

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SOSYAL AĞLARI KULLANIM
AMAÇLARI İLE SANAL ZORBA/KURBAN OLMA DURUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

FATMA CAHİDE ÖZÇELİK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KASIM, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (...) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Fatma Cahide

Soyadı: ÖZÇELİK

Bölümü: Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

İmza:

Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile sanal zorba/kurban olma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi.

İngilizce Adı: Investigating the relationship between classroom teacher candidates' use of social networks and virtual bullying / victimization.

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Fatma Cahide ÖZÇELİK

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Fatma Cahide ÖZÇELİK tarafından hazırlanan “Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile sanal zorba/kurban olma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/ oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Mustafa KALE

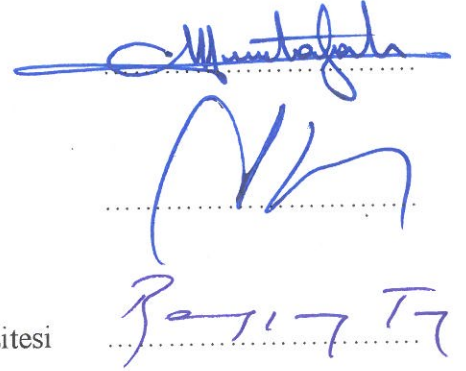
Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Bekir BULUÇ

Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Bayram TAY

Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi:/...../.....

Bu tezin Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

*Saygıdeğer Anneme, Babama ve
Sevgili Kardeşlerime*

TEŞEKKÜR

Lisans öğrenimimde dersini aldığım zamanlardan itibaren kendisine derin saygı duyduğum, Yüksek Lisans öğrenimim boyunca değerli görüşlerinden ve önerilerinden yararlandığım, beni motive ederek çalışmalarına destek veren tez danışmanım Doç. Dr. Mustafa KALE' ye tüm süreç boyunca hoşgörüsüyle davranarak desteğini her zaman hissettirdiği için içtenlikle teşekkür ederim.

Gerek lisans gerekse yüksek lisans öğrenimim boyunca dersini aldığım ve desteğine başvurduğum, savunma jürimde bulunarak tezime katkıda bulunan Saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Bekir BULUÇ' a katkı ve desteklerinden dolayı içtenlikle teşekkür ederim.

Değerli görüşlerinden ve önerilerinden yararlandığım hocam ve aynı zamanda Araştırma Görevlisi olduğum yüksek öğretim kurumunda Bölüm Başkanı olan Prof. Dr. Bayram TAY' a katkı ve desteklerinden dolayı içtenlikle teşekkür ederim.

Gerek lisans gerekse yüksek lisans öğrenimim boyunca derslerini aldığım ve bana katkıları büyük olan; Prof. Dr. Hayati AKYOL, Prof. Dr. Selma YEL, Prof. Dr. Rabia SARIKAYA, Prof. Dr. Bekir BULUÇ, Prof. Dr. Neşe TERTEMİZ, Prof. Dr. Naciye AKSOY, Doç. Dr. Hüseyin KÖKSAL, Doç. Dr. Seyit ATEŞ, Doç. Dr. Mustafa YILDIZ, Doç. Dr. M. Arif ÖZERBAŞ, Doç. Dr. Mehmet Akif SÖZER, Doç. Dr. Mustafa ULUSOY ve Dr. Öğr. Üyesi Kemal KÖKSAL başta olmak üzere Gazi Üniversitesi Sınıf Eğitimi Bilim Dalındaki ve ortak dersler aracılığıyla dersini aldığım diğer tüm Saygıdeğer Hocalarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Beni sabır, sevgi ve özveri ile yetiştiren, bugünlerimin ve yarınlarıminin inşacıları, emeklerini cümlelere döküp anlatmanın yetersiz olacağı Saygıdeğer Annem Sevilay ÖZÇELİK, Saygıdeğer Babam Ragıp ÖZÇELİK'e çok teşekkür eder, saygı ve sevgilerimi sunarım.

Kardeşe sahip olmak benim için en büyük motivasyon kaynaklarından biridir. Bu konuda hem bir ağabeye hem de bir kız kardeşe sahip olarak kismetli olduğumu düşünüyorum. Kardeşlerime bana sağladıkları motivasyon, sevgi ve destek için çok teşekkür ederim.

Lisans öğrenimim sırasında tanışsam da kardeşim diyerek tüm hayatıma buyur ettiğim Sevgili Arkadaşım Ezgi YILMAZ'a gösterdiği dostluk, sevgi ve motivasyon için çok teşekkür ederim.

Son olarak; süreç içerisinde sağladıkları duygusal desteklerinden ve gösterdikleri samimi ilgilerinden ötürü tüm arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma aynı samimiyetle teşekkür ederim.

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SOSYAL AĞLARI KULLANIM
AMAÇLARI İLE SANAL ZORBA/KURBAN OLMA DURUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Fatma Cahide ÖZÇELİK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Kasım 2019

ÖZ

Teknoloji alanındaki gelişmeler ve kullanım yaş seviyelerindeki düşüşle ters orantılı olarak artan yaygınlaşma ile sosyal ağların kullanıcı yaş ortalamalarının ilköğretim seviyesine kadar düştüğü görülmektedir. Bunlara bağlı olarak küçük yaşlardaki öğrencilerin sanal zorbalığa maruz kalma ve bu durumdan etkilenme düzeyleri artış göstermektedir. Özellikle ilköğretim döneminde öğrencilerin kişilik oluşumunda bu tip zorba davranışların olumsuz etkisi öğrencilerin tüm yaşamını etkileyecek bir tehlike teşkil etmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerine internet kaynaklarını ve özellikle sosyal ağları kullanımları konusunda rehber olabilmesi ve bilinçli kullanıma teşvik edebilmesi için; interneti, sosyal ağları bilinçli kullanım becerisine sahip olmaları ve sanal zorbalık hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Geleceğin toplumuna yön verecek olan sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarını ve sanal zorba/kurban olma durumlarını belirlemenin, mesleğe başlamadan önce bilinçlendirme ve önleme adına yapılacak çalışmalara temel oluşturacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı eğitim fakültelerinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ve sanal zorba/kurban olma durumlarının incelenmesidir.

Araştırma, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Araştırmanın evrenini; Ankara'daki devlet üniversitelerinde 2018-2019 eğitim-öğretim

yılında Sınıf Eğitimi lisans programında öğrenim gören 1040 sınıf öğretmeni adayı oluşturmuştur. Araştırmadaki üniversite, cinsiyet, sınıf düzeyi vb. gibi kategorik değişkenler de dikkate alınarak seçilen örneklemin evreni temsil etme düzeyinin yüksek olabilmesi için örnekleme dâhil edilecek elemanlar küme örnekleme ve tabakalı örnekleme yöntemiyle 640 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmada 800 kişiye ulaşmak hedeflenmiştir. Gönüllü katılım esaslı olarak toplanan verilerden eksik veya hatalı olarak yanıtlanmış olan veri toplama araçları çıkartılarak nihai olarak ulaşılan 702 kişiye uygulanan veri toplama araçlarının veri analizinde kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada üç adet ölçme aracı kullanılmıştır: “Sanal Zorba/Kurban Ölçeği”, “Sosyal Ağların Kullanım Amaçları Ölçeği” ve “Kişisel Bilgiler Formu”.

Katılımcıların demografik bilgileri tespit edilmiş; birbirleriyle olan ilişkileri incelenerek şekiller ve tablolar ile “Bulgular” başlığı altında sunulmuştur. Ölçeklerin tamamında, her bir katılımcının, ilgili ölçeğin genelinden ve faktörlerinden aldığı toplam puanlar hesaplanmıştır. Ölçeklerde, beklenen ortalamalar ile katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek için One Sample T Test yapılmıştır. Verilerin gruplandırılmasına gidilmiştir. Dördüncü, beşinci ve altıncı alt amaçlarda verilerin analizinde; ilgisine göre One Way Anova, Independent Samples t Test, Pearson Korelasyon Katsayısı gibi parametrik testler tercih edilmiştir.

Öğretmen adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının genel ortalamasının 7’li likert tipinde olan ölçekte “4,40-5,20” puan aralığı içerisinde, yani yüksek çıktığı ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı, sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf ve Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf grupları arasında olduğu, sosyal ağları kullanım amaçları konusunda kadınların ve erkeklerin farklı düşündükleri, kadınların ölçeğe yönelik seçimlerinin, erkeklere göre daha fazla “Kesinlikle Katılıyorum” yönünde olduğu, günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat, 1-2 saat ile 5-6 saat, 3-4 saat ile 5-6 saat ve 7 saat ve üzeri ile 1-2 saat grupları arasında olduğu, sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma düzeylerinin düşük olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Gazi Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi arasında olduğu, sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ve İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf grupları arasında olduğu, cinsiyetler arası anlamlı bir fark olmadığı, günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların 1-2 saat ile 5-6 saat grupları arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorbalık düzeylerinin düşük olduğu ve sanal zorbalık durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi arasında olduğu, öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf, İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf grupları arasında olduğu, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olmadığı, günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Sosyal Ağların Kullanım Amaçları” ölçeği ile “Sanal Kurban Ölçeği” arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı analizi ile; sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının, onların sanal kurban olma durumlarına etki düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Sosyal Ağların Kullanım Amaçları” ölçeği ile “Sanal Zorba Ölçeği” arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı analizi ile; sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının; onların sanal zorba olma durumlarına etki düzeyinin düşük olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları doğrudan diğeri ağ kullanıcılarına zorbalık yapma amacıyla kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

“Sanal Kurban Ölçeği” ile “Sanal Zorba Ölçeği” arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı analizi ile; sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile sanal zorba olma durumlarının birbiri üzerindeki etki düzeyinin orta kuvvette olduğu, sanal ortamlarda sanal kurban olan sınıf öğretmeni adaylarının, yine sanal ortamlarda zorbalığa başvurduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Eğitimi, sanal kurban, sanal zorba, sosyal ağlar, öğretmen yetiştirme, teknoloji.

Sayfa Adedi: 244

Danışman: Doç. Dr. Mustafa KALE

**INVESTIGATING THE RELATIONSHIP BETWEEN CLASSROOM
TEACHER CANDIDATES' USE OF SOCIAL NETWORKS AND
VIRTUAL BULLYING / VICTIMIZATION.**

(M.S. Thesis)

Fatma Cahide ÖZÇELİK

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

November 2019

ABSTRACT

It is seen that the average age of the user of social networks has decreased to the primary level with the advances in technology and widespread increase in inverse proportion with the decrease in usage age levels. As a result of this, the level of exposure of young students to cyberbullying and being affected by this situation increases. Especially in the elementary school period, the negative impact of this type of bullying behaviors on the formation of personality poses a danger that will affect the whole life of the students. In order for teachers to guide their students on their use of internet resources and especially social networks and to encourage them to use them consciously; they should be able to use the internet, social networks consciously and have information about virtual bullying. For the prospective classroom teachers who will guide the societies of the future; It is thought that determining the aims of using social networks and the situations of cyberbullying / victimization will be the basis to be done in the name of awareness and prevention before starting the profession.

The research was conducted with relational survey model, one of the general survey models. In relational survey models, it is aimed to determine the existence and degree of interaction, change between multiple variables. The universe of the study consisted of 1040 prospective primary school teachers who were studying in the primary education

undergraduate program in public universities in Ankara in the 2018-2019 academic year. In order to determine the number of universes, ÖSYS Higher Education Programs and Quotas Guide of 2015, 2016, 2017 and 2018 was used. The minimum sample size required 5% tolerance tolerable error was calculated as 288 people. However, in order to have a high level of representation of the universe, the sample selected by taking into account categorical variables such as university, gender and grade level in the research; In determining the sample through the prospective teachers who are continuing the undergraduate education program in Ankara; The elements to be included in the sampling were determined as 640 people by cluster sampling and stratified sampling method. The aim of the study was to reach 800 people. Data collection tools that were answered inaccurately or incorrectly were removed from the data collected on the basis of voluntary participation and it was decided to use the data collection tools applied to 702 people who were finally reached in the data analysis. Three measuring instruments were used in the study: “Virtual Bully / Victim Scale”, “Purpose of Use of Social Networks Scale” and “Personal Information Form”.

Demographic information of the participants was determined; their relations with each other are examined and presented with figures and tables under the title “Findings”. In all scales, the total scores of each participant from the overall scale and the factors of the scales were calculated. In scales; One Sample T Test was performed to determine whether there was a significant difference between the averages expected and the averages of the participants. The data was grouped. In the analysis of the data in the fourth, fifth and sixth sub-objectives; parametric tests such as One Way Anova, Independent Samples t Test, Pearson Correlation Coefficient were preferred.

It was concluded that the general average of the purpose of using social networks of teacher candidates was high in the 7-point Likert-type scale within the range of, 4.40-5.20”. It was concluded that there was no significant difference between the pre-service teachers’ aims of using social networks and the universities they studied. It was concluded that there was a significant difference between the primary school teacher candidates’ social networking goals and class levels, and these differences were found between First and Fourth Grade and Third and Fourth Grade groups. It is concluded that women and men think differently about the purposes of using social networks and that women’s choice for scale is more “Strongly Agree” than men. There is a significant difference between the purpose of classroom teacher candidates’ use of social networks and their internet usage levels and these differences are between 1-2 hours and 3-4 hours, 1-2 hours and 5-6 hours, 3-4 hours and 5-6 hours and It was concluded that it was between the groups of 7 hours and 1-2 hours.

It was concluded that prospective classroom teachers had low levels of bullying or virtual victimization in virtual environments. It has been concluded that there is a significant difference between the virtual victim status of the classroom teacher candidates and the universities they study and these differences are between the Gazi University and Ankara University. It has been concluded that there is a significant difference between classroom teacher candidates’ virtual victim status and grade levels, and these differences are found between First and Third Class and Second and Third Class groups. It has been concluded that there is no significant difference between the virtual teacher status and gender of the prospective classroom teachers. It has been concluded that there is a significant difference between classroom teacher candidates’ virtual victim status and xaily internet usage levels and these differences are between 1-2 hours and 5-6 hours groups. It has been concluded that classroom teacher candidates have low levels of bullying in virtual environments.

It has been concluded that there is a significant difference between the classroom teacher candidates' virtual bullying status and the universities they studied and these differences are between Ankara University and Hacettepe University and Gazi University and Hacettepe University. It has been concluded that there is a significant difference between the classroom teacher candidates' virtual bullying status and the level of their education and these differences are between the First and Third Class, Second and Third Class groups. It was concluded that there was no significant difference between the gender trainees and the virtual bullying status of the prospective classroom teachers. It has been concluded that there is no significant difference between classroom teacher candidates' virtual bullying status and internet usage levels.

Pearson Correlation Coefficient analysis was conducted to investigate the relationship between the "Social Networks Use Purposes" scale and the "Virtual Victim Scale". It has been concluded that the purpose of classroom teacher candidates' use of social networks has a low level of effect on their exposure to bullying in virtual environments.

The Pearson Correlation Coefficient analysis was conducted to examine the relationship between the "Social Network Use Purposes" scale and the "Virtual Bully Scale". The purpose of the use of social networks of prospective classroom teachers. It is concluded that their effect level on bullying in virtual environments, that is, being cyber bullying, is low and the prospective classroom teachers do not use social networks directly for bullying other network users.

Pearson Correlation Coefficient analysis was conducted to investigate the relationship between "Virtual Victim Scale" and "Virtual Bully Scale". It was concluded that the effect level of virtual teacher bullying and virtual bullying status of middle class teacher candidates was moderate. It has been concluded that prospective classroom teachers who are victims of virtual victims by being bullied in virtual environments resort to bullying in virtual environments.

Key Words: Classroom education, virtual victim, virtual bully, social networks, teacher training, technology.

Number of Pages: 244

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa KALE

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vii
ABSTRACT.....	x
İÇİNDEKİLER	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xx
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxx
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxxi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	4
1.3. Önem	5
1.4. Varsayım	6
1.5. Sınırlılık.....	6
1.6. Tanımlar	6

BÖLÜM II	8
KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Eğitim	8
2.2. Eğitim Türleri	9
2.3. Sosyal Bir Sistem: Eğitim	9
2.4. Eğitim Sistemi İçerisinde Öğretmen'in Konumu, Sisteme Etkisi ve Öğretmen Yeterlikleri	11
2.5. Teknoloji, İnternet, Sosyal Ağlar ve Eğitim.....	18
2.6. Sanal Zorbalık Yapma ve Sanal Kurban Olma Durumları	23
2.7. İlgili Araştırmalar	27
2.7.1. Sosyal Ağlara İlişkin Yapılan Araştırmalar	27
2.7.2. Sanal Zorbalık Yapma ve Sanal Kurban Olma Durumlarına İlişkin Yapılan Araştırmalar.....	28
BÖLÜM III.....	34
YÖNTEM	34
3.1. Araştırma Modeli.....	34
3.2. Evren ve Örneklem	35
3.3. Veri Toplama Aracı	38
3.3.1. Sanal Zorba/Kurban Ölçeği	38
3.3.2. Sosyal Ağların Kullanım Amaçları Ölçeği	39
3.3.3. Kişisel Bilgiler Formu	39
3.4. Verilerin Toplanması	40
3.5. Verilerin Analizi.....	40
BÖLÜM IV	47
BULGULAR ve YORUMLAR.....	47

4.1.	Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular	47
4.2.	“Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Nedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	70
4.3.	“Sanal Kurban Olma Durumları Nedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	75
4.4.	“Sanal Zorba Olma Durumları Nedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	80
4.5.	Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Çeşitli Değişkenler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Farka İlişkin Bulgular	84
4.5.1.	“Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	85
4.5.2.	“Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	92
4.5.3.	“Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	100
4.5.4.	“Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	104
4.6.	Sanal Kurban Olma Durumları ile Çeşitli Değişkenler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Farka İlişkin Bulgular	113
4.6.1.	“Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	114
4.6.2.	“Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	118
4.6.3.	“Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	123

4.6.4. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	125
4.7. Sanal Zorba Olma Durumları ile Çeşitli Değişkenler Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Farka İlişkin Bulgular	130
4.7.1. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	131
4.7.2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	136
4.7.3. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	140
4.7.4. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	143
4.8. “Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Kurban Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	146
4.9. “Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	147
4.10. “Sanal Kurban Olma Durumları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	148
BÖLÜM V	150
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	150
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	150
5.1.1. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Nedir?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	150

5.1.2. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları Nedir?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	153
5.1.3. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları Nedir?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	155
5.1.4. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	158
5.1.5. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	160
5.1.6. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	163
5.1.7. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	165
5.1.8. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	168
5.1.9. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	170
5.1.10. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	172
5.1.11. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamli Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	173

5.1.12. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	175
5.1.13. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	177
5.1.14. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	179
5.1.15. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	180
5.1.16. “Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Kurban Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	182
5.1.17. “Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	183
5.1.18. “Sanal Kurban Olma Durumları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	183
5.2. Öneriler	184
KAYNAKLAR	186
EKLER	198
EK 1. Sanal Zorba/Kurban Ölçeği.....	198
EK 2. Sanal Zorba/ Kurban Ölçeği İzin Yazısı	198
EK 3. Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği	198
EK 4. Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği İzin Yazısı	198
EK 5. Kişisel Bilgi Anket Formu.....	198
EK 6. Ankara Üniversitesi Etik Komisyon İzin Yazısı.....	198
EK 7. Gazi Üniversitesi Etik Komisyon İzin Yazısı.....	198

EK 8. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon İzin Yazısı.....	198
EK 1. Sanal Zorba/Kurban Ölçeği.....	199
EK 2. Sanal Zorba/ Kurban Ölçeği İzin Yazısı	201
EK 3. Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği	202
EK 4. Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği İzin Yazısı	204
EK 5. Kişisel Bilgiler Formu	205
EK 6. Ankara Üniversitesi Etik Komisyon İzin Yazısı.....	207
EK 7. Gazi Üniversitesi Etik Komisyon İzin Yazısı.....	208
EK 8. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon İzin Yazısı.....	209

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. ÖSYS Yüksek Öğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzundan Ankara'daki Devlet Üniversitelerinin Sınıf Düzeylerine Göre Kontenjan Sayılarının Dağılımı	35
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Bilgileri	37
Tablo 3. Cinsiyetlere Göre Üniversitelerin Dağılımı.....	50
Tablo 4. Cinsiyetlere Göre Sınıf Düzeylerinin Dağılımı	51
Tablo 5. Cinsiyetlere Göre Günlük İnternet Kullanım Sürelerinin Dağılımı	51
Tablo 6. Cinsiyetlere Göre İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazların Dağılımı	52
Tablo 7. Cinsiyetlere Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı.....	53
Tablo 8. Cinsiyetlere Göre Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağların Dağılımı.....	54
Tablo 9. Üniversitelere Göre Sınıf Düzeylerinin Dağılımı	55
Tablo 10. Üniversitelere Göre Günlük İnternet Kullanım Sürelerinin Dağılımı	56
Tablo 11. Üniversitelere Göre İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazların Dağılımı	56
Tablo 12. Üniversitelere Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı	57
Tablo 13. Üniversitelere Göre Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağların Dağılımı	58
Tablo 14. Sınıf Düzeylerine Göre Günlük İnternet Kullanım Sürelerinin Dağılımı	59
Tablo 15. Sınıf Düzeylerine Göre İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazların Dağılımı	60
Tablo 16. Sınıf Düzeylerine Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı.....	61
Tablo 17. Sınıf Düzeylerine Göre Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağların Dağılımı.....	63

Tablo 18. <i>Günlük İnternet Kullanım Sürelerine Göre İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazların Dağılımı</i>	64
Tablo 19. <i>Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı</i>	65
Tablo 20. <i>Günlük İnternet Kullanım Sürelerine Göre Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağların Dağılımı</i>	67
Tablo 21. <i>İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazlara Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı</i>	68
Tablo 23. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Aralıkları</i>	70
Tablo 24. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçlarına İlişkin Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları</i>	71
Tablo 25. <i>Ölçeğin Araştırma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları</i>	72
Tablo 26. <i>Ölçeğin İş Birliği Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları</i> ...	72
Tablo 27. <i>Ölçeğin İletişim Başlatma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları</i>	73
Tablo 28. <i>Ölçeğin İletişim Kurma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları</i>	73
Tablo 29. <i>Ölçeğin İletişimi Sürdürme Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları</i>	73
Tablo 30. <i>Ölçeğin İçerik Paylaşma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları</i>	74
Tablo 31. <i>Ölçeğin Eğlence Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları</i>	74
Tablo 32. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Puanların 7'li Likert Tipi Ölçeğe Göre Ortalaması</i>	75
Tablo 33. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Aralıkları</i>	76
Tablo 34. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumlarına İlişkin Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları</i>	77

Tablo 35. Ölçeğin Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistiki Analiz Sonuçları.....	77
Tablo 36. Ölçeğin Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörüne Ait One Sample T İstatistiki Analiz Testi Sonuçları	78
Tablo 37. Ölçeğin Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistiki Analiz Sonuçları.....	78
Tablo 38. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğinden Aldıkları Puanların 5'li Likert Tipi Ölçeğe Göre Ortalaması	79
Tablo 39. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Ağırlıkları.....	80
Tablo 40. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumlarına İlişkin Tek Örneklem t Testi İstatistiki Analiz Sonuçları	81
Tablo 41. Ölçeğin Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistiki Analiz Sonuçları.....	82
Tablo 42. Ölçeğin Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistiki Analiz Sonuçları	82
Tablo 43. Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistiki Analiz Sonuçları.....	83
Tablo 44. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğinden Aldıkları Puanların 5'li Likert Tipi Ölçeğe Göre Ortalaması	83
Tablo 45. Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği Normallik Testi Sonuçları	85
Tablo 46. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 47. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Araştırma Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	86

Tablo 48. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İş Birliği Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	87
Tablo 49. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Başlatma Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	88
Tablo 50. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Kurma Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	89
Tablo 51. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişimi Sürdürme Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	89
Tablo 52. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İçerik Paylaşma Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	90
Tablo 53. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Eğlence Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	91
Tablo 54. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	92
Tablo 55. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Araştırma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	93
Tablo 56. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İş Birliği Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	94
Tablo 57. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Başlatma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	95

Tablo 58. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Kurma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	96
Tablo 59. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişimi Sürdürme Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	97
Tablo 60. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İçerik Paylaşma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	98
Tablo 61. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Eğlence Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	99
Tablo 62. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları.....</i>	100
Tablo 63. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Araştırma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları</i>	101
Tablo 64. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İş Birliği Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları</i>	101
Tablo 65. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Başlatma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları</i>	102
Tablo 66. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Kurma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları</i>	102
Tablo 67. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişimi Sürdürme Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları</i>	103

Tablo 68. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İçerik Paylaşma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları	103
Tablo 69. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Eğlence Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları	104
Tablo 70. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	105
Tablo 71. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Araştırma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi	106
Tablo 72. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İş Birliği Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi.	107
Tablo 73. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Başlatma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi	108
Tablo 74. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Kurma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi	109
Tablo 75. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişimi Sürdürme Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi	110
Tablo 76. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İçerik Paylaşma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi	111
Tablo 77. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Eğlence Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi.	112
Tablo 78. Sanal Kurban Ölçeği Normallik Testi Sonuçları	114

Tablo 79. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	115
Tablo 80. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	116
Tablo 81. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	116
Tablo 82. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	117
Tablo 83. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	119
Tablo 84. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	120
Tablo 85. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	121
Tablo 86. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	122
Tablo 87. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları</i>	123
Tablo 88. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları</i>	124

Tablo 89. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları	124
Tablo 90. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları	125
Tablo 91. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	126
Tablo 92. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	127
Tablo 93. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	128
Tablo 94. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Verme Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	129
Tablo 95. Sanal Zorba Ölçeği Normallik Testi Sonuçları	131
Tablo 96. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	132
Tablo 97. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	133
Tablo 98. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	134

Tablo 99. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	135
Tablo 100. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	136
Tablo 101. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	137
Tablo 102. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	138
Tablo 103. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	139
Tablo 104. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları.....	140
Tablo 105. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları.....	141
Tablo 106. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları	141
Tablo 107. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları	142
Tablo 108. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	143

Tablo 109. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	144
Tablo 110. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	144
Tablo 111. <i>Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	145
Tablo 112. <i>Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Kurban Olma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Amacıyla Yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı İstatistikî Analiz Sonuçları.....</i>	147
Tablo 113. <i>Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Amacıyla Yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı İstatistikî Analiz Sonuçları.....</i>	148
Tablo 114. <i>Sanal Kurban Olma Durumları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Amacıyla Yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı İstatistikî Analiz Sonuçları.....</i>	149

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları	47
<i>Şekil 2.</i> Katılımcıların üniversitelere göre dağılımı	48
<i>Şekil 3.</i> Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımı	48
<i>Şekil 4.</i> Katılımcıların günlük internet kullanım sürelerine göre dağılımı	48
<i>Şekil 5.</i> Katılımcıların internete erişimde kullandıkları teknolojik cihazların dağılımı	49
<i>Şekil 6.</i> Katılımcıların internette erişim sağladıkları yerlere göre dağılımı	49
<i>Şekil 7.</i> Katılımcıların aktif olarak kullandıkları sosyal ağlara göre dağılımı	50

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
ÖSYS	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi
TDK	Türk Dil Kurumu
TED	Türk Eğitim Derneği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
SOSTOP	Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ölçeğinden alınan toplam puan
SKTOP	Sanal Kurban Olma ölçeğinden alınan toplam puan
SZTOP	Sanal Zorba Olma ölçeğinden alınan toplam puan

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın; problem, amaçlar, önem, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar gibi unsurları açıklanmakta olup ilgili araştırmalara yönelik bilgiler sunulmaktadır.

1.1.Problem Durumu

Eğitim, doğrudan bireye etki ederek toplumun ve ekonominin gelişmesinde önemli katkısı olan, yaşamın tamamını kapsayan sosyal bir sistemdir. Eğitim formal olarak belirli planlar dâhilinde denetimli bir şekilde yürütülmekteyken; informal olarak herhangi bir plan gözetilmeksizin çevresel ortamlarla etkileşim yoluyla kesintisiz olarak devam etmektedir. Köktaş (2003)'a göre eğitim sistemin temel amacı; toplumun ihtiyaç duyduğu, gelişmelere açık yeterlikte bireylerin yetiştirilmesidir ve bu ise öğretim çevrelerinde eğitim-öğretim sürecinin etkili yürütülmesi ile yakından ilişkilidir.

Eğitim-öğretim sürecinin işleyişinde en önemli faktör öğretmen varlığıdır. Yıldırım (2013), öğretmenlerin eğitim ve öğretimin merkezinde yer almaları nedeniyle ülkelerin geleceği ve bireylerin çok yönlü gelişimleri için anahtar role sahip olduklarını belirtmektedir. Öğretmenin mesleğine yönelik olarak takındığı tutum, öğrencilerin öğrenme faaliyetleri ve öğrenme düzeylerinden kişiliklerinin oluşumuna kadar geniş oranda etkiye sahip olmaktadır (Küçükahmet, 1976). Bu nedenle öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri ve öğrencilerle etkileşime sahip olması son derece önem arz etmektedir. Erden (2005) öğretmenlik mesleğinin eğitim sistemi ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip bir uğraşı alanı olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin bu alanlarda gerekli yeterliliklere sahip olması öğrenciler üzerinde oldukça etkili olacaktır.

Türk Eğitim Derneği (2009) öğretmen yetiştirme ve yeterliliklerin belirlenmesinde alan bilgisi ve pedagoji ile birlikte teknoloji kullanımının önemine vurgu yapmaktadır.

Mazman (2009) teknolojinin bilginin yayılması, iletişimin sağlanması ve etkileşimin artırılması için etkin bir araç olarak günlük hayatın her alanında olduğu gibi eğitimin de bir parçası haline geldiğini belirtmektedir.

Eğitimde teknolojinin kullanımı ile öğrencileri izleme ve değerlendirme çalışmaları kolaylaşmakta, öğretmenlerin bireysel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak bilimsel ve teknolojik gelişmeler takip edilebilmektedir (Yılmaz, 2016). Eğitimde teknoloji kullanımında bilgi erişiminde ve yayılımında sınırsız bir ortam sunması nedeniyle internet önemli bir araçtır. Karal ve Kokoç (2010) sosyal etkileşimi, iş birliğini ve paylaşımı ön planda tutan Web 2.0 teknolojilerinin gelişimi ile birlikte günümüzde farklı internet ortamlarının kullanılmaya başlandığını ve en popüler kabul edilenin ise sosyal ağlar olduğunu belirtmektedirler.

Grant, internetle geleneksel yoldan içeriğe erişim ve kullanımının aynı zamanda bilgiyi paylaşmak amacıyla sosyal ağların devreye sokulması yoluyla daha işbirlikli ortamlara taşınmasının öğretmen ve öğrenciler arasında etkileşimi artıracaklarını vurgulamaktadır (aktaran Mazman, 2009). Bu nedenlerle öğretmenlerin de sosyal ağlar hakkında bilgi sahibi olmaları ve bunları etkin bir şekilde kullanabilmeleri öğrencilere model olmaları açısından önem arz etmektedir.

Sosyal ağ sitelerinin akademik düzeydeki başarı, sosyal alanlardaki etkileşim vb. gibi farklı değişkenler üzerinde olan etkisinin oluşumunda başlıca etken, bireylerin sosyal ağları hangi amaçlarla kullandığı ile ilgilidir (Karal ve Kokoç, 2010). Lanhert, Madden ve Selwyn, özellikle son yıllarda hızla yayılan ve büyük bir bölümünü öğrencilerin oluşturduğu sosyal ağların, etkin bir şekilde farklı amaçlarla kullanıldığına dikkat çekmektedir (aktaran Mazman, 2009).

İstatistiklere bakıldığında; dünya üzerindeki nüfusların sosyal ağ kullanım ortalaması %45 iken Türkiye'nin %63 sosyal ağ kullanım ortalaması ile dünya ortalamasının oldukça üzerinde olduğu dikkat çekmektedir (Digital in Global Overview, 2019). Bu durumda Türkiye nüfusunun yaklaşık olarak 52 milyonu sosyal ağları kullanmaktadır. Sosyal ağların bu denli yaygınlaşması, yaş gözetilmeksizin aşırı derecede ve farklı amaçlarla kullanılması

birtakım olumsuz etkileri de beraberinde getirmektedir. Bu olumsuzluklardan biri “sanal zorbalık” durumudur.

Teknoloji alanındaki gelişmeler ve kullanım yaş seviyelerindeki düşüşle ters orantılı olarak artan yaygınlaşma ve bununla ilişkili denetimsiz kullanım, kişilerin sergiledikleri zorba davranışlarını bu denetimsiz sanal ortamda oranını artırarak sürdürmelerine imkân tanımaktadır. Buna bağlı olarak öğrencilerin okul ortamlarında maruz kaldıkları zorba davranışlar sanal ortamda da devam etmektedir. Strom ve Strom, sanal kurbanların zorbaca davranışlardan kurtulabilecekleri bir alanları bulunmadığını sanal zorbalığın sosyal ağlar ve teknolojik araçlar vasıtasıyla zamandan ve mekândan bağımsız her yerde gerçekleştiğini belirtmektedirler (aktaran Ayas ve Horzum, 2010).

Karakurt (2014), sosyal ağların kullanıcı yaş ortalamalarının ilköğretim seviyesine kadar düştüğünü belirtmektedir. Sosyal ağ kullanım yaşlarının ilköğretime kadar düşmesi ve bu düşüşün devam etmesi, küçük yaşlardaki öğrencilerin sanal zorbalığa maruz kalma ve bu durumdan etkilenme düzeylerini etkilemektedir. Özellikle ilköğretim döneminde öğrencilerin kişilik oluşumunda bu tip zorba davranışların olumsuz etkisi öğrencilerin tüm yaşamını etkileyecek bir tehlike teşkil etmektedir.

Öğretmenlerin öğrencilerine internet kaynaklarını ve özellikle sosyal ağları kullanımları konusunda rehber olabilmesi ve bilinçli kullanıma teşvik edebilmesi için; interneti, sosyal ağları bilinçli kullanım becerisine sahip olmaları ve sanal zorbalık hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu noktada; geleceğin toplumunun temellerini oluşturacak bireylerin öğretmenliğini yapacak olan sınıf öğretmeni adaylarının; sosyal ağları kullanım amaçlarını ve sanal zorba/kurban olma durumlarını belirlemek, bilinçlendirme ve önleme adına yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır.

Yapılan alan yazın taramasında sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarını ve sanal zorba/kurban olma durumlarını birlikte ele alarak bunların arasındaki ilişkiler üzerinde duran araştırmalara rastlanmamıştır. Tüm bunlardan hareketle bu araştırmanın problem cümlesi “Eğitim fakültelerinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ve sanal zorba/kurban olma durumları nedir?” şeklinde belirlenmiştir.

1.2.Amaç

Bu araştırmanın amacı, eğitim fakültelerinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ve sanal zorba/kurban olma durumlarını incelemektir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

Sınıf öğretmeni adaylarının:

1. Sosyal ağları kullanım amaçları nedir?
2. Sanal kurban olma durumları nedir?
3. Sanal zorba olma durumları nedir?
4. Sosyal ağ kullanım amaçları ile;
 - a. Öğrenim görülen üniversite arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
 - b. Öğrenim görülen sınıf düzeyi arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
 - c. Cinsiyet arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
 - d. Günlük internet kullanım süresi arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
5. Sanal kurban olma durumları ile;
 - a. Öğrenim görülen üniversite arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
 - b. Öğrenim görülen sınıf düzeyi arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
 - c. Cinsiyet arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
 - d. Günlük internet kullanım süresi arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
6. Sanal zorba olma durumları ile;
 - a. Öğrenim görülen üniversite arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
 - b. Öğrenim görülen sınıf düzeyi arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
 - c. Cinsiyet arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?
 - d. Günlük internet kullanım süresi arasında istatistiki olarak anlamlı fark var mıdır?

7. Sosyal ağ kullanım amaçları ile sanal kurban olma durumları arasında ilişki var mıdır?
8. Sosyal ağ kullanım amaçları ile sanal zorba olma durumları arasında ilişki var mıdır?
9. Sanal kurban olma durumları ile sanal zorba olma durumları ilişkisi var mıdır?

1.3.Önem

Teknoloji alanındaki gelişmeler ve kullanım yaş seviyelerindeki düşüşle ters orantılı olarak artan yaygınlaşma ile sosyal ağların kullanıcı yaş ortalamalarının ilköğretim seviyesine kadar düştüğü görülmektedir. Bunlara bağlı olarak küçük yaşlardaki öğrencilerin sanal zorbalığa maruz kalma ve bu durumdan etkilenme düzeyleri artış göstermektedir. Özellikle ilköğretim döneminde öğrencilerin kişilik oluşumunda bu tip zorba davranışların olumsuz etkisi öğrencilerin tüm yaşamını etkileyecek bir tehlike teşkil etmektedir.

Öğretmenlerin öğrencilerine internet kaynaklarını ve özellikle sosyal ağları kullanımları konusunda rehber olabilmesi ve bilinçli kullanıma teşvik edebilmesi için; interneti, sosyal ağları bilinçli kullanım becerisine sahip olmaları ve sanal zorbalık hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Geleceğin toplumuna yön verecek olan sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarını ve sanal zorba/kurban olma durumlarını belirlemenin, mesleğe başlamadan önce bilinçlendirme ve önleme adına yapılacak çalışmalara temel oluşturacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma eğitim fakültelerinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile sanal zorba/kurban olma durumlarının ve bunlar arasındaki ilişkilerin farkına varabilmelerine imkân sağlayacaktır. Sosyal ağların sınıf öğretmeni adayları tarafından hangi amaçlarla ne şekillerle kullanıldığını ve bunlara bağlı olarak deneyimledikleri sanal zorba/kurban olma durumlarını belirlemenin, bu ağların öğretim aracı olarak kullanılmasında ve bilinçli kullanımının teşvikinde önemli bir aşamayı temsil ettiği düşünülmektedir.

Bu araştırma sonucunda elde edilen verilerin, geleceğin nesillerini inşa edecek olan sınıf öğretmeni adaylarının öğrenim gördükleri eğitim fakültelerinde teknolojiyi ve sosyal ağları bilinçli kullanabilmeleri için öğretim düzenlemeleri yapılmasına imkân tanıyacağı, Yüksek Öğretim Kurulu tarafından 2017 yılında güncellenen ve 2018-2019 öğretim yılından

itibaren 1.sınıflardan başlanarak uygulanacak olan Sınıf Öğretmenliği Lisans Programında seçmeli olarak verilen Medya Okuryazarlığı ve 1.sınıflar için 1.dönemde zorunlu olarak verilen Bilişim Teknolojileri gibi derslerin gerekliliğine vurgu yapacağı düşünülmektedir. Tüm bu sayılan öğretmen adayları için hizmet öncesi eğitimlerin dışında ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın sanal zorbalık ve mücadele yöntemleri ile sosyal ağları eğitsel bağlamda kullanma ilgili çalışmaları olan çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklaşa olarak yürütecekleri; gerek öğretmenler için hizmet içi eğitim gerekse öğrenciler için bilinçlendirme toplantıları düzenlemesi açısından yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.4.Varsayım

Bu araştırmada çalışma grubu gönüllü katılımcılardan oluşacağı için; katılımcı öğretmen adaylarının görüşme sırasında sorulan soruları samimi ve tarafsız olarak cevapladıkları kabul edilmektedir.

Öğretmen adaylarının sosyal ağlar hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.

1.5.Sınırlılık

Bu araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılı lisans programları arasında Sınıf Eğitimi programı olan Ankara'daki üniversiteler ile sınırlıdır.

Toplanan veriler öğretmen adaylarının deneyimleri ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Sosyal Ağlar: İnsanların, ortak amaçlar ile düşüncelerini paylaşmalarını, birbirleriyle etkileşim kurmalarını kolaylaştıran internet tabanlı topluluk oluşumudur (Preeti, 2009). Bireylere kendi istekleri doğrultusunda; kendilerini yansıtan yahut farklı yansıtan hesaplar oluşturmaları yoluyla aynı ağa kayıtlı olan istedikleri kişileri arkadaş olarak çevrelerine eklemeleri, paylaşımlarını takip etmeleri ve onlarla iletişim kurmalarına imkân sunar.

Sanal: Gerçekte yeri olmayıp zihinde tasarlanan, mevhum, farazi, tahminî (TDK, 2011).

Sanal Zorbalık: Cep telefonu ve internet gibi teknolojik cihazlarla gerçekleştirilen bir saldırganlık türü (Slonje ve Smith,2008). Sanal ortamlardaki kişiler; birbirlerine yazılı, işitsel veya görsel kaynakları kullanarak psikolojik şiddet uygulamaktadır.

Sanal Zorba: Sanal ortamlarda saldırganlık yapan kişidir.

Sanal Kurban: Sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalan kişidir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde birinci bölümde, giriş kısmında geçen açıklamaların detaylandırılması amacıyla; eğitim, eğitim türleri, bir sistem olarak eğitim sistemi, eğitim sistemi içerisinde öğretmenin konumu ve öğretmenin öğrenciler üzerine etkisi, öğretmen yeterlilikleri, teknoloji ile birlikte gelişen internet ve sosyal ağlar, eğitim ve teknoloji, sosyal ağlar ve eğitim, internet kullanımı ve özellikle sosyal ağların kullanımı ile birlikte ortaya çıkan sanal zorbalık ve bunun sebep olduğu sanal kurban olma durumları hakkında bilgi sunulmaktadır.

2.1.Eğitim

Eğitim toplumu kapsayan ve toplum tarafından kapsanan bir kavramdır ve bu sebeple pek çok tanıma sahiptir. Bu tanımlamaların içeriği özellikle toplumların benimsediği eğitim yaklaşımları ve alanda yapılan çalışmaların amaçları nedeniyle değişiklik göstermektedir. Günümüze kadar çeşitli tanımlamalarda bulunulmuş ve bu tanımlamaların bazıları halen kullanılmakta iken, bazıları ise toplumun içerisinde bulunduğu asır, bilimsel ve teknolojik gelişmeler etkisi ile eğitimde meydana gelen yaklaşım değişiklikleri nedeniyle revize edilerek yeni tanımlamalara ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda eğitim ve toplum arasındaki ilişkiyi vurgulayacak bir tanım tercih edilmiştir. Özcan (2011), toplumlardaki eğitimin o toplumların kültürünü yansıtan sosyal bir sistem olduğunu; bu nedenle her kültürün kendi eğitim sistemini oluşturduğunu belirtmekle birlikte aynı zamanda eğitimin tüm insanlar ve toplumlar için ortak bir unsur olduğunu vurgulamıştır.

2.2.Eğitim Türleri

Eğitimin formal olarak belirli planlar dâhilinde denetimli bir şekilde yürütölmekteyken; informal olarak herhangi bir plan gözetilmeksizin çevresel ortamlarla etkileşim yoluyla kesintisiz olarak devam eden türleri mevcut bulunmaktadır (Buluç, 2010; Şişman, 2014).

Formal eğitim, öğreticinin kontrolünde önceden belirlenmiş amaçlara ulaşmak için; belirli planlar dâhilinde kurumlarda yapılmaktadır. Formal eğitim yaygın yürütölen eğitim ve örgün yürütölen eğitim olarak ikiye ayrılmaktadır (Buluç, 2010; Şişman, 2014).

Örgün eğitim belirli yaş gruplarına aşamalı ve ön koşullu bir şekilde uzun süreli olarak verilen eğitimin ardından diploma verilerek tamamlanmakta iken; yaygın eğitim her yaş grubundan bireylere uygun olmakla birlikte nispeten daha kısa süreli ve belge ile tamamlanmaktadır. Yaygın eğitim kendi içerisinde halk eğitim, uzaktan eğitim, hizmet içi eğitim gibi türler barındırmaktadır (Buluç, 2010; Şişman, 2014).

İnformal, kelime anlamı olarak formal olmayan demektir. İnformal eğitim, bireyin doğumundan ölümüne kadar geçen yaşam süresinde, karşılaştığı her alanda plan ve program gerektirmeksizin, çevresiyle etkileşim, gözlem vb. yollarla kendiliğinden gerçekleşen eğitim olarak tanımlanabilir (Buluç, 2010; Şişman, 2014).

2.3.Sosyal Bir Sistem: Eğitim

Eğitim bir sistemdir. Alanyazına bakıldığında sistem kavramının ilk kez fizik bilimiyle birlikte ortaya çıktığı ve daha sonra kullanımının giderek yaygınlaştığı görölmektedir. Kaya (1999), sistemi birtakım küçük parçalardan oluşan ve aynı zamanda kendisi de daha büyük bir sistemin parçası olarak işlev gösteren bir bütün olarak tanımlamaktadır. Özerbaş (2005) ise birçok parçanın bir araya gelerek kendi basit işlevlerinin dışında bir bütönlük oluşturmasını sistemin özeti olarak belirtmektedir. Tüm bu tanımlamalara bakıldığında, sistemin birbirinden bağımsız ancak aynı zamanda birbiri ile etkileşim içerisinde olan parçaların bir araya gelmesi ile oluştuğı yorumuna ulaşılmaktadır. Sistemler, belirledikleri hedeflere ulaşmak için kurulmaktadırlar. Bu durumda sistemin özelliklerine ve sistemi oluşturan parçaların neler olduğuna değinmek kavrayışı artıracaktır.

Sistemlerin tamamı kendi içerisinde alt ve üst sistemler barındırmaktadır. Alt sistemler, üst sistemlere bağlı olarak hareket etmektedir. Buna örnek olarak eğitim sisteminden hareket edilecek olursa; ilçelerde bulunan okullar, o ilçenin İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün alt sistemi olmakta iken İl Milli Eğitim Müdürlüğü ise o ilde bulunan İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin üst sistemi olmaktadır. Buluç (2010), alt sistemleri üretim/teknik, destek, yaşatma, uyarlama, yönetsel alt sistem olmak üzere beşe ayırmaktadır. Bu alt sistem çeşitleri hakkında yapılan tanımlamalarından hareketle; üretim ve teknik alt sistemlerine sınıflar, destek alt sistemlerine eğitim programları, yaşatma alt sistemlerine örgütteki insan kaynakları, uyarlama alt sistemlerine geliştirme çalışmaları ve son olarak yönetsel alt sistemlerine ise hiyerarşik kademeler örnek verilebilmektedir.

Sistemler açık veya kapalı çalışma özelliği gösterebilmektedir. Bursalıoğlu (1995) açık sistemlerin özelliklerinden en önemli olanının çevreden bilgi ve enerji geçişini sağlaması olduğunu belirtmektedir. Buradan açık sistemlerin çevre ile bir etkileşim içerisinde olduğu yorumuna ulaşılmaktadır. Yapılan açık sistem tanımlamasından hareketle kapalı sistemlerin çevresi ile etkileşime sahip olmadığı belirtilebilmektedir. Buluç (2010), kapalı sistemlerin örgütte bulunan iç unsurlara odaklanarak, çevresel etkilerden ve etkileşimden bağımsız olduklarını vurgulamaktadır. Özerbaş (2005), sistem uygulamalarındaki çevre unsuruna dikkat çekerek, bu kavramın tanımlanmasının sistemler arasındaki farkın anlaşılması açısından önem arz ettiğini vurgulamaktadır ve çevrenin tanımını “örgütün hizmet sunduğu toplam” (s.257) olarak belirtmektedir.

Tanımlaması ve açıklaması sunulan sistem özelliklerinden hareketle eğitimin bir sistem özelliği taşıdığı yorumuna ulaşılmaktadır. Eğitim sistemi, içine olduğu toplumun bireylerinden oluşması gereğiyle sosyal bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Kaya (1999), eğitim örgütünün insanlar tarafından kurulan bir örgüt olduğu için, toplumsal bir sistem olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Eğitim sistemi, çevre ile sürekli bir etkileşim içerisinde bulunması itibarıyla açık bir sistem olma özelliğine sahip bulunmaktadır. Sistemin birbirinden bağımsız ancak aynı zamanda birbirini ile etkileşim içerisinde olan parçaların bir araya gelmesi ile olduğu yorumuna ulaşılmaktadır. Sistemi oluşturan parçalar, sistemin işleyişi için önem arz etmektedir.

Buluç (2010), açık sistemlerde girdi, işleme süreci, çıktı ve geri bildirim olmak üzere dört temel parçadan bahsetmektedir:

- Girdi; insan başta olmak üzere bilgi, teknoloji gibi pek çok unsuru kapsamaktadır. Okçabol (1986), eğitim sisteminin girdi unsurunu kendi içerisindeki üç alt unsurlara ayırarak tasarım girdileri, denetimli girdiler ve çevresel girdiler olmak üzere belirtmektedir. Bu üç alt unsura ilişkin tanımlamalara bakıldığında; tasarım girdisinin sisteme ilişkin en üst makamda bulunan yasa koyucuların belirlediği maddeler olduğu ve sistemin çerçevesini çizdiği, denetimli girdilerin; öğrenci, öğretmen, yöneticiler, okul araçları, sınıflar, programlar gibi sistemin işlemesine yardımcı olan unsurlar olduğu, çevresel girdilerin ise sistemden bağımsız olarak sistem üzerinde denetim yapan ve etkisi bulunan yasalar, toplumsal, siyasi, teknolojik ve bilimsel değişimler gibi unsurlar olduğu yorumuna ulaşılmaktadır.
- İşleme sürecinde kastedilen bir değişim meydana getirmektir. Bu süreçte de yine insan başta olmak üzere girdi ile benzer unsurlar bulunmaktadır.
- Çıktılar, değişim meydana getirebilmek amacıyla işleme sürecine dâhil edilen girdilerin ortaya çıkardığı ürünlerdir. Okçabol (1986), eğitim sistemindeki çıktı unsurunu istendik yani amaçlara uygun çıktılar ve istenmedik yani sistem tarafından önüne geçilemeyen çıktılar olarak belirtmektedir.
- Dönüt bir diğer adıyla geri bildirim ile de çıktılar kontrol edilerek, sistemin başında amaçladığı hedefe ulaşma noktası hakkında yordama yapılmaktadır.

2.4.Eğitim Sistemi İçerisinde Öğretmen'in Konumu, Sisteme Etkisi ve Öğretmen

Yeterlikleri

Bir toplumun en önemli yapıtaşı insan unsurudur ve bu nedenle toplum tarafından şekillendirilen diğer tüm sistemler gibi eğitim sisteminin de en önemli yapıtaşı insan unsuru olmaktadır. Eğitim açık sistemini oluşturan parçalardaki insan unsuru; öğretmen, öğrenci, yönetici vb. kavramları kapsamaktadır. Bu sistemin verimli bir işleyiş sağlayabilmesi için; tüm bu sayılan unsurlar önem arz etmektedir. Çünkü toplum tarafından oluşturulmuş ve yürütülmekte olan eğitim sistemi, girdi olarak giriş yapan ve nihayetinde amaçlı çıktılara dönüşen insanlar aracılığıyla toplumu şekillendirmektedir.

Eğitimin formal olarak belirli planlar dâhilinde denetimli bir şekilde yürütülmekteyken; informal olarak herhangi bir plan gözetilmeksizin çevresel ortamlarla etkileşim yoluyla kesintisiz olarak devam eden türleri mevcut bulunmaktadır. Formal eğitim, öğreticinin

kontrolünde önceden belirlenmiş amaçlara ulaşmak için; belirli planlar dâhilinde kurumlarda yapılmaktadır (Buluç, 2010; Şişman, 2014).

Formal eğitim yaygın yürütülen eğitim ve örgün yürütülen eğitim olarak ikiye ayrılmakta olduğu vurgulanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim sistemindeki örgün eğitim kademeleri; okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim aşamaları ile ön koşullu olarak devam etmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)'na göre okul öncesi eğitim, mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsamakta iken; amaç ve görevleri ise çocukların bedensel, zihinsel ve duygusal gelişim sağlamasını ve güzel alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, ilk öğretime hazırlamak, elverişsiz şartlara sahip çocuklar için ortak bir yetişme alanı oluşturmak, Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır. Türk Dil Kurumu (2011) ise okul öncesi eğitimi, “Okulöncesi çağında bulunan küçük çocuklara özellikle yuvalarda, anaokullarında ya da anasınıflarında kişisel anıklıklarının gelişmesi, toplumsal alışkanlıklar kazanmaları ve sorun çözme yeteneklerini arttırmaları için verilen eğitim” olarak belirtilmekte iken anık kelimesinin anlam karşılığına ise “hazır” kelimesini denk getirmiştir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)'na göre ilköğretim, 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsamakta iken; amaç ve görevleri ise iyi bir vatandaş olmaları için gerekli olan bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek, ilgileri ve kabiliyetlerinden hareketle yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Türk Dil Kurumu (2011) ise ilköğretim eğitimi, “Birkaç öğrenim basamağından oluşan örgün eğitim dizgesinin, okuyup yazmayı, aritmetiği, iyi bir yurttaş olmak için en gerekli bilgi ve becerileri kazandıran ilk basamağı” olarak belirtilmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)'na göre ortaöğretim, ilköğretime dayalı dört yıllık zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerinin tümünü kapsamakta iken; amaç ve görevleri ise öğrencilere asgari ortak bir genel kültür sunarak kişi ve toplum sorunlarını tanımalarını, çözüm yolları aramalarını ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini kazanmalarını sağlamak, onları ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Türk Dil Kurumu (2011) ise ortaöğretili, “Öğrencileri genel eğitim yoluyla

bir yandan yaşama, öte yandan daha sonraki öğretim basamağına hazırlayan üç yıllık okul” olarak belirtilmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)’na göre yükseköğretim, orta öğretime dayalı en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsamakta iken; amaç ve görevleri ise öğrencileri ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda yurdumuzun çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmek, bilimsel öğretim yapmak, bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak, yurdumuzun türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları araştırma konusu yapma yoluyla sonuçlarından toplumun yararlanmasını sağlamak, bilimsel yayınları yapmaktır. Türk Dil Kurumu (2011) ise yükseköğretimi, “Ortaöğretimi bitirenlere, üniversite, akademi vb. eğitim kurumları tarafından planlanıp uygulanan öğretim” olarak belirtilmektedir.

Yapılan bu araştırmanın, konusu amacıyla sınıf öğretmeni adaylarının üzerine yoğunlaştığı gerekçesiyle; örgün eğitim kademelerine yönelik olarak yapılan genel tanımlamaların ardından, özellikle her üst kademenin en önemli temellerinin atıldığı, öğrenciler tarafından aileleri dışında en çok model alınan sınıf öğretmenlerinin sunduğu ilköğretim eğitimi ile sınıf öğretmenlerini yetiştirerek sisteme kazandıran yükseköğretim eğitimi üzerine detaylı açıklamalar yapılması, çalışma amaçlarının anlaşılabilirliğini kolaylaştıracaktır.

İlköğretim eğitimi, toplumsallaşma ve bir birey olarak var olabilmek, ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına öğrencilerin yaşamları boyunca kullanacakları en temel bilgileri edindikleri önemli bir dönemi kapsamaktadır.

Toplum içerisinde sosyalleşmek, içine doğduğu kültürel değerleri anlayabilmek ve bu değerleri benimseyerek kültürün aktarımını, korunumunu desteklemek, meslek edinerek ihtiyaçlarını karşılayabilmek; mesleği aracılığıyla ülkesine hizmet sunması yoluyla ülkesinin kalkınmasına ve gelişmesine katkı sağlamak gibi akla ilk gelen unsurlar başta olmak üzere daha pek çok unsurun gerçekleştirilmesinde en temel beceriler; Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) 2018 yılında yayımladığı ilköğretim programlarında öğretim programlarının perspektifi başlığı altındaki “Yetkinlikler” alt başlığında belirtilmektedir. Bu yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde belirlenmiş olan; anadilde iletişim, yabancı dilde iletişim, matematik, bilim ve teknolojiye yetkinlik, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlik, inisiyatif alma ve girişimcilik ve son olarak kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere toplam sekiz madde ile özetlenmektedir. Öğrencilerin bu yetkinliklere sahip olmaları; bireysel, toplumsal,

akademik ve mesleki alanlarda kendilerini yurt içinde ve yurt dışında en iyi şekilde ifade edebilmelerini, temsil edebilmelerini ve ihtiyaçlarını giderebilmelerine olanak sağlayacaktır.

MEB (2018)'in yetkinliklere yönelik tanımlamalarına bakıldığında:

- Anadilde iletişimin, sosyal ve kültürel bağlamda kendini yazılı veya sözlü olarak ifade edebilme yetkinliği olduğu yorumuna ulaşılabilir.
- Yabancı dillerde iletişimin, anadilde sergilenen iletişim becerilerinin yabancı bir dilde de sergilenebilmesi olduğu yorumuna ulaşılabilir.
- Matematik, bilim ve teknoloji yetkinliğinin, düşünme ve sunmanın matematiksel kodlarını kullanabilme ve insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve birey olarak sorumluluklarını anlamak olduğu yorumuna ulaşılabilir.
- Dijital yetkinliğin, bilgiye erişme, değerlendirme, örgütleme ve sunmada bilgisayar ve ortak ağların kullanılma düzeyi ile teknolojiyi eleştirel kullanma düzeyi olduğu,
- Öğrenmeyi öğrenmenin, üst bilişsel beceri ve stratejileri içerdiği, bireylerin bu yollarla kendi öğrenme etkinliklerini düzenlemesi ve öğrenmelerini günlük yaşamına aktararak bunlardan faydalanması olduğu yorumuna ulaşılabilir.
- Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliğin, toplumda ve çalışma ortamındaki farklılıkların farkına varması ve etkili katılım sağlayabilmesi için toplumsal, siyasal kavramlara ilişkin bilgi edinmesi ve sürece aktif katılım sağlaması olduğu yorumuna ulaşılabilir.
- İnisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliğinin, yaratıcılık, yenilik ve risk alma ile birlikte amaçlara ulaşmak için planlamalar yapma, projeler üretme ve bu projeleri yönetme olduğu yorumuna ulaşılabilir. Ayrıca TDK (2011)' ya göre inisiyatif, gerekli kararları vermede öncelikli davranma olarak tanımlanmaktadır.
- Kültürel farkındalık ve ifade yetkinliğinin, kendini ifade etmede iletişim araçlarını etkili ve yenilikçi bir şekilde kullanabilme olduğu yorumuna ulaşılabilir.

Eğitim sisteminde; başlangıçta girdi olarak bulunan ve işleme süreci ile birlikte amaçlar doğrultusunda işlenmiş çıktılara dönüşen öğrencilerin ve onları amaçlar doğrultusunda yetiştirecek olan öğretmenlerin önemli bir konumu bulunmaktadır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)'na göre öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir uzmanlaşma mesleğidir. Türk Dil Kurumu (2011) ise öğretmen kelimesini “mesleği bilgi öğretmek olan kimse,

hoca, muallim, muallime” olarak tanımlamaktadır. Özcan (2011), verilebilecek en iyi eğitimin, en iyi öğretmenlerle gerçekleşebileceğini vurgulamış ve öğretmenleri okulun “ruhu” olarak tanımlamakla birlikte öğretmenliği özel bir eğitim gerektiren, öğretmenlik mesleğini seven insanların yapabileceği fedakârlık gerektiren bir iş olarak betimlemektedir.

Eğitim sisteminin en temel öğelerinden olan öğretmenin, öğrenci üzerinde oluşturacağı etki yadsınamaz düzeyde bulunmaktadır. Davranışçı, bilişsel ve duyuşsal gibi farklı öğrenme kuramları; öğrenme ve bunun nasıl sağlanacağı konusunda ayrı yollara başvursalar da hepsinde ortak olan payda, öğretmenin iyi bir öğrenme ortamı oluşturmada önemli faktör oluşudur. Öğrenciler, içine doğduğu aile başta olmak üzere; yakın çevresinden uzak çevresine doğru oluşan topluluktaki yetişkinleri kendi kimliğini kazanmada rol model olarak görmektedirler. Günlük zaman dilimlerine bakıldığında, 24 saatin yaklaşık olarak 1/3’ini okul faaliyetleri ile geçiren öğrenciler için öğretmen, rol olarak alınan yetişkinler arasındaki en önemli unsuru oluşturmaktadır.

Öğretmen sunduğu akademik hizmet dışında da öğrencilere her özellikleri ile birer model, rehber olmaktadır. Dolayısıyla yapılan öğretim ile amaçlanan çıktı özelliklere öğretmenlerin de sahip olması önemli bir husustur. Öğrenciler, öğretmenlerinin her eylemiyle yakından ilgilenirler. Bu nedenle öğretmenler, öğrencilerinde geliştirmek istediği kişilik özelliklerini kendi davranışlarında da göstermeli ve topluma, kültüre uygun iyi bir model oluşturmalıdır. Çünkü informal öğrenmeler yaşamın tamamını kapsayacak bir süreçte özellikle de gözlemler aracılığıyla aktif olarak devam etmektedir. Bu nedenle sosyal yaşantılar ve aktarmalar aracılığı ile sosyal öğrenmeler de gerçekleşmektedir. Yaşam süreci içerisinde gerçekleşen formal ve dahi informal öğrenmeler üzerinde kitle iletişim araçları ile kullanımı son yıllarda oldukça çeşitlenen ve katlanarak artmaya devam eden internet, özellikle de sosyal ağların etkisi fazla görülmektedir. Tüm bu bilgilerden hareketle öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin eğitim kalitesine ve hatta daha geniş bir perspektiften bakıldığında; eğitimden geçerek meslek edinen, kendi kişilik özelliklerini kazanarak topluma katılan bireyler aracılığıyla, doğrudan tüm ülkeye; toplumsal, sosyal, vatandaşlık ve psikolojik hem de ekonomik etkisi bulunmaktadır.

Öğretmen yeterliliklerini MEB (2017), öğretmenlik mesleğini verimli olacak şekilde gerçekleştirebilmek için gerekli olan tutum, beceri ve bilgi olarak tanımlamaktadır. Bu yeterlilikler; mesleki bilgi, mesleki beceri ile tutum ve değerler yeterlilikleri olarak üç ana grupta sınıflandırılmaktadır. Mesleki bilgi; alan, mevzuat ve alan eğitimi başlıklarından

oluşmaktadır. Mesleki beceri; planlama, ortamı oluşturma, süreci yönetme ve ölçme-değerlendirme başlıklarından oluşmaktadır. Son olarak tutum ve değerler ise; evrensel, milli, manevi değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve iş birliği ile kişisel-mesleki gelişim başlıklarından oluşmaktadır. Araştırmada amaçlananlar için her üç ana gruptaki bilgiler önemli olmakla birlikte; tutum ve değerler daha baskın konumda bulunmaktadır. Tüm bu başlıkların öğretmen adaylarına kazandırılmasında akademik derslerin içerikleri ve yapılan öğretmenlik uygulamalarının yadsınamaz bir ağırlığı bulunmaktadır. Buradan hareketle yükseköğretim eğitimi hakkında ve özellikle öğretmen yetiştirme üzerine yapılacak açıklamalar önem arz etmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)'na göre yükseköğretim, orta öğretime dayalı en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsamakta iken; amaç ve görevleri ise öğrencileri ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda yurdumuzun çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmek, bilimsel öğretim yapmak, bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak, yurdumuzun türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları araştırma konusu yapma yoluyla sonuçlarından toplumun yararlanmasını sağlamak, bilimsel yayınları yapmaktır. Türk Dil Kurumu (2011) ise yükseköğretili, "Ortaöğretili bitirenlere, üniversite, akademi vb. eğitim kurumları tarafından planlanıp uygulanan öğretim" olarak belirtilmektedir. Araştırmanın hedef kitlesi Sınıf Öğretmeni adayları olduğu için yükseköğretim kurumları olan üniversitelerdeki Sınıf Eğitimi öğretmen yetiştirme lisans programının içeriği açıklanacaktır.

Üniversitelerde lisans programlarından biri olan eğitim fakültesi ana başlığı, kendi içerisinde üniversitelere göre çeşitliliği değişen akademik birimler bulundurmaktadır. Bu akademik birimlere Eğitim Bilimleri, Güzel Sanatlar, Matematik ve Fen Bilimleri, Özel Eğitim, Temel Eğitim vb. dâhil olmaktadır. Temel Eğitim Bölümü ise kendi içerisinde Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı ve Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Burada alınacak olan eğitim dili üniversitelere göre değişiklik gösterse de genellikle Türkçedir ve süresi 4 yıldır. Yüksek Öğretim Kurumu tarafından 2017 yılında güncellenerek yayımlanan ve 2018-2019 öğretim yılından itibaren 1.sınıflardan başlanarak uygulanacak olan Sınıf Öğretmenliği lisans programına bakıldığında meslek bilgisi, genel kültür ve alan eğitimi olmak üzere üç kategoride toplanan bir yayılım görülmektedir.

Buna göre:

- 1. Sınıf düzeyinde; Eğitime Giriş, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Psikolojisi ve Eğitim Felsefesi mesleki bilgi kategorisinde, Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi 1-2, Yabancı Dil 1-2, Türk Dili 1-2, Bilişim Teknolojileri genel kültür kategorisinde, İlkokulda Temel Matematik, Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği, Çevre Eğitimi, İlkokulda Temel Fen Bilimleri, Türk Tarihi ve Kültürü ise alan eğitimi kategorisinde bulunmaktadır.
- 2.Sınıf düzeyinde; Öğretim Teknolojileri, Türk Eğitim Tarihi, Seçmeli 1-2, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Eğitimde Araştırma Yöntemleri mesleki bilgi kategorisinde, Seçmeli 1-2 ile Topluma Hizmet Uygulamaları genel kültür kategorisinde, Seçmeli 1-2, İlkokulda Drama, Fen Bilimleri Laboratuvar Uygulamaları, İlk Okuma ve Yazma Öğretimi, Oyun ve Fiziki Etkinlikler Öğretimi, Türkçe Öğretimi ise alan eğitimi kategorisinde bulunmaktadır.
- 3.sınıf düzeyinde; Sınıf Yönetimi, Eğitimde Ahlak ve Etik, Seçmeli 3-4, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi mesleki bilgi kategorisinde, Seçmeli 3-4 genel kültür kategorisinde, Seçmeli 3-4, Hayat Bilgisi Öğretimi, Matematik Öğretimi 1-2, Fen Öğretimi, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi ise alan eğitimi kategorisinde bulunmaktadır.
- 4.sınıf düzeyinde; Öğretmenlik Uygulaması 1-2, Özel Eğitim ve Kaynaştırma, Seçmeli 5-6, Okullarda Rehberlik mesleki bilgi kategorisinde, Seçmeli 5-6, Müzik Öğretimi, İlkokulda Yabancı Dil Öğretimi, Karakter ve Değer Eğitimi, Görsel Sanatlar Öğretimi ise alan eğitimi kategorisinde bulunmaktadır.
- Mesleki Bilgi seçmeli dersleri; Açık ve Uzaktan Öğrenme, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Eğitim Hukuku, Eğitim Antropolojisi, Eğitim Tarihi, Eğitimde Drama, Eğitimde Program Dışı Etkinlikler, Eğitimde Program Geliştirme, Eğitimde Proje Hazırlama, Eleştirel ve Analitik Düşünme vb. şekilde toplam 20 adet ders seçeneğinden oluşmaktadır.
- Genel Kültür seçmeli dersleri; Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele, Beslenme ve Sağlık, Bilim Tarihi ve Felsefesi, Bilim ve Araştırma Etiği, Ekonomi ve Girişimcilik, Geleneksel Türk El Sanatları, Kariyer Planlama ve Geliştirme, Medya Okuryazarlığı vb. şekilde toplam 18 adet ders seçeneğinden oluşmaktadır.

- Alan Eğitimi seçmeli dersleri; Afetler ve Afet Yönetimi, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Psikolojisi, Geleneksel Çocuk Oyunları, İlkokul Ders Kitaplarının İncelenmesi, İlkokul Programı, İlkokulda Alternatif Eğitim Uygulamaları, Kapsayıcı Dil Öğretimi vb. şekilde toplam 11 adet ders seçeneğinden oluşmaktadır.

Sınıf öğretmeni adaylarının dört yıllık lisans öğrenimleri süresince alacakları teorik ağırlıklı dersler yukarıdaki maddelerde açıklanmış bulunmaktadır. Öğretmen adayları; tüm bu zorunlu ve sayısı elliye varan seçmeli teorik derslerin dışında, öğrencileri ve meslektaşları olan sınıf öğretmenlerini, sınıf ortamını, ders ortamını birebir gözlemleyebileceği saha çalışması olan “okul deneyimi” ve “öğretmenlik uygulaması” dersleri ile pratik bilgilere vakıf olmaktadır. Hizmet öncesi olarak nitelendirilen bu süreçte akademik derslerin içerikleri ve öğretmenlik uygulamaları önemli bir yere sahiptir. Bunun yanında öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öz değerlendirme becerilerine sahip olması rol model olmaları bakımından gerekli olan temel yeterliklerden biridir.

Erden (2005), öğretmenlik mesleğinin eğitim sistemi ile ilgili sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel, teknolojik boyutlara sahip bir uğraşı olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin bahsi geçen alanlarda gerekli yeterliliklere sahip olması, öğrencilerin üzerinde önemli derecede etkili olacaktır.

2.5.Teknoloji, İnternet, Sosyal Ağlar ve Eğitim

Galbraith'e göre teknolojinin tanımı; pratik uygulamaların yapılmasını sağlayan organize olmuş bilgilerin ya da bilimsel bilgilerin sistemli uygulamalar olarak yapılabilir (aktaran İşman, 2001). Toplumlar var oldukça teknoloji de varlığını sürdürmektedir ve aynı zamanda toplumların gelişim hızı ve teknolojinin gelişim hızı, çeşitliliği arasında doğru orantılı bir bağlantı bulunmaktadır.

Teknoloji alanında gerçekleşen bu hızlı gelişim süreci neticesinde kitle iletişim araçları ile erişim sağlanan internet ve özellikle sosyal ağların, bireylerin bilgilere yahut diğer bireylere daha kolay ve sınırsız bir şekilde ulaşımını sağladığı; sürekli güncellenerek farklı özellikler eklenen ve akıllı olarak adlandırılan cep telefonları, tablet bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarları ve hatta akıllı olarak adlandırılan televizyonlar ile internetin sunduğu sınırsız ve bir süzgeçten geçmemiş bilgilere yahut hiç tanınmayan yabancı kişilere erişim oldukça kolay hale geldiği düşünülmektedir.

Çoklu ortam (ses, görüntü, video, müzik, metin vb. gibi) sağlaması, ses ve görüntü tanıma becerisi, sanal gerçeklik imkânı, dokunmatik olarak tuşsuz işlem yapma kolaylığı gibi birçok özelliği nedeniyle kullanım oranı katlanarak arttığı düşünülmektedir.

Teknoloji; bilgileri üretmede, yaymada, bireyler arasındaki iletişimi ve etkileşimi artırmada kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı bir faktör olmaktadır ve yaşamın her alanında bulunmaktadır. Eğitim de bu alanlardan birini oluşturmaktadır. Eğitimde teknoloji kullanımı ile öğretim öğrenci merkezli olmaktadır. Aslantaş (2014) eğitimde teknoloji kullanımının eğitime sağlayacağı yararları; erişimin ve kalitenin artacağı, maliyetin ise azalacağı yönünde belirtmektedir. Buradan hareketle eğitimde teknoloji kullanımının, eğitim ve öğretim ilkelerinden ekonomiklik ilkesine katkı sağlayacağı yorumuna ulaşmak zor olmayacaktır. Eğitici yazılımlar, simülasyonlar, eğitici oyunlar, projektorler, etkileşimli tahtalar, tabletler, MEB tarafından sunulan FATİH projesi gibi teknolojik hizmetler vb. gibi teknolojiler hâlihazırda kullanılmaktadır. Nitekim FATİH projesinde temel olarak erişilebilirlik, fırsat eşitliği ve kaliteli eğitim üzerine vurgu yapılmaktadır. Eğitim teknolojisi sayesinde öğretmenler, çok fazla sayıda içeriğe erişim sağlayarak öğretim faaliyetlerini zenginleştirme imkânına sahip olmaktadır.

Eğitimde teknoloji kullanımında; bilgiye erişmede ve yaymada sınırsız bir ortam sunması gerekçesiyle internet önemli bir araçtır. Türk Dil Kurumu (2011) internet kavramını bilgisayar ağlarının birbiriyle bağlanması sonucunda oluşan, sınırsız ve yöneticisiz bir genel ağ olarak tanımlamaktadır. Öğrenciler teknoloji kullanımlarına eğitim ortamlarının dışında da devam etmektedirler. Bu noktada; öğretmenlerin eğitimde teknoloji kullanabilecek yeterliklere sahip olması gerekmektedir.

Karal ve Kokoç (2010), sosyal etkileşim, iş birliği ve paylaşımı ön planda taşıyan yazılabilen ve okunabilen web araçları Web 2.0 teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte günümüzde farklı farklı internet ortamlarının kullanılmaya başlandığını ve bunlar arasında en popüler kabul edilenin ise sosyal ağlar olduğunu belirtmektedir. Mazman (2009), Web 2.0 araçlarının sosyal yazılımlar olarak da adlandırıldığını ve öğrencilerin yaşamlarına bu denli giren araçların yüksek eğitimde öğretimi desteklemek adına önemli olduğunu belirtmektedir. Çetintaş (2016) Web 2.0 yazılımını, kullanıcının çekirdekte olduğu, paylaşımlar aracılığıyla oluşturulan iş birliği ortamının etkileşim sağlanmasına imkân tanıdığını ve böylece bilgilere ulaşımın çok daha kolay olduğunu belirtmektedir. Bu sosyal yazılımlar içerisinde en çok kullanılanlardan birisi ise sosyal ağlardır.

Digital in Global Overview Turkey (2019) internet kullanım istatistiklerine bakıldığında;

- Türkiye'deki toplam nüfusun %72'si internet erişimine sahip bulunmakta ki bu yüzdelik dilim ise yaklaşık 60 milyon kişiye denk gelmektedir. Nüfusun %63'ü yani yaklaşık 52 milyon kişi aktif bir şekilde sosyal ağları kullanmaktadır. Sosyal ağları kullanım oranında bir önceki yıla göre yaklaşık 2 milyon kişilik bir artış dikkat çekmektedir.
- Günlük internet kullanım sürelerinin ortalamasına bakıldığında ise; insanlar Türkiye'de günlerinin 7 saat kadarını internete ayırmakta ve bu 7 saatlik sürenin yaklaşık 3 saatini sosyal ağlarda geçirmektedir.
- Sosyal ağlara ilişkin yapılan istatistikte en çok kullanılan ilk beş sosyal ağ sırasıyla; Youtube, Instagram, Whatsapp, Facebook ve Twitter olarak görülmektedir. Aktif kullanıcı sayısı en çok azalan Snappchat, en çok artan ise LikenIn olarak tespit edilmiştir.
- Sosyal ağ kullanıcılarının yaş aralıkları ile ilgili olarak sunulan istatistiğe göre en sık kullanım 18-34 yaşları arasında görülmektedir.
- Sosyal ağ kullanıcılarının cinsiyetlerine bakıldığında en çok kullananların erkekler olduğu dikkat çekmektedir. Erkekler her yaş gurubu içerisinde kadınlara göre daha fazla sosyal ağ kullanmaktadır.
- Dünya nüfusunun %57'si internet erişimine sahip bulunmakta ki bu yüzdelik dilim ise yaklaşık 4 milyar 400 milyon kişiye denk gelmektedir. Dünya nüfusunun %42'si yani yaklaşık 3 milyar 260 milyon kişi aktif olarak sosyal ağları kullanmaktadır. Sosyal ağları kullanım oranında bir önceki yıla göre 288 milyon kişilik bir artış dikkat çekmektedir.
- Günlük internet kullanım sürelerinin ortalamasına bakıldığında ise; insanlar günlerinin yaklaşık 7 saat kadarını internete ayırmaktadır. Sosyal ağlara ilişkin yapılan istatistikte en çok kullanılan ilk üç sosyal ağ sırasıyla; Facebook, Youtube, Whatsapp olarak görülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2018 yılı "Sabit Telefon, Cep Telefonu ve İnternet Abone Sayısı" raporuna bakıldığında;

- 2017 yılında yaklaşık 69 milyon kişi internet abonesi iken 2018 yılında yaklaşık 74 milyon kişinin internet abonesi olduğu,

- İnternet erişiminin 1998 yılından itibaren belgelendirildiği ve ilk yıllarda yaklaşık 230 bin kişi erişim sağlarken; 10 yıllık bir süre sonra yani 2018 yılında, bu oranın 74 milyon kişiye ulaştığı,
- 2017 yılında yaklaşık 78 milyon kişi cep telefonuna sahipken 2018 yılında yaklaşık 81 milyon kişinin cep telefonuna sahip olduğu,
- Cep telefonu kullanımının 1994 yılından itibaren belgelendirildiği ve ilk yıllarda yaklaşık 81 bin kişi cep telefonuna sahipken; 14 yıllık bir süre sonunda yani 2018 yılında, bu oranın 81 milyon kişiye ulaştığı,
- Sabit telefon sahiplik durumunda ise yıllara göre dalgalı bir değişim gözlenmekle birlikte genel olarak bakıldığında; sabit telefona sahip kişi sayısının 1929-2004 yılları arasında artış gösterdiği, sonraki yıllarda ise azalış gösterdiği görülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2018 yılı “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması” raporuna bakıldığında ise;

- İnternet kullanan bireylerin oranının %72,9 olduğu,
- Her on haneden sekizinin internet erişimine sahip olduğu ve bu oranın 2017 yılına göre %3 artış gösterdiği,
- Kadınların bilgisayar ve internete erişimlerinin (%50,6; %65,5), erkeklerin bilgisayar ve internet erişimine (%68,6; %80,4) oranla daha az olduğu görülmektedir.

Sosyal ağlar; bireylere kendi istekleri doğrultusunda, kendilerini yansıtan yahut farklı yansıtan hesaplar oluşturmaları yoluyla aynı ağa kayıtlı olan istedikleri kişileri arkadaş olarak çevrelerine eklemeleri, paylaşımlarını takip etmeleri ve onlarla iletişim kurmalarına imkân sunan internet siteleri olarak tanımlanabilir. Sosyal ağlar, bireylerin ortak olarak belirlenmiş amaçlara sahip bireylerle ya da ortak ilgi alanlarına sahip bireylerle oluşturduğu gruptur (Steple, 2009).

Akgündüz (2013) sosyal ağları en çok tercih edilen markalara göre örneklendirerek;

- Sosyal Ağ = Facebook,
- Wikiler = Vikipedi,
- Mikro Blog = Twitter,
- Fotoğraf Paylaşımı = Fillickr,
- Blog = Technorati,

- Slayt Paylaşımı = Slideshare,
- Video Paylaşım = Youtube,
- İş Birliği Araçları = Google,
- İş Ağı = Linkedin olmak üzere toplam dokuz kategoriye ayırmaktadır.

Doğruluk (2017) sosyal ağları; bloglar, mikro bloglar, wikiler, sosyal ağlar, içerik paylaşım siteleri, forumlar, sanal dünyalar, podcastler ve sosyal imlemler olmak üzere dokuz başlık altında toplamıştır.

Sosyal ağlar; katılım kurallarındaki kolaylık ve birçoğundaki ücretsiz katılım ile isteyen her bireyin ortama giriş yapmasını ve burada kendi amaçları doğrultusunda sınırsız bir şekilde dolaşım yapabilmesini, sınırsız ve denetimsiz bilgi erişimini, tanıdığı ve hiç tanımadığı başka bireylerle iletişim kurabilmesini, ortak amaçlar oluşturabilmesini sağlamaktadır.

Çetintaş (2016) öğretmenler üzerine yürüttüğü araştırmasında, katılımcıların %80'inin sosyal ağlara eriştikleri, en çok kullanılan sosyal ağların Facebook ve Twitter olduğu ve katılımcıların %50'sinin bu sosyal ağlara erişimi günde birkaç kez gerçekleştirdiğini tespit etmiştir.

Kitle iletişim araçları üzerinden ulaşım sağlanan internet ve internet aracılığıyla ulaşım sağlanan sosyal ağlarda bireyler ulaşmak istediği yahut ulaşmak istemediği, gerekli yahut gereksiz, kendileri hakkında yahut başkaları hakkında sınırsız bilgi erişimine sahip olmaktadır. Bu kadar fazla kolay erişimin bireylerin kendilerini akademik, sosyal, ekonomik açılardan geliştirmelerine sağlayacağı katkının yanında bilgi kirliliği, bireylerin farklı kullanım amaçlarına sahip olmalarıyla sosyal ağları ve interneti kimliklerini gizleyerek kullanmaları ve bu rahatlıkla başkalarına yaptığı zorbalıklar gibi unsurlar nedeniyle bilinçsiz kullanımın bireyler üzerinde oluşturacağı olumsuz etkiler bulunmaktadır. Bunlar sanal zorbalık ve zorbalığa maruz kalma sonucu oluşan mağduriyet yani sanal kurban olma durumudur. İğdeli (2018) sosyal ağların kullanımına yönelik yapılan araştırmaların, sosyal ağ kullanımının sanal/siber zorbalığı kolaylaştırdığı sonucuna ulaştıklarını belirtmektedir.

2.6.Sanal Zorbalık Yapma ve Sanal Kurban Olma Durumları

- İnternete bağımlılık oluşması ile günlük zamanın çoğunu bu sanal ortama ayırma ve dolayısıyla sosyal olarak yalnızlaşma,
- Medya okuryazarlığına, bilgi okuryazarlığına sahip olmayan, bilişim teknolojilerini etkin kullanma becerisine sahip olmayan, eleştirel ve analitik düşünme becerileri gelişmemiş bireylerin bilgi kirliliği içerisinde yanlış öğrenmeler gerçekleştirmesi,
- Sosyal ağlarda özel yaşamın korunumuna dikkat etmeyen bireylerin herkese açık olarak paylaştığı videoların, fotoğrafların kötü amaçlı bireyler tarafından ele geçirilmesi, kullanılması ve buna bağlı oluşan mağduriyet durumu,
- Bilgilere kolay ulaşımın bazı bireylerde yaşamın her alanında kolay ve çabasız yaşama isteği oluşturması, oyunlar aracılığıyla bilinçaltı olarak verilen mesajları ayırt edebilecek bilince sahip olmayan bireylerin maruz kaldığı şiddet gibi örnekler “Sanal Zorbalık ve Sanal Kurban Olma Durumları” başlığı altında toplanabilir.

Topçu ve Baker (2007) sanal zorbalık olarak adlandırılabilen bazı durumlara örnekler vermişlerdir. Bunlar; sohbet odasından atma, izinsiz ve uygunsuz fotoğraf/video çekme, utandırıcı bilgileri web sayfalarında yayma, telefon üzerinden alaycı, tehdit edici içerikler paylaşma şeklindedir.

Sanal zorbalık, sanal ortamlardaki kişilerin birbirlerine yazılı, işitsel veya görsel kaynakları kullanarak alay, tehdit, argo gibi kullanımlarla ve özel hayatlarına müdahale yoluyla psikolojik şiddet uygulaması olarak tanımlanabilir, literatürde siber zorbalık olarak da geçmektedir. Sanal zorbalık, bireye yahut gruba zarar vermek amacıyla, düşmanca bir şekilde ve kasıtlı olarak sürdürülen davranışları bilişim teknolojileri aracılığıyla daha geniş bir alana yaymaktır (Belsey, 2004). Faucher, Jackson ve Cassidy (2014) yetişkinlerin sergilediği tehdit edici, aşağılayıcı, taciz edici türdeki korkutucu davranışların sanal zorbalık kapsamına girdiğini belirtmektedirler.

İğdeli (2018) araştırmasında sanal zorbalığın literatürde:

- Siber zorbalık,
- Dijital zorbalık,
- Çevrimiçi zorbalık,
- Elektronik zorbalık,

- Teknolojik zorbalık gibi isimlerle de açıklandığını belirtmektedir ve tek seferliğine bile olsa, maruz kalınmış sanal zorbalığın oluşturduğu mağduriyetin birden fazla olabileceği yorumunda bulunmaktadır.

Bireyler sosyal ağları kullanırken kimliklerini kolaylıkla gizleyebildiklerinden, başkalarına karşı zorba davranışları sergilemekte daha rahat davranmaktadır. Literatüre bakıldığında sanal zorbalığın, zorbalığın farklı ortamlarda devam eden bir bağlantısı olduğuna yönelik vurgu dikkat çekmektedir. Dehue, Bollman ve Vollink ise sanal zorbalığı geleneksel zorbalığa benzetmekle birlikte, sanal zorbalığın istemli olarak ve bir kereden fazla yapıldığını vurgulamaktadır (aktaran Aksaray, 2011). Faucher vd. (2014) bu zorba davranışların empatik eksiklikler, ilişkilerde saldırganlık gibi ana başlıklar altında toplanabileceğini belirtmektedirler. Patchin ve Hiduja (2006) temel olarak geleneksel zorbalığın; bedensel olarak bulunulan bir ortam olması bakımından siber zorbalıktan farklı olduğunu belirtmektedir. Literatürde genel olarak:

- Geleneksel zorbalığın azalarak devam ettiği, kurban üzerinde daha küçük etkiler bıraktığı, zorbaca davranan kişinin kimliğinin tespitinin kolay olduğu ve mevcut duruma kontrol/müdahalenin yüksek oranda yapılabildiği belirtilirken;
- Sanal/siber zorbalığın artarak devam ettiği, kurban üzerinde büyük ve derin etkiler bıraktığı, zorbaca davranan kişinin kimliğinin tespitinin zor olduğu ve mevcut duruma kontrol /müdahalenin düşük oranda yapılabildiği belirtilmektedir (Dikmen, 2015).

Willard, sanal zorbalığın yedi farklı türünden bahsetmektedir ki bunlar; ateşli tartışmalar, tacizler, kimlik sahteciliği, karalama kampanyası, özel hayatı ve bilgileri ifşa, dışlama ve ısrarlı takiptir (aktaran Akca ve Sayımer, 2017). Ayas ve Horzum (2010) sanal ortamlardaki zorbalığı; cinsel zorbalık, engelleme ve zarar verme, söylenti çıkarma olmak üzere üç genel başlık altında özetlemişlerdir. Arıcak da siber zorbalığın teknik ve elektronik olmak üzere iki türü olduğunu belirtmiştir (aktaran Tanrıkulu, Kınay ve Arıcak, 2013). Buna göre teknik boyutu, şifreleri kırmak, web sitelerine zarar verici saldırılar ve mail kutularını doldurmak gibi zorba davranışlardan oluşmakta iken; elektronik boyutu ise bireyleri rahatsız etme, lakap takma, olumsuz dedikodular oluşturma ve yayma gibi zorba davranışlardan oluşmaktadır. Smith, Mahdavi, Carvalho ve Tippett (2006) sanal zorbalığı; mesaj zorbalığı, telefon kamerası aracılığıyla fotoğraf/video klip zorbalığı, telefon aracılığıyla arama zorbalığı, e-posta zorbalığı, sohbet odasında zorbalık, hızlı/anlık

mesajlaşma aracılığıyla zorbalık ve web site aracılığıyla zorbalık olmak üzere yedi maddede özetlemektelerdir. İlhan (2016) ise sanal/siber zorbalığı bir eğilim olarak değerlendirmiş ve çevrimiçi kavgalar, siber taciz, iftira, başkalarına ait özel bilgileri sanal ortamda izinsiz paylaşma, siber tehdit olmak üzere beş türünden bahsetmektedir.

Anderson, bazı bireylerin, sanal ortamlarda zorbalık yapan bireyleri yakından gözlemleyerek onları taklit ettiklerini, bunun sonucunda zorbaca davranışlarının kişiliklerinin bir parçası haline geldiğini belirtmektedir (aktaran Akca, Sayımer, Salı ve Başak, 2014). Burada akrandan sosyal yaşantılar aracılığıyla bir öğrenme gerçekleştiğini ve bireylerin kişilik gelişiminde rol model olarak seçtikleri kişilerin onlar üzerindeki etki düzeyini tahmin etmek zor olmayacaktır. Uluçay ve Melek (2017) sanal zorba davranış gösteren bireylerin sinirli, buhranlı bir ruh haline sahip, genellikle akademik olarak başarısız, iletişim becerileri zayıf olduğunu belirtmekte ve sanal kurban olan kişilerin de ilerleyen zamanlarda sanal zorba davranışlar sergilemeye meyilli olduklarını vurgulamaktadırlar. Anderson ve Sturm (2007) çalışmalarından, sanal zorbaların, benlik saygılarının ve özgüvenlerinin düşüklüğünü bastırabilmek için saldırgan tavırlarla başkalarına aşağılayıcı/utandırıcı davranışlar sergiledikleri yorumuna ulaşmak zor olmayacaktır. Zorbalar yakalanmayacaklarını ve kurban durumundaki kişilere fiziksel zarar vermediklerini düşünmekteyken; onları bu davranışa motive eden başlıca unsurlar ise zorbalığa maruz kalma sonucu intikam alma kararı ve başkalarının da zorbalık yapmasını kendi için bahane olarak seçmesidir (Willard'tan aktaran Horzum ve Ayas, 2013).

Akca, Sayımer, Salı ve Başak (2014) yaptıkları araştırmada, sanal/siber zorbalığa ilişkin yapılan araştırmalara göre zorba ve kurbanların çoğunun, başlangıçta zorbalık olayını şaka ve eğlence olarak düşündüğünü ve olumsuz etkileri üzerine fazla düşünmediklerini; rahatsızlık duyanların ise yaşadığı problemi yakınlarına ve öğretmenlerine bildirmekten utandıklarını belirtmektedir. Eroğlu (2011) ise yürüttüğü araştırmada, bireylerin internete yönelmesindeki itici kuvvetin aile içi sağlıklı ilişkiler olduğunu belirtmekte ve bu bireylerin tanımadığı diğer bireylerle arkadaşlık kurmaya meyilli olduklarını açıklamaktadır.

Zorbalığa maruz kalan kişiler yani sanal kurbanlar, internetle erişim sağlanabilen her türlü mecrada bu psikolojik şiddetle karşı karşıya kalmaktadır. İnternete erişim sağlayan pek çok cihaz ve internette erişim sağlanan pek çok mecra olduğu için zorba davranışlardan uzaklaşmak zorlaşmaktadır. Bu nedenle sanal ortamda maruz kalınan zorba davranışların

etkisinin, yüz yüze maruz kalınan zorbalığa göre daha kalıcı ve derin olduğunu tahmin etmek zor olmayacaktır.

Sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalan kurban, çoğunlukla karşı tarafın kimliğini tespit edememektedir. Kimliği tespit edilip, zorbalık yapan kişi engellense dahi, zorba farklı hesaplar açarak kurbanı rahatsız etmeye ve zorbalığına devam edebilmektedir. Bu durumun kurbanın endişe, stres düzeylerini daha fazla artıracaklarını ve kendilerini güvensiz hissetmelerine sebep olacağını tahmin etmek zor olmayacaktır.

Siber zorbalığa yönelik olarak yaptıkları çalışmalarda önemli isimler olan Hinduja ve Patchin, zorbalığa maruz kalan kurbanların, zorbalığa maruz kalmayan arkadaşlarına oranla iki kat daha fazla intihara meyilli olduklarının tespit edildiğini belirtmektedir (aktaran Akca vd., 2014). Hinduja ve Patchin, siber zorba davranışlara maruz kalan kurbanların özsaygı düzeylerinin düşük olduğunu belirtmektedirler (aktaran Tanrıkuu vd., 2013).

Sanal kurban durumunda olan kişilerde yaygın olarak görülen bazı durumlar; yaşı uygun olmayan cinsel içerikli siteleri ziyaret etmesi, sanal olarak tanıştığı ama gerçekte tanımadığı bireylerle gerçek ortamda görüşmesi, intihar meyilli bireyler tarafından oluşturulmuş grupları takip etmesi, korsan yazılımlar ve müzikler indirmesi olarak sıralanmıştır (Dowel, Burgess ve Cavanaugh, 2009).

Strom ve Strom, sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalan kurbanların, zorba davranışlardan kaçınabilecekleri bir ortamları bulunmadığından sanal ortamlardaki zorbalığın sosyal ağlar ve teknolojik araç-gereçler sayesinde zamansız ve yersiz, bağımsız olarak her yerde gerçekleştiğini vurgulamaktadır (aktaran Ayas ve Horzum, 2010). Zorbalığa maruz kalan kurbanlar, tıpkı günlük yaşamda olabileceği gibi aynı zamanda başkalarına sanal ortamda zorba davranışlar sergileyebilmektedir.

Müslüm ve Saylı (2013) yaptıkları araştırmada, sanal/siber zorbalık davranışlarına maruz kalanlar arasında bu durumdan en çok etkilenenlerin gençler olduğunu belirtirken; zorba davranışların gençlerin yaşamlarına korku unsurlarının eklenmesine sebep olduğunu belirtmektedirler.

2.7.İlgili Araştırmalar

2.7.1. Sosyal Ağlara İlişkin Yapılan Araştırmalar

Çetintaş (2016) İstanbul’da 108 tanesi kadın, 105 tanesi erkek toplam 257 tane öğretmen üzerine sosyal ağ kullanım durumlarını belirlemeye yönelik yaptığı araştırmasında; %99,01’inin internet erişimine sahip olduğunu, %82,9’u sosyal ağlara abonelik sağladığını, %53,1’inin sosyal ağları aktif bir şekilde kullandığını ve en sık kullanılan sosyal ağın Facebook olduğunu tespit etmiş ve bu kadar sık erişim sağlanan Facebook’un eğitsel bağlamda kullanımına yönelik önerilerde bulunmuştur.

Doğruluk (2017) Kahramanmaraş’ta 313 tanesi kadın, 79 tanesi erkek toplam 392 öğretmen adayı üzerine sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yaptığı araştırmasında; %88,3’ünün internet erişimine sahip olduğunu, %80,1’inin sosyal ağlara abonelik sağladığını, %66,3’ünün internet kullanım amacının sosyal ağlara erişimi olduğunu, Sosyal ağları kullanım alışkanlıklarının orta üstü düzeyde olduğunu, cinsiyete göre farklılık göstermediğini, öğrenim görülen sınıf düzeyine göre farklılık olduğunu (1.ve 2. sınıf öğrencilerinin alışkanlıkları, 3. ve 4. sınıf öğrencilerinininkine göre daha yüksek düzeyde) ve internet kullanım amacı sosyal ağlara bağlanmak olan öğrencilerin sosyal ağları kullanım alışkanlıklarının ve internet bağımlılıklarının diğerlerine göre daha yüksek olduğunu tespit etmiş ve internetin bilinçli kullanılmasına yönelik eğitimler verilmesi önerisinde bulunmuştur.

Karasu ve Arıkan (2016) Ege Üniversitesi’nde 360 kadın, 188 erkek toplam 548 öğretmen adayı üzerine sosyal ağları kullanım durumları ve medya okuryazarlıkları arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yaptıkları araştırmada; sosyal ağları kullanım durumlarının cinsiyet, lisans programı ve medya okuryazarlığı düzeyi yönlerinden farklılaşma olmadığını, öğretmen adaylarının sosyal ağları aynı amaçlarla kullandığını ve bu amaçların; tanıma ve tanınma amaçlı kullanım, sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı kullanım, eğitim amaçlı kullanım olarak kullanım olduğunu ve sosyal ağları kullanım düzeyinin, medya okuryazarlık düzeyi ile pozitif yönlü bir ilişki kurduğunu tespit etmiştir.

Keskin (2014) 176 kadın, 189 erkek toplam 365 katılımcı üzerine öğretmen, öğretmen adayı ve öğrencilerin sosyal ağları benimseme süreçlerini ve kullanım amaçlarını

belirlemeye yönelik yaptığı araştırmasında; en sık kullanılan sosyal ağın Facebook olduğunu, katılımcıların Facebook kullanım amaçlarının öncelikli olarak iletişim olduğunu, araştırma ve iş birliği amaçlı Facebook kullanımının öğretmen adaylarında, öğretmen ve öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu ve iletişim, eğlence ve içerik paylaşma amaçlı Facebook kullanımının öğrencilerde, öğretmen adayları ve öğretmenlerden daha yüksek düzeyde olduğu tespit etmiştir.

Li (2007) ve Patchin ve Hinduja, (2006) sosyal ağlar üzerine yürüttükleri çalışmalarının sonucunda, sosyal ağları diğer kullanıcılarla tanışmak için kullanan öğrencilerin sanal ortamlarda zorbalık yapma düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Mazman (2009) 309 kadın, 295 erkek toplam 604 katılımcı üzerine sosyal ağlardan Facebook'un benimsenme sürecini ve eğitsel bağlamda kullanım durumunu belirlemeye yönelik yaptığı araştırmasında; eğitimde Facebook kullanımının; kullanımda kolaylık, topluluk kimliği oluşturmada sosyal etki gösterdiğini, facebook kullanım amaçlarının, sosyal etkileşimde devamlılık, araştırmalarda faydalanma ve son olarak günlük faaliyetlerde faydalanma şeklinde üç kategoride toplanabileceğini ve eğitsel amaçlı Facebook kullanımının ise paylaşım, iş birliği ve iletişim olmak üzere üç şekilde sağlanabileceğini tespit etmiştir.

2.7.2. Sanal Zorbalık Yapma ve Sanal Kurban Olma Durumlarına İlişkin Yapılan Araştırmalar

Bayram ve Saylı (2013) Uludağ Üniversitesi'nde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde 379 kadın, 233 erkek toplam 612 öğrenci üzerinde sanal zorbalık davranışlarını belirlemeye yönelik yaptıkları araştırmada öğrencilerin; en sık olarak sosyal ağlarda gezindiklerini, %70 oranlarında sanal zorbalığa maruz kaldıklarını, %77 oranlarında sanal zorbalık uyguladıklarını, %43 oranlarında sanal zorbalık durumlarına tanık olduklarını, erkek öğrencilerin sanal zorbalık yapma düzeylerinin (%51), kadın öğrencilerden (%34) daha yüksek olduğunu ve sanal zorbalığa maruz kalan sanal kurban öğrencilerin zorbalardan uzak kalmayı yahut zorbaları engelleme yollarını tercih ettiklerini ve zorbalığa maruz kaldıkları ilk andaki duygusal tepkilerinin kızgınlık olduğunu tespit etmiştir.

Dalmaz (2014) İstanbul'daki dört üniversiteden 260 kadın, 69 erkek toplam 329 üniversite öğrencisinin siber zorbalık/mağduriyet, depresyon ve anksiyete düzeyleri arasındaki

ilişkileri incelemeye yönelik yaptığı araştırmada; devlet okulunda okuyan öğrencilerin zorbalık durumlarının, özel okulda okuyan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, sınıf düzeyi arttıkça mağduriyet durumlarının da arttığını, akademik başarısı düşük olan öğrencilerin hem zorbalık hem de mağduriyet düzeylerinin yüksek olduğunu ve sosyal ağlarda farklı kimliklerle gezinen öğrencilerin hem zorbalık hem de mağduriyet düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Eroğlu (2011) 360 kadın, 145 erkek toplam 505 katılımcı üzerinde riskli internet davranışları ve siber zorbalık/mağduriyet durumlarını incelemeye yönelik yaptığı araştırmada; erkek öğrencilerin hem zorbalık hem de kurban olma durumlarının, kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, riskli internet davranışlarının siber zorbalığa ve siber mağduriyete yol açtığını ve en çok gösterilen riskli internet davranışlarının sosyal ağlarda şiddet kategorisine girecek içeriğe sahip topluluklara katılmak olduğunu tespit etmiştir.

Eroğlu ve Güler (2015) Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 360 kadın, 145 erkek toplam 505 öğrenci üzerinde koşullu öz-değer, riskli internet davranışları ve sanal zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik yaptıkları araştırmada; sanal ortamda tanışılan bireylere gerçek ortamda buluşma teklifi, internette yaş düzeyine aykırı sitelere üyelik gibi riskli internet kullanımının sanal zorbalık/mağduriyete sebep olduğunu tespit etmişlerdir.

İğdeli (2018) Marmara Bölgesi'ndeki İşletme Fakültesinde öğrenim gören 156 kadın, 150 erkek toplam 306 katılımcı üzerinde; üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber duyarlılıklarının belirlenmesine yönelik yaptığı araştırmada; zorba davranışların mağduriyete sebebiyet verdiğini ve aynı şekilde mağduriyet durumunda bireylerin zorba davranışlara yöneldiğini, erkek öğrencilerin sanal zorbalık durumlarının, kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, kadın öğrencilerin zorbalığa karşı duyarlılık durumlarının, erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, birinci sınıftaki öğrencilerin zorbalık durumlarının, diğer sınıflardaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, ebeveynlerin eğitim durumlarına bakıldığında; babanın eğitim durumundan ziyade annenin eğitim durumunun öğrencilerin zorba davranışlara duyarlılık durumları arasında doğru orantı olduğunu ve internet kullanımı çok sık olan ve çok sayıda sosyal ağa erişim sağlayan öğrencilerin mağduriyet durumlarının yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

İlhan (2016) İstanbul Çekmeköy'deki ortaöğretim okullarında 442 kadın, 337 erkek toplam 779 katılımcı üzerinde ortaöğretim öğrencilerinin siber/sanal zorbalık ve internet saldırganlık düzeyleri ile sosyal medyaya ilişkin tutumlarını incelemeye yönelik yaptığı araştırmada; erkek öğrencilerin sanal zorbalık durumlarının kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu, ebeveynleri ayrı olan öğrencilerin sanal zorbalık durumlarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, sosyal medya/ağ üyeliği bulunan öğrencilerin sanal kurban olma durumlarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, interneti sık kullanan öğrencilerin hem sanal zorbalık hem de sanal kurban olma durumları, diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu ve sosyal siteleri tanışma amacı ile kullanan öğrencilerin hem sanal zorbalık hem de sanal kurban olma durumlarının, diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

Karaca (2019) İzmir Karşıyaka'daki ortaokullarda 270 kız, 243 erkek toplam 513 katılımcı üzerinde sanal/siber zorbalık ve mağduriyetle, internet bağımlılığı, aile ve ebeveynlerin internet kullanımı gibi çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik yaptığı araştırmasında; erkek öğrencilerin sanal zorbalık düzeylerinin, kadın öğrencilerden daha yüksek düzeyde olduğunu, 8.sınıf öğrencilerinin sanal mağduriyet düzeylerinin, 6.sınıf öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, akıllı telefonu olan öğrencilerin hem sanal zorbalık hem de sanal mağduriyet düzeylerinin, akıllı telefonu olmayan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, internete günlük olarak erişme süresi yüksek olan öğrencilerin hem sanal zorbalık hem de sanal mağduriyet durumlarının, internete günlük erişim süresi düşük olan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, interneti ödev yapma amacı dışında kullanan öğrencilerin hem sanal zorbalık hem de sanal mağduriyet durumlarının, interneti ödev yapma amacı ile kullanan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, interneti sosyal medya amacı ile kullanan öğrencilerin hem sanal zorbalık hem de sanal mağduriyet durumlarının, diğer öğrencilere göre yüksek düzeyde olduğunu, interneti oyun oynama amacı ile kullanan öğrencilerin sanal zorbalık durumlarının diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, ebeveynlerinden annesi sosyal medya/ağ kullanıcısı olan öğrencilerin hem sanal zorbalık hem de sanal mağduriyet durumlarının, diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu ve internet bağlılığı ile sanal zorbalık ve sanal mağduriyet arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Karakurt (2014) Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 177 kadın, 142 erkek toplam 319 katılımcı öğretmen adayının siber zorbalığa maruz kalma ve siber zorbalığı uygulama düzeylerini belirlemeye yönelik yaptığı araştırmada; öğretmen adaylarının zorbalığa maruz kalma ve zorbalık yapma düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılıklar göstermediğini, zorbalığa en çok maruz kalan yaş grubunun 24 yaş grubundakiler, en az maruz kalanların ise 26 yaş ve üzerindeki gruptakiler olduğunu ve zorbalığı en çok sergileyen yaş grubunun 26 yaş ve üzeri gruptakiler, en az sergileyenlerin ise 25 yaş gurundakiler olduğunu tespit etmiştir.

Kavuk (2011) Bolu'daki özel ve devlete ait ilköğretim okullarında öğrenim gören 1047 kadın, 1035 erkek toplam 2082 ilköğretim öğrencisinin sanal zorba ve sanal kurban olma durumlarını incelemeye yönelik yaptığı araştırmada; erkek öğrencilerin hem sanal zorbalık yapma hem de sanal kurban olma durumlarının, kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, kardeşi olmayan öğrencinin zorbalık yapma düzeyinin, kardeşi olan öğrencilere göre yüksek olduğunu, aile gelir miktarı fazla olan öğrencilerin zorbalık yapma düzeyinin, diğer öğrencilerden daha yüksek olduğunu ve bilişim teknolojilerini ve interneti uzun süre kullanan öğrencilerin zorbalık yapma düzeyinin diğer öğrencilerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Kavuk ve Keser (2015) Bolu'da 1047 kadın, 1035 erkek toplam 2082 katılımcı üzerinde siber/sanal zorbalık durumlarını belirlemeye yönelik yaptıkları araştırmada; erkek öğrencilerin hem zorbalık hem de kurban olma durumlarının, kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, internet kullanım süresi arttıkça hem zorbalık hem de kurban olma düzeylerinin arttığını ve interneti eğitim ve araştırma amaçları dışında kullanan öğrencilerin zorbalık düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Keith ve Martin (2005), Owens, Shute ve Slee (2006), Schenk, Fremouw ve Keelan (2013) ve Slonje ve Smith (2008) yaptıkları çalışmaların sonucunda, kadınların sanal zorba olma düzeylerinin erkeklerinkinden yüksek olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Fanti, Demetriou ve Hawa (2012), Kraft ve Wang (2009), Li (2007), Smith, Mahdavi, Carvalho ve Tippet (2006), Vandebosh ve Cleemput (2009) ve Williams ve Guerra (2007) ise yürüttükleri çalışmalar ile erkeklerin sanal zorba olma düzeylerinin kadınlarinkine göre daha yüksek olduğunu ortaya çıkararak diğer araştırmacılardan farklı sonuçlara ulaşmışlardır.

König, Gollwitzer ve Steffgen (2010) tarafından yapılan çalışma sonucunda, sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olan bireylerin zorbalık uygulayana karşı

intikam almaya yönelik bir fikir oluştuğunu ve bu fikrin de onları zorbaca davranışlar sergilemeye yönlendirdiğini ortaya çıkarmışlardır.

Li (2005) yaptığı çalışmasının sonucunda internet kullanım süresi arttıkça sanal zorba/kurban olma düzeylerinin de arttığını ortaya çıkarmıştır.

Mutlu (2017) 169 kadın, 31 erkek toplam 200 katılımcı öğretmen adayının siber zorba davranışlara yönelik görüşlerini incelemeye yönelik yaptığı araştırmasında; öğrencilerin interneti kullanım amaçları başında iletişimi sürdürmek olduğu ve sonrasında ise sosyal ağları kullanmak olduğunu, sanal kurban olmanın öğrencilerin en çok arkadaşlık ilişkilerini etkilediğini ve erkek öğrencilerin zorbalık yapma durumlarının, kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu ve sanal kurban olma durumlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

Özdemir ve Akar (2011) Ankara ve İstanbul'daki üç lisede 162 kadın, 174 erkek toplam 336 katılımcı lise öğrencisinin siber zorbalıkla ilişkili görüşlerinin incelenmesine yönelik yaptıkları çalışmada; zorbalığın öğrenciler içerisinde yaygınlaştığını, erkek öğrencilerin hem zorbalık hem de kurban olma durumlarının, kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu ve internet kullanım süresi arttıkça hem zorbalık hem de kurban olma düzeylerinin arttığını tespit etmişler ve bireyleri zorba davranışlara yönlendiren unsurların tespitini önermişlerdir.

Sakallı (2015) Adnan Menderes Üniversitesinde 213 kadın, 81 erkek toplam 294 katılımcı sınıf öğretmeni adayının dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yaptığı çalışmada; öğretmen adaylarının zorbalık düzeylerinin yüksek olduğunu, kadın öğrencilerin zorbalık yapma durumlarının, erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu ve ikinci sınıftaki öğrencilerin zorbalık durumlarının diğer sınıflardaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

Tanrıkulu (2013) İstanbul'daki 229 kadın, 279 erkek lise öğrencisi toplam 508 katılımcı üzerinde siber zorbalıkla ilişkili değişkenleri incelemeye yönelik yaptığı çalışmada; erkek öğrencilerin sanal zorbalık durumlarının, kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, interneti sık kullanan öğrencilerin sanal zorbalık durumlarının, diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu, internet kullanım süresi ile sanal zorbalık düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu, benlik saygısı, öfke kontrolü, empatik eğilim düzeyi ile sanal zorbalık düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu ve ilişkilerinde

atışmaya meyilli öğrencilerin sanal zorbalık davranışlara da meyilli olduğunu tespit etmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın; modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerinin toplanma süreci ve verilerinin analizine yönelik açıklamalar yapılmaktadır.

3.1.Araştırma Modeli

Araştırma, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Model, sadece çeşitli açılardan önem arz eden değişkenleri içeren bir “sistem temsilcisidir” (Karasar, 2016, s.108). Selltitz, Jahoda, Deutsch ve Cook araştırma modelini verilerin araştırmanın belirlenmiş hedeflerine uygun olarak toplanması ve analizlerinin yapılması için koşulların sağlanması olarak tanımlamaktadır (aktaran Karasar, 2016). Tarama modelleri, geçmişte yaşanmış ya da halen yaşanmakta olan durumları mevcut olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içinde mevcut olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.

Karasar (2016) tarama modellerini; genel tarama modelleri ve örnek olay tarama modelleri olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Genel tarama modellerinde, örnekleme yapılarak alınan temsili grup üzerinden evren hakkında yorumlarda bulunulur ve yorumlar evrene genelleme yapılır.

Genel tarama modelleri kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan birisi ilişkisel tarama modelleri, diğeri ise tekil tarama modelleridir. İlişkisel tarama modellerinde birden çok değişken arasındaki etkileşimin, değişimin varlığı ve derecesini belirlemek amaçlanmaktadır.

3.2.Evren ve Örneklem

Evren, araştırma verilerinin çözümlenmesi ile ulaşılan sonuçların genelleneceği gruptur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018, s.82). Christensen, Johnson ve Turner (2015)'in belirttiği üzere evren genelleme yapmak amacıyla içinden örneklem seçilen grubun tamamıdır. Buradan hareketle örneklemin, evreni temsil eden bir alt kümesi olduğu yorumunda bulunmak zor olmayacaktır. Karasar(2016)'ın belirttiği üzere araştırmalar örneklem üzerinde sürdürülerek elde edilen sonuçlar içinden seçildikleri evrene genellenir.

Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Ankara'da bulunan devlet üniversitelerinde Sınıf Eğitimi programına devam eden öğretmen adayları oluşturmuştur. Bu sayının belirlenmesi için 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarının ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzundan yararlanılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1.
ÖSYS Yüksek Öğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzundan Ankara'daki Devlet Üniversitelerinin Sınıf Düzeylerine Göre Kontenjan Sayılarının Dağılımı

Giriş Yılı (Sınıf Düzeyi)	Ankara Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi
2015 (4.sınıf)	80	90	90
2016 (3.sınıf)	80	90	90
2017 (2.sınıf)	80	90	90
2018 (1.sınıf)	80	90	90
Üniversite İçi Toplam Öğrenci Sayısı	320	360	360
Genel Toplam		1040	

Araştırmanın evrenini; Ankara'daki devlet üniversitelerinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sınıf Eğitimi lisans programında öğrenim gören 1040 sınıf öğretmeni adayı oluşturmuştur. Burada %5 tolerans gösterilebilir hata için gerekli minimum örneklem büyüklüğü 288 kişi olarak hesaplanmıştır (Balcı, 2001, s. 107). Ancak araştırmadaki

üniversite, cinsiyet, sınıf düzeyi vb. gibi kategorik değişkenler de dikkate alınarak seçilen örneklemin evreni temsil etme düzeyinin yüksek olabilmesi için; Ankara'daki Sınıf eğitimi lisans programına devam eden öğretmen adayları üzerinden örneklem belirlemede; örnekleme dâhil edilecek elemanlar küme örnekleme ve tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir.

İlk olarak küme örnekleme ile üniversiteler seçilmiştir. Seçilen kümeler Ankara, Gazi ve Hacettepe üniversiteleridir. Ardından bu kümeler 1.sınıf, 2.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıflar şeklinde dört alt gruplu tabakalara ayrılmıştır.

Her alt grup için oranlı tabakalı örnekleme yoluyla örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır. Buradan hareketle, her sınıf düzeyinden 160 kişi olmak üzere araştırmanın örneklemini 640 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmada 800 kişiye ulaşmak hedeflenmiştir.

Gönüllü katılım esaslı olarak toplanan verilerden eksik veya hatalı olarak yanıtlanmış olan veri toplama araçları çıkartılarak nihai olarak ulaşılan 702 kişiye uygulanan veri toplama araçlarının veri analizinde kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırma katılımcılarının cinsiyet, üniversite, sınıf düzeyi, günlük internet kullanım süresi, internete erişimde tercih edilen teknolojik cihazlar, internette erişim sağlanan yerler, aktif olarak kullanılan sosyal ağlar gibi demografik bilgilerinin dağılımının belirlenebilmesi için; verilere tanımlayıcı ve betimleyici istatistiki analizler yapılmıştır. Analiz sonucunda belirlenen, 702 katılımcının demografik bilgileri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.
Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişken	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	578	82,3
	Erkek	124	17,7
	Toplam	702	100
Üniversite	Ankara	248	35,3
	Gazi	283	40,3
	Hacettepe	171	24,4
	Toplam	702	100
Sınıf düzeyi	Birinci Sınıf	163	23,2
	İkinci Sınıf	184	26,2
	Üçüncü Sınıf	177	25,2
	Dördüncü Sınıf	178	25,4
	Toplam	702	100
Günlük internet kullanım süresi	1-2 saat	100	14,2
	3-4 saat	324	46,2
	5-6 saat	202	28,8
	+7 saat	76	10,8
	Toplam	702	100
İnternete erişimde kullanılan edilen teknolojik cihazlar ¹	Bilgisayar	459	36,6
	Cep telefonu	97	7,7
	Tablet	698	55,7
	Toplam	1254	100
İnternette erişim sağlanan yerler ¹	Haber siteleri	389	14,8
	Dizi/Film/Anime izleme siteleri	486	18,5
	Akademik içerikli siteler	340	12,9
	Çevrimiçi oyun siteleri	115	4,4
	Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar	619	23,5
	Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler	662	25,2
	Swarm	3	0,1
	Spotify	3	0,1
	Alışveriş siteleri	4	0,2
	Pinterest	6	0,2
	Tinder	3	0,1
	Toplam	2630	100
Aktif olarak kullanılan sosyal ağlar ¹	Twitter	256	11,4
	Instagram	610	27,2
	Facebook	102	4,5
	Whatsapp	685	30,5
	Youtube	526	23,5
	Snapchat	45	2,0
	Swarm	4	0,2
	Spotify	2	0,1
	Alışveriş siteleri	4	0,2
	Pinterest	6	0,3
	Tinder	3	0,1
	Toplam	2243	100

¹İnternete erişimde kullanılan teknolojik cihazlar, internette erişim sağlanan yerler ve aktif olarak kullanılan sosyal ağlar isimli maddeler birden fazla seçeneğin işaretlenebileceği çoklu yanıt seçeneğine sahiptir. Bu nedenle toplam kişi sayısı fazla görünmektedir.

Çeşitli değişkenler arasında ilişkiler incelendiğinden; Tablo 2 ile genel olarak özetlenen demografik bilgilerin daha detaylı halleri, şekiller ve tablolar aracılığıyla “Bulgular” başlığı altında ayrıca sunulmuştur. Bu dağılımların birbirleri ile olan ilişkilerini belirleyebilmek için karşılaştırmalar yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplamada birincil kaynaklara başvurulmuştur. Verilerin kaynağını 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Ankara’da bulunan devlet üniversiteleri olan Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesinde Sınıf Eğitimi lisans programına devam eden öğretmen adayları oluşturmuştur.

Araştırmada üç adet ölçme aracı kullanılmıştır. Ölçme araçları gerekli izinler almak suretiyle kullanılmıştır (EK 2, EK 4). Bunlardan ilki; öğretmen adaylarının sanal zorba/kurban olma durumlarını incelemek amacıyla Ayas ve Horzum (2010) tarafından geliştirilmiş “Sanal Zorba/Kurban Ölçeği”, ikincisi ise öğretmen adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarını incelemek için Usluel, Demir ve Çınar (2014) tarafından geliştirilmiş “Sosyal Ağların Kullanım Amaçları Ölçeği” dir. Üçüncü veri toplama aracı ise öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerini, cinsiyetlerini, internete erişim sağladıkları yerleri, kullandıkları teknolojik cihaz çeşitliliğini, günlük kullanım sürelerini ve en sık tercih ettikleri sosyal ağları belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan “Kişisel Bilgiler Formu” dur.

3.3.1. Sanal Zorba/Kurban Ölçeği

Ölçek, tek bir tabloda “Sanal Zorba Ölçeği” ve “Sanal Kurban Ölçeği” şeklinde iki ölçek olacak şekilde tasarlanmıştır. Ayas ve Horzum tarafından 2010 yılında ilköğretimde ikinci kademedeki öğrenime devam eden öğrencilerin sanal ortamlardaki zorba davranışlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Araştırma 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Sakarya’daki üç okuldan 6.sınıf, 7.sınıf ve 8.sınıflarda bulunan 450 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Ölçek geliştiriciler, uzman görüşlerine dayalı olarak kapsam ve görünüş geçerliği sağlamışlardır. Doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizleri yaparak yapı geçerliğini kontrol etmişlerdir. Açıklayıcı faktör analizi ile KMO değeri ,80 olarak bulmuşlar ve faktör analizi yapılmasına uygun olduğuna karar vermişlerdir. İki ölçeğin de

19 maddeli ve 3 faktörlü bir yapıya sahip olduğunu belirlemişlerdir. Bunları, “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık”, “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” ve “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” olarak isimlendirmişlerdir. Doğrulayıcı faktör analizi ile de ölçeklerin istatistiki olarak uygun olduğunu belirlemişlerdir. Sanal Zorba Ölçeği için uyum indekslerini $X^2 = 508,86$ ($sd=146$, $p=.00$); $X^2 / sd = 3,47$; RMSEA= 0,074; GFI= 0,89; AGFI= 0,86; CFI= 0,90; NFI=0,87 ve NNFI= 0,88 olarak bulmuşlardır. Sanal Kurban Ölçeği için uyum indekslerini ise $X^2 = 459,39$ ($sd=149$, $p=.00$); $X^2 / sd = 3,08$; RMSEA= 0,068; GFI= 0,90; AGFI= 0,88; CFI= 0,93; NFI=0,90 ve NNFI= 0,92 olarak bulmuşlardır. Alt boyutların iç tutarlılık katsayısını .81 olarak tespit etmişlerdir. Ölçek 5’li likert tipinde tasarlanmıştır. Verilebilecek cevaplar “Her Zaman (5)”, “Sık Sık (4)”, “Ara Sıra (3)”, “Nadiren (2)”, “Hiçbir Zaman (1)” şeklinde sıralanmıştır. Ölçekten 19-95 aralığında puan alınabilmektedir ve puanlar arttıkça sanal zorba/kurban olma düzeyleri yükselmektedir. Ölçek EK 1’de, ölçek geliştiricilerden alınan izin EK 2’de sunulmuştur.

3.3.2. Sosyal Ağların Kullanım Amaçları Ölçeği

Ölçek Usluel, Demir ve Çınar tarafından 2014 yılında 236 sosyal ağ kullanıcısı üzerinde sosyal ağ kullanıcılarının, ağları kullanım amaçlarını belirlemeye yardımcı olacak araç tasarlamak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek geliştiriciler, uzman görüşlerine dayalı olarak kapsam ve görünüş geçerliği sağlamışlardır. Doğrulayıcı faktör analizleri yaparak yapı geçerliğini kontrol etmişlerdir ve uyum indekslerinin kabul edilebilir oranda olduğunu tespit etmişlerdir. Geliştirilen ölçeğin 7 faktörlü ve 26 maddeli bir yapıya sahip olduğunu belirlemişlerdir. Bunları, “Araştırma”, “İş birliği”, “İletişim Başlatma”, “İletişim Kurma”, “İletişimi Sürdürme”, “İçerik Paylaşma” ve “Eğlence” olarak isimlendirmişlerdir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısını .92 olarak hesaplamışlardır. Ölçek 7’li likert tipinde tasarlanmıştır. Verilecek olan cevaplar “Kesinlikle Katılmıyorum (1)” ile “Kesinlikle Katılıyorum (7)” arasında değişmektedir. Ölçekten 26 ile 182 aralığında puan alınabilmektedir. Ölçek EK 3’te, ölçek geliştiricilerden alınan izin EK 4’te sunulmuştur.

3.3.3. Kişisel Bilgiler Formu

Üçüncü veri toplama aracı ise öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerini, cinsiyetlerini, internete erişim sağladıkları yerleri, kullandıkları teknolojik cihaz

çeşitliliğini, günlük kullanım sürelerini ve en sık tercih ettikleri sosyal ağları belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan “Kişisel Bilgi Anket Formu” dur.

Kullanılacak ölçekler, araştırmanın örneklemini temsil eden başka bir gruba ön uygulamaya tabi tutulmuştur. Ön uygulamanın ardından elde edilen Cronbach alfa katsayısı “Sosyal Ağları Kullanma Amaçları Ölçeği” için ,92 olarak ve “Sanal Zorba/Kurban Olma Ölçeği” için ise ,81 olarak hesaplanmıştır. Tüm bu analizler sonucunda ölçeklerin asıl kullanıma uygun bulunduğu karar verilmiştir. Anket formu EK 5’te sunulmuştur.

3.4.Verilerin Toplanması

Veri toplama araçları kullanılmaya başlanmadan önce, veri toplanacak üniversitelerin Etik Komisyonuna istenilen formlar hazırlanarak başvurulmuştur. Etik komisyonlardan alınan izinlerin ardından, veri toplanacak üniversitelerin internet sitelerinden ders programlarına ulaşılmış ve veri toplama planı hazırlanmıştır. Ankara, Gazi ve Hacettepe üniversitelerinin Etik Komisyonlarından alınan izinler EK 6, EK 7 ve EK 8’de sunulmuştur. Bu plan dâhilinde veri toplama süresinde sınıflarda dersi olan öğretim üyelerinden veya öğretim elemanlarından ayrıca izin alınmıştır. Veriler toplanmaya başlamadan önce hedef katılımcılara araştırmacı kendini, araştırma başlığını ve amacını kısaca tanıtmıştır. Veri toplama araçları gönüllü katılımcılara bizzat araştırmacının kontrolünde uygulanmıştır. Verilerin toplanması katılımcı öğretmen adaylarının okuma hızına bağlı olarak değişmekle birlikte yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

3.5.Verilerin Analizi

SPSS programı ile araştırma amaçlarına göre farklı veri analizleri uygulanmıştır. Öncelikle araştırma katılımcılarının demografik bilgilerini ortaya çıkarabilmek için; tanımlayıcı analizler yapılmıştır. Burada katılımcıların cinsiyet, üniversite, sınıf düzeyi, günlük internet kullanım süresi, internete erişimde tercih edilen teknolojik cihazlar, internette erişim sağlanan yerler, aktif olarak kullanılan sosyal ağlar dağılımları tespit edilmiş; birbirleri ile olan ilişkileri incelenerek şekiller ve tablolar ile “Evren ve Örneklem” başlığı altında sunulmuştur.

Araştırma amaçlarından ilk üç madde olan; sosyal ağları kullanma amaçları, sanal zorba olma durumları ve sanal kurban olma durumlarını belirleyebilmek için tanımlayıcı analizler yapılmıştır. Ölçeklerin tamamında:

1. Her bir katılımcının, ilgili ölçeğin genelinden aldığı toplam puanlar hesaplanmıştır.
2. Her bir katılımcının, ilgili ölçeğin faktörlerinden aldığı toplam puanlar hesaplanmıştır.
3. Ölçeklerde, beklenen ortalamalar ile katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek için One Sample T Test (Tek Örneklem t Test) yapılmıştır.
4. Verilerin gruplandırılmasına gidilmiştir:
 - a. Sanal Zorba/ Kurban ölçeği:
 - i. 5’li likert tipinde olduğu için tahmini aralık katsayısının kullanılmasında $(n-1) / n$ formülü kullanılmıştır (Arıcı, 1998, s. 29-30). Burada puan aralıkları $(5-1) / 5 = 0,80$ ’ e göre hesaplanmış ve bunun sonucunda ise:
 - 1,00-1,79 puan aralığı “Hiçbir zaman”,
 - 1,80-2,59 puan aralığı “Nadiren”,
 - 2,60-3,39 puan aralığı “Ara sıra”,
 - 3,40-4,19 puan aralığı “Sık sık”,
 - 4,20-5,00 puan aralığı “Her zaman” şeklinde gruplandırılmış ve yorumlanmıştır.
 - ii. 19 maddeden oluşan bu ölçeğin genelinden alınan toplam puanlar da:
 - 0-19 puan aralığı “Hiçbir zaman”,
 - 20-38 puan aralığı “Nadiren”,
 - 39-57 puan aralığı “Ara sıra”,
 - 58-76 puan aralığı “Sık sık”,
 - 77-95 puan aralığı “Her zaman” şeklinde gruplandırılmış ve yorumlanmıştır.
 - iii. Ölçeğin faktörlerinde alınan toplam puanlar ise faktörlerdeki madde dağılımlarına göre hesaplanmıştır. Bu doğrultuda:

- Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık faktöründe 7 madde bulunduğundan puan aralıkları; 0-7 arası “Hiçbir Zaman”, 8-14 arası “Nadiren”, 15-21 arası “Ara Sıra”, 22-28 arası “Sık Sık”, 29-35 arası “Her Zaman” şeklinde belirlenmiştir.
- Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme faktöründe 8 madde bulunduğundan puan aralıkları; 0-8 arası “Hiçbir Zaman”, 9-16 arası “Nadiren”, 17-24 arası “Ara Sıra”, 25-32 arası “Sık Sık”, 33-40 arası “Her Zaman” şeklinde belirlenmiştir.
- Sanal Ortamlarda Söylenti Çıkarma faktöründe 4 madde bulunduğundan puan aralıkları; 0-4 arası “Hiçbir Zaman”, 5-8 arası “Nadiren”, 9-12 arası “Ara Sıra”, 13-16 arası “Sık Sık”, 17-20 arası “Her Zaman” şeklinde belirlenmiştir.

b. Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ölçeği:

- 7’li likert tipinde olduğu için tahmini aralık katsayısının kullanılmasında $(n-1) / n$ formülü kullanılmıştır (Arıcı, 1998, s. 29-30). Ölçek geliştiriciler sadece “1=Kesinlikle Katılmıyorum”, “7=Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde kodlama yapmışlardır. Burada puan aralıkları $(7-1) / 7 = 0,86$ ’ya göre hesaplanmış ve bunun sonucunda ise:

- 1,00-1,85 puan aralığı “Kesinlikle Katılmıyorum”,
- 1,86-2,71 puan aralığı “Çoğunlukla Katılmıyorum”,
- 2,72-3,57 puan aralığı “Katılmıyorum”,
- 3,58-4,43 puan aralığı “Kararsızım”,
- 4,44-5,29 puan aralığı “Katılıyorum”,
- 5,30-6,15 puan aralığı “Çoğunlukla Katılıyorum”,
- 6,16-7,00 puan aralığı “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde gruplandırılmış ve yorumlanmıştır.

- 26 maddeden oluşan bu ölçeğin genelinden alınan toplam puanlar da:

- 0-26 puan aralığı “Kesinlikle Katılmıyorum”,
- 27-52 puan aralığı “Çoğunlukla Katılmıyorum”,

- 53-78 puan aralığı “Katılmıyorum”,
- 79-104 puan aralığı “Kararsızım”,
- 105-130 puan aralığı “Katılıyorum”,
- 131-156 puan aralığı “Çoğunlukla Katılıyorum”,
- 157-182 puan aralığı “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde gruplandırılmış ve yorumlanmıştır.

iii. Ölçeğin faktörlerinde alınan toplam puanlar ise faktörlerdeki madde dağılımlarına göre hesaplanmıştır. Bu doğrultuda:

- Araştırma, İletişimi Başlatma ve Eğlence faktörlerinde 3 madde bulunduğundan puan aralıkları; 0-3 arası “Kesinlikle Katılmıyorum”, 4-6 arası “Çoğunlukla Katılmıyorum”, 7-9 arası “Katılmıyorum”, 10-12 arası “Kararsızım”, 13-15 arası “Katılıyorum”, 16-18 arası “Çoğunlukla Katılıyorum”, 19-21 arası “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde belirlenmiştir.
- İş Birliği faktöründe 6 madde bulunduğundan puan aralıkları; 0-6 arası “Kesinlikle Katılmıyorum”, 7-12 arası “Çoğunlukla Katılmıyorum”, 13-18 arası “Katılmıyorum”, 19-24 arası “Kararsızım”, 25-30 arası “Katılıyorum”, 31-36 arası “Çoğunlukla Katılıyorum”, 37-42 arası “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde belirlenmiştir.
- İletişim Kurma faktöründe 2 madde bulunduğundan puan aralıkları; 0-2 arası “Kesinlikle Katılmıyorum”, 3-4 arası “Çoğunlukla Katılmıyorum”, 5-6 arası “Katılmıyorum”, 7-8 arası “Kararsızım”, 9-10 arası “Katılıyorum”, 11-12 arası “Çoğunlukla Katılıyorum”, 13-14 arası “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde belirlenmiştir.
- İletişimi Sürdürme faktöründe 4 madde bulunduğundan puan aralıkları; 0-4 arası “Kesinlikle Katılmıyorum”, 5-8 arası “Çoğunlukla Katılmıyorum”, 9-12 arası “Katılmıyorum”, 13-16 arası “Kararsızım”, 17-20 arası “Katılıyorum”, 21-24 arası “Çoğunlukla Katılıyorum”, 25-28 arası “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde belirlenmiştir.

- İçerik Paylaşma faktöründe 5 madde bulunduğundan puan aralıkları; 0-5 arası “Kesinlikle Katılmıyorum”, 6-10 arası “Çoğunlukla Katılmıyorum”, 11-15 arası “Katılmıyorum”, 16-20 arası “Kararsızım”, 21-25 arası “Katılıyorum”, 26-30 arası “Çoğunlukla Katılıyorum”, 31-35 arası “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde belirlenmiştir.

Genel amaç dâhilindeki tüm alt amaçlar için tanımlayıcı ve betimleyici istatistik analizler uygulanmıştır.

6. Dördüncü, beşinci ve altıncı alt amaçlarda; parametrik veya parametrik olmayan istatistiki analiz testlerinden hangisinin kullanılacağına karar verebilmek için; öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin analizinde parametrik testler, normal olmayan verilerin analizinde ise parametrik olmayan testler tercih edilmiştir.

- a. Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğinde verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden, analizlerde parametrik testler tercih edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile:
 - i. Öğrenime devam edilen üniversiteler arasında “One Way Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi)”
 - ii. Sınıf düzeyleri arasında “Tek Yönlü Varyans Analizi”
 - iii. Cinsiyet arasında “Independent Samples t Test (Bağımsız Örneklem t Test)”
 - iv. Günlük internet kullanım süresi arasında “Tek Yönlü Varyans Analizi” parametrik testleri tercih edilmiştir.
- b. Sanal Kurban Ölçeğinde verilerin normalliğini sağlamak için SPSS programında Graphs->Legacy Dialogs->Box Plot aşamaları ile ilgili ölçeğe analiz yapılarak ortaya çıkan 68, 141, 162, 198, 328, 348, 358, 388, 510, 511, 603, 662, 674 ve 702 numaralı veriler analizden çıkarılmış, böylece ölçekte normallik sağlanmıştır. Sınıf öğretmeni adayların sanal kurban olma yani sanal ortamda zorbalığa maruz kalma durumları ile:
 - i. Öğrenime devam edilen üniversiteler arasında “Tek Yönlü Varyans Analizi”,
 - ii. Sınıf düzeyleri arasında “Tek Yönlü Varyans Analizi”
 - iii. Cinsiyet arasında “Bağımsız Örneklem t Test”

- iv. Günlük internet kullanım süresi arasında “Tek Yönlü Varyans Analizi” parametrik testleri tercih edilmiştir.
- c. Sanal Zorba Ölçeğinde verilerin normalliğini sağlamak için SPSS programında Graphs->Legacy Dialogs->Box Plot aşamaları ile ilgili ölçeğe analiz yapılarak ortaya çıkan 9, 319, 330, 334, 346, 369, 373, 388, 505, 511, 521, 644, 646, 663 numaralı veriler analizden çıkarılmış, böylece ölçekte normallik sağlanmıştır. Sınıf öğretmeni adayların sanal kurban olma yani sanal ortamda zorbalığa maruz kalma durumları ile:
 - i. Öğrenime devam edilen üniversiteler arasında “Tek Yönlü Varyans Analizi”,
 - ii. Sınıf düzeyleri arasında “Tek Yönlü Varyans Analizi”
 - iii. Cinsiyet arasında “Bağımsız Örneklem t Test”
 - iv. Günlük internet kullanım süresi arasında “Tek Yönlü Varyans Analizi” parametrik testleri tercih edilmiştir.
- 7. Gruplar arasında anlamlı fark tespit edilirse bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan POST HOC testlerinde:
 - a. Varyanslar eşitse (homojense) Tukey HSD,
 - b. Varyanslar eşit değilse (homojen değilse) Tamhane T2 testleri tercih edilmiştir.
- 8. Yedinci, sekizinci ve dokuzuncu alt amaçlarda; ölçekten alınan puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Değişkenler normal dağılım gösterdiği için Pearson Korelasyon Katsayısı Analizi tercih edilmiştir:
 - a. Değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına karar verebilmek için analiz ile elde edilen sonuçlar üzerinde anlamlılık değerine “p” bakılmıştır:
 - i. $p \leq ,05$ ise değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu,
 - ii. $p > ,05$ ise de değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı kabul edilmiştir.
 - b. Değişkenler arasında anlamlı bir ilişki varlığı tespit edilmişse de bu ilişkinin düzeyini belirleyebilmek için korelasyon katsayısının yani etki büyüklüğünün mutlak değerinin dahil olduğu değer aralığına bakılmıştır:
 - i. $|r| > ,60$ ise kuvvetli bir ilişki,
 - ii. $,30 < |r| \leq ,60$ ise orta kuvvette bir ilişki,

- iii. $|r| \leq 30$ ise de zayıf bir ilişki olduğu yorumu yapılmıştır (Gerber ve Finn, 2005).

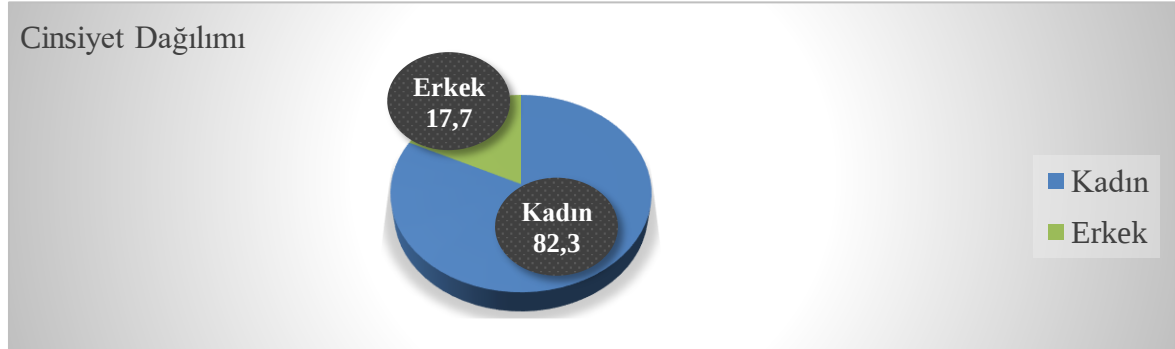
BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçları doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucunda ulaşılan bulgulara ve bu bulgulara yönelik getirilen yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular

Katılımcılarının cinsiyetlerine göre dağılımları Şekil 1’deki pasta grafiği ile sunulmuştur.

Şekil 1. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları

Katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında; kadınların (N=578) sayısının erkeklerden (N=124) fazla olduğu görülmektedir. Şekil 1’ e bakıldığında, tüm katılımcılar arasında kadınların %82,3 oranında, erkeklerin ise %17,7 oranında olduğu görülmektedir. Katılımcıların öğrenimini sürdürdüğü üniversitelere göre dağılımı Şekil 2’de sunulmuştur.

Üniversite Dağılımı

Şekil 2. Katılımcıların üniversitelere göre dağılımı

Şekil 2'ye bakıldığında en çok katılımcının Gazi Üniversitesinden (N=283; %40,3) olduğu görülmektedir. Sonrasında ise Gazi Üniversitesini sırasıyla Ankara Üniversitesi (N=248; %35,3) ve Hacettepe Üniversitesi (N=171; %24,4) takip etmektedir. Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımı Şekil 3'te sunulmuştur.

Sınıf Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 3. Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımı

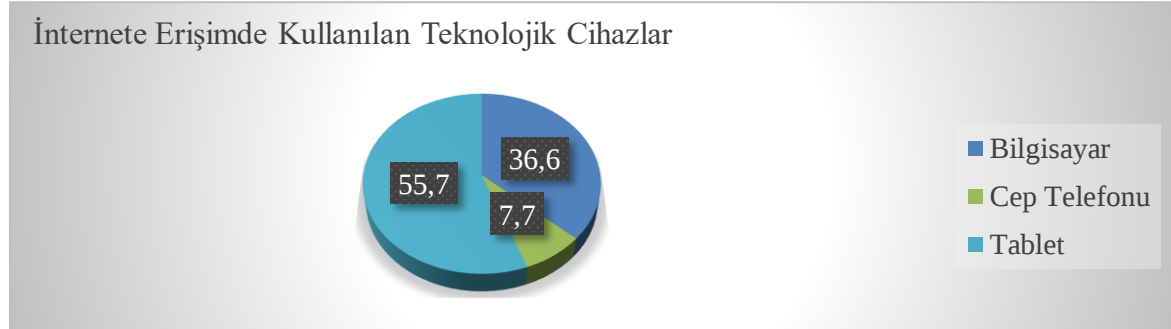
Şekil 3'e bakıldığında en çok katılımın İkinci Sınıf düzeyindeki öğretmen adaylarından (%26,2) sağlandığı görülmektedir. Sonrasında ise İkinci Sınıfları sırasıyla Dördüncü Sınıf (%25,4), Üçüncü Sınıf (%25,2) ve Birinci Sınıf (%23,2) düzeyindeki öğretmen adayları takip etmektedir. Katılımcıların günlük internet kullanım sürelerinin dağılımı Şekil 4'te, sunulmuştur.

Günlük İnternet Kullanım Sürelerinin Dağılımı

Şekil 4. Katılımcıların günlük internet kullanım sürelerine göre dağılımı

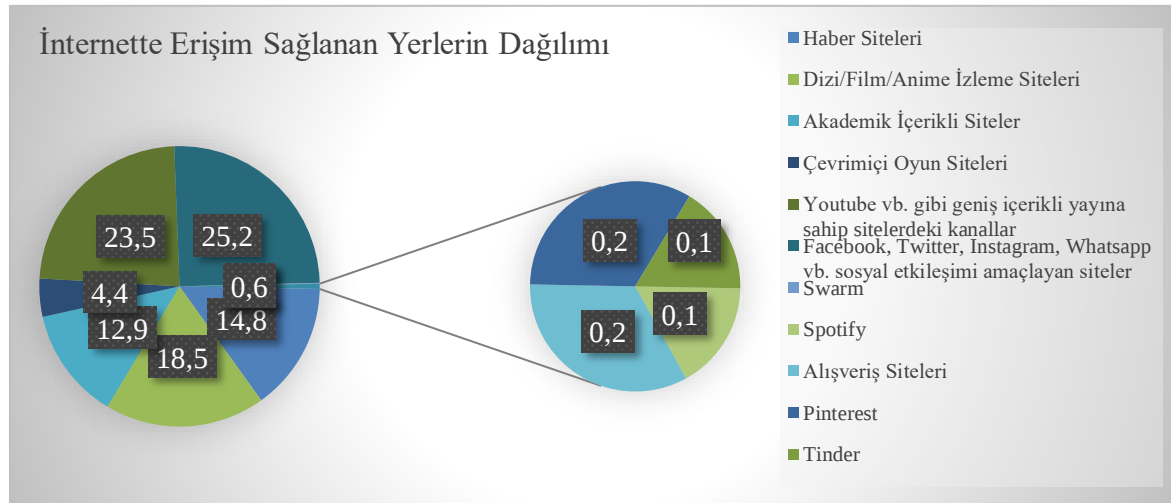
Şekil 4'e bakıldığında katılımcıların %46,2'sinin günlük olarak 3-4 saat internet kullanım süresine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların %28,8'inin günlük olarak 5-6 saat internet kullanım süresine sahip olduğu, %14,2'sinin günlük olarak 1-2 saat internet kullanım süresine sahip olduğu ve son olarak %10,8'inin ise günlük olarak 7 saat ve üzerinde internet kullanım süresine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların internete erişimde kullandıkları teknolojik cihazların dağılımı Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5. Katılımcıların internete erişimde kullandıkları teknolojik cihazların dağılımı

Şekil 5' e bakıldığında katılımcıların internete erişimde en fazla kullandıkları teknolojik cihazın tablet (%55,7) olduğu görülmektedir. Sonrasında ise tableti sırasıyla bilgisayar (%36,6) ve cep telefonu (%7,7) takip etmektedir.

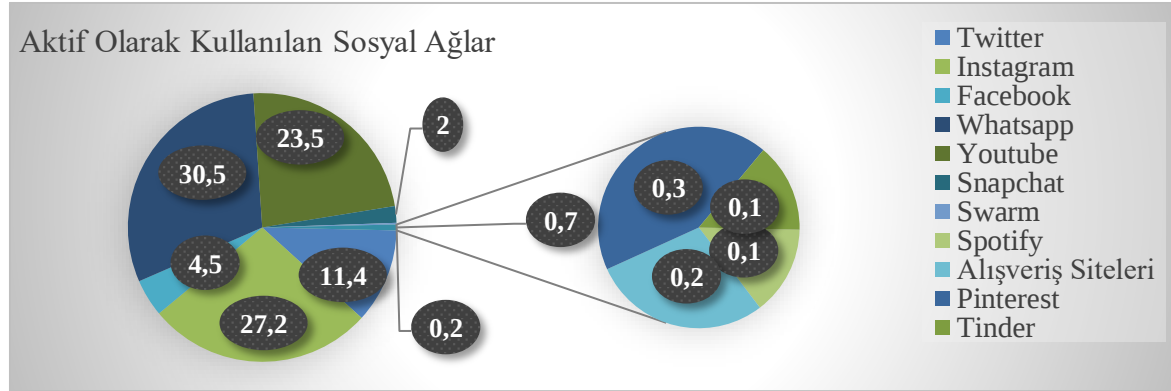
Katılımcıların internette erişim sağladıkları yerlerin dağılımı Şekil 6'da sunulmuştur.

Şekil 6. Katılımcıların internette erişim sağladıkları yerlere göre dağılımı

Şekil 6'ya bakıldığında katılımcıların internette en fazla erişim sağladığı yerin Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler (%25,2) olduğu görülmektedir. Sonrasında ise bunları sırasıyla Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip

sitelerdeki kanallar (%23,5), Dizi/Film/Anime izleme siteleri (%18,5), Haber siteleri (%14,8), Akademik içerikli siteler (%12,8), Çevrimiçi oyun siteleri (%4,4) ve %0,6 aralığına giren diğerleri (Alışveriş siteleri, Pinterest, Spotify, Tinder, Swarm) takip etmektedir. Katılımcıların aktif olarak kullandıkları sosyal ağların dağılımı Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7. Katılımcıların aktif olarak kullandıkları sosyal ağlara göre dağılımı

Şekil 7’ye bakıldığında katılımcıların aktif olarak kullandığı sosyal ağlar içerisinde en fazla tercih edilenin Whatsapp (%30,5) olduğu görülmektedir. Sırasında ise Whatsapp’ı sırayla Instagram (%27,2), Youtube (%23,5), Twitter (%11,4), Facebook (%4,5), Snapchat (%2), Pinterest (%0,3), Swarm (%0,2), Alışveriş Siteleri (%0,2), Spotify (%0,1) ve Tinder (%0,1) takip etmektedir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre öğrenimlerini sürdürdükleri üniversitelerin dağılımı Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.

Cinsiyetlere Göre Üniversitelerin Dağılımı

		Cinsiyet		
Üniversite Adı		Kadın	Erkek	Toplam
Ankara	N	195	53	248
Üniversitesi	%	78,6	21,4	100
Gazi	N	241	42	283
Üniversitesi	%	85,2	14,8	100
Hacettepe	N	142	29	171
Üniversitesi	%	83	17	100
Toplam	N	578	124	702

Tablo 3’e bakıldığında; en fazla kadın katılımcı Gazi Üniversitesinde (N=241) iken en az kadın katılımcının Hacettepe Üniversitesinde (N=142) olduğu görülmektedir. En fazla

erkek katılımcı ise Ankara Üniversitesinde (N=53) iken en az erkek katılımcının Hacettepe Üniversitesinde (N=29) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre sınıf düzeylerinin dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.
Cinsiyetlere Göre Sınıf Düzeylerinin Dağılımı

Sınıf Düzeyi		Cinsiyet		
		Kadın	Erkek	Toplam
Birinci Sınıf	N	131	32	163
	%	80,4	19,6	100
İkinci Sınıf	N	150	34	184
	%	81,5	18,5	100
Üçüncü Sınıf	N	146	31	177
	%	82,5	17,5	100
Dördüncü Sınıf	N	151	27	178
	%	84,8	15,2	100
Toplam	N	578	124	702

Tablo 4'e bakıldığında; en fazla kadın katılımcının Dördüncü Sınıftaki (N=151) öğretmen adayları olduğu, en az kadın katılımcının ise Birinci Sınıftaki (N=131) öğretmen adayları olduğu görülmektedir. En fazla erkek katılımcının İkinci Sınıftaki (N=34) öğretmen adayları olduğu, en az erkek katılımcının ise Dördüncü Sınıftaki (N=27) öğretmen adayları olduğu görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre günlük internet kullanım sürelerinin dağılımı Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.
Cinsiyetlere Göre Günlük İnternet Kullanım Sürelerinin Dağılımı

Günlük İnternet Kullanım Süresi		Cinsiyet		
		Kadın	Erkek	Toplam
1-2 saat	N	82	18	100
	%	82	18	100
3-4 saat	N	266	58	324
	%	82,1	17,9	100
5-6 saat	N	170	32	202
	%	84,2	15,8	100
7 saat ve üzeri	N	60	16	76
	%	78,9	21,1	100
Toplam	N	578	124	702

Tablo 5'e bakıldığında; kadın ve erkeklerin günlük internet kullanım süresi aralığının ağırlıklı olarak 3-4 saat (Kadın N=266; Erkek N=58) olduğu görülmektedir. Sonrasında ise

3-4 saat kullanım süresini 5-6 saat (Kadın N=170; Erkek N=32) kullanım süresi ve 1-2 saat (Kadın N=82; Erkek N=18) kullanım süresi takip etmektedir.

7 saat ve üzerinde (Kadın N=60; Erkek N=16) kullanım süresinin ise daha az katılımcı tarafından tercih edildiği görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre internete erişimde kullandıkları teknolojik cihazların dağılımı Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.
Cinsiyetlere Göre İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazların Dağılımı

		Cinsiyet		
Teknolojik Cihaz		Kadın	Erkek	Toplam
Bilgisayar	N	387	72	459
	%	84,3	15,7	100
Tablet	N	87	10	97
	%	89,7	10,3	100
Cep Telefonu	N	576	122	698
	%	82,5	17,5	100
Toplam	N	578	124	702

Tablo 6'ya bakıldığında; kadınlar ve erkekler için internete erişimde en çok tercih edilen teknolojik cihazın cep telefonu (N=689) olduğu görülmektedir. Sonrasında ise cep telefonunu sırasıyla bilgisayar (N=459) ve tablet (N=97) takip etmektedir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre internette erişim sağladıkları yerlerin dağılımı Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7.

Cinsiyetlere Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı

İnternette Erişim Sağlanan Yerler	Cinsiyet		
	Kadın	Erkek	Toplam
Haber siteleri	N 311	78	389
	% 79,9	20,1	100
Dizi/Film/Anime izleme siteleri	N 403	83	486
	% 82,9	17,1	100
Akademik içerikli siteler	N 285	55	340
	% 83,8	16,2	100
Çevrimiçi oyun siteleri	N 70	45	115
	% 60,9	39,1	100
Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar	N 514	105	619
	% 83,0	17,0	100
Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler	N 549	113	662
	% 82,9	17,1	100
Swarm	N 2	1	3
	% 66,7	33,3	100
Spotify	N 3	0	3
	% 100	0	100
Alışveriş Siteleri	N 4	0	4
	% 100	0	100
Pinterest	N 6	0	6
	% 100	0	100
Tinder	N 3	0	3
	% 100	0	100
Toplam	N 578	124	702

Tablo 7'ye bakıldığında; kadın ve erkekler için internette erişimde en çok tercih edilen yerlerin Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler (Kadın N=549; Erkek N=113) olduğu görülmektedir. Sonrasında ise bunu sırasıyla Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar (Kadın N=514; Erkek

N=105), Dizi/Film/Anime izleme siteleri (Kadın N=403, Erkek N=83), Haber siteleri (Kadın N=311; Erkek N=78), Akademik içerikli siteler (Kadın N=285; Erkek N=55), Çevrimiçi oyun siteleri (Kadın N=70; Erkek N=45) takip etmektedir. Spotify, Alışveriş siteleri, Pinterest ve Tinder'ın ise sadece kadın katılımcılar tarafından tercih edildiği görülmektedir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre aktif olarak kullandıkları sosyal ağların dağılımı Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8.

Cinsiyetlere Göre Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağların Dağılımı

Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağlar	Cinsiyet		
	Kadın	Erkek	Toplam
Twitter	N 198	58	256
	% 77,3	22,7	100
Instagram	N 504	106	610
	% 82,6	17,4	100
Facebook	N 65	37	102
	% 63,7	36,3	100
Whatsapp	N 564	121	685
	% 82,3	17,7	100
Youtube	N 432	94	526
	% 82,1	17,9	100
Snapchat	N 40	5	45
	% 88,9	11,1	100
Swarm	N 3	1	4
	% 75	25	100
Spotify	N 2	0	2
	% 100	0	100
Alışveriş Siteleri	N 4	0	4
	% 100	0	100
Pinterest	N 6	0	6
	% 100	0	100
Tinder	N 3	0	3
	% 100	0	100
Toplam	N 578	124	702

Tablo 8'e bakıldığında; kadın ve erkekler için aktif olarak kullanılan sosyal ağlardan en çok tercih edilenin Whatsapp (Kadın N=564, Erkek N=121) olduğu görülmektedir.

Sonrasında ise Whatsapp'ı Instagram (Kadın N=504, Erkek N=106), Youtube (Kadın N=432, Erkek N=94), Twitter (Kadın N=198, Erkek N=58), Facebook (Kadın N=65, Erkek N=37), Snapchat (Kadın N=40, Erkek N=5) ve diğerleri (Pinterest, Alışveriş siteleri, Swarm, Tinder ve Spotify) takip etmektedir.

Katılımcıların öğrenimlerini sürdürdükleri üniversitelerine göre sınıf düzeylerinin dağılımı Tablo 9' da sunulmuştur.

Tablo 9.

Üniversitelere Göre Sınıf Düzeylerinin Dağılımı

		Üniversite Adı			Toplam
Sınıf Düzeyi		Ankara Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	
Birinci Sınıf	N	64	69	30	163
	%	39,3	42,3	18,4	100
İkinci Sınıf	N	66	73	45	184
	%	35,9	39,7	24,5	100
Üçüncü Sınıf	N	60	74	43	177
	%	33,9	41,8	24,3	100
Dördüncü Sınıf	N	58	67	53	178
	%	32,6	37,6	29,8	100
Toplam	N	248	283	171	702

Tablo 9'a bakıldığında; Ankara Üniversitesinde en çok katılımcının İkinci Sınıflardaki (N=66) öğretmen adaylarından, en az katılımcının Dördüncü Sınıflardaki (N=58) öğretmen adaylarından olduğu görülmektedir. Gazi Üniversitesindeki en çok katılımcının Üçüncü Sınıflardaki (N=74) öğretmen adaylarından, en az katılımcının Dördüncü Sınıflardaki (N=67) öğretmen adaylarından olduğu görülmektedir. Hacettepe Üniversitesinden en çok katılımcının Dördüncü Sınıflardaki (N=53) öğretmen adaylarından, en az katılımcının ise Birinci Sınıflardaki (N=30) öğretmen adaylarından olduğu görülmektedir.

Katılımcıların üniversitelere göre günlük internet kullanım sürelerinin dağılımı Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10.

Üniversitelere Göre Günlük İnternet Kullanım Sürelerinin Dağılımı

		Üniversite Adı			
Günlük İnternet Kullanım Süresi		Ankara Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	Toplam
1-2 saat	N	19	53	28	100
	%	19	53	28	100
3-4 saat	N	121	134	69	324
	%	37,3	41,4	21,3	100
5-6 saat	N	83	73	46	202
	%	41,1	36,1	22,8	100
7 saat ve üzeri	N	25	23	28	76
	%	32,9	30,3	36,8	100
Toplam	N	248	283	171	702

Tablo 10’a bakıldığında; 7 saat ve üzerinde internet kullanım süresini diğerlerine göre yüksek oranda tercih eden üniversite “Hacettepe Üniversitesi” olarak tespit edilmiştir. 1-2 saat internet kullanım süresini diğerlerine göre yüksek oranda tercih eden üniversite ise “Gazi Üniversitesi” olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların üniversitelerine göre internette erişimde kullandıkları teknolojik cihazların dağılımı Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11.

Üniversitelere Göre İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazların Dağılımı

		Üniversite Adı			
Teknolojik Cihazlar		Ankara Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	Toplam
Bilgisayar	N	158	179	122	459
	%	34,4	39	26,6	100
Tablet	N	34	39	24	97
	%	35,1	40,2	24,7	100
Cep Telefonu	N	247	281	170	698
	%	35,4	40,3	24,4	100
Toplam	N	248	283	171	702

Tablo 11’e bakıldığında; bütün üniversitelerde en çok tercih edilen teknolojik cihazın cep telefonu, en az tercih edilenin ise tablet olduğu görülmektedir.

Katılımcıların üniversitelerine göre internette erişim sağladıkları yerlerin dağılımı Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12.

Üniversitelere Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı

		Üniversite Adı			Toplam
İnternette Erişim Sağlanan Yerler		Ankara Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	
Haber siteleri	N	146	145	98	389
	%	37,5	37,3	25,2	100
Dizi/Film/Anime izleme siteleri	N	178	182	126	486
	%	36,6	37,4	25,9	100
Akademik içerikli siteler	N	138	108	94	340
	%	40,6	31,8	27,6	100
Çevrimiçi oyun siteleri	N	41	43	31	115
	%	35,7	37,4	27,0	100
Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar	N	225	244	150	619
	%	36,3	39,4	24,2	100
Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler	N	238	263	161	662
	%	36,0	39,7	24,3	100
Swarm	N	0	2	1	3
	%	0	66,7	33,3	100
Spotify	N	2	1	0	3
	%	66,7	33,3	0	100
Alışveriş Siteleri	N	1	3	0	4
	%	25,0	75,0	0	100
Pinterest	N	2	4	0	6
	%	33,3	66,7	0	100
Tinder	N	1	2	0	3
	%	33,3	66,7	0	100
Toplam	N	248	283	171	702

Tablo 12'ye bakıldığında bütün üniversiteler için internette erişimde en çok tercih edilen yerlerin Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler olduğu görülmektedir.

Sonrasında ise bunu sırasıyla Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar, Dizi/Film/Anime izleme siteleri, Haber siteleri, Akademik içerikli siteler, Çevrimiçi oyun siteleri takip etmektedir.

Swarm uygulamasının Ankara Üniversitesindeki katılımcılar tarafından tercih edilmediği, Spotify, Alışveriş siteleri, Pinterest ve Tinder uygulamalarının ise Hacettepe Üniversitesindeki katılımcılar tarafından tercih edilmediği görülmektedir.

Katılımcıların üniversitelerine göre aktif olarak kullandıkları sosyal ağların dağılımı Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13.

Üniversitelere Göre Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağların Dağılımı

		Üniversite Adı			Toplam
Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağlar		Ankara Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	
Twitter	N	94	103	59	256
	%	36,7	40,2	23	100
Instagram	N	223	233	154	610
	%	36,6	38,2	25,2	100
Facebook	N	34	38	30	102
	%	33,3	37,3	29,4	100
Whatsapp	N	246	276	163	685
	%	35,9	40,3	23,8	100
Youtube	N	191	209	126	526
	%	36,3	39,7	24	100
Snapchat	N	18	18	9	45
	%	40	40	20	100
Swarm	N	0	2	2	4
	%	0	50	50	100
Spotify	N	1	1	0	2
	%	50	50	0	100
Alışveriş Siteleri	N	1	3	0	4
	%	25	75	0	100
Pinterest	N	2	4	0	6
	%	33,3	66,7	0	100
Tinder	N	1	2	0	3
	%	33,3	66,7	0	100
Toplam	N	248	283	171	702

Tablo 13'e bakıldığında; bütün üniversiteler için aktif olarak kullanılan sosyal ağlardan en çok tercih edilenin Whatsapp olduğu görülmektedir.

Sonrasında ise Whatsapp'ı Instagram, Youtube, Twitter, Facebook, Snapchat ve diğerleri (Pinterest, Alışveriş siteleri, Swarm, Tinder ve Spotify) takip etmektedir.

Swarm uygulamasının Ankara Üniversitesindeki katılımcılar tarafından tercih edilmediği, Spotify, Alışveriş siteleri, Pinterest ve Tinder uygulamalarının ise Hacettepe Üniversitesindeki katılımcılar tarafından tercih edilmediği görülmektedir.

Katılımcıların sınıf düzeylerine göre günlük internet kullanım oranlarının dağılımı Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14.

Sınıf Düzeylerine Göre Günlük İnternet Kullanım Sürelerinin Dağılımı

		Sınıf Düzeyi				Toplam
Günlük İnternet Kullanım Süresi		Birinci Sınıf	İkinci Sınıf	Üçüncü Sınıf	Dördüncü Sınıf	
1-2 saat	N	24	22	22	32	100
	%	24	22	22	32	100
3-4 saat	N	81	81	91	71	324
	%	25	25	28,1	21,9	100
5-6 saat	N	41	61	39	61	202
	%	20,3	30,2	19,3	30,2	100
7 saat ve üzeri	N	17	20	25	14	76
	%	22,4	26,3	32,9	18,4	100
Toplam	N	163	184	177	178	702

Tablo 14'e bakıldığında; bütün sınıf düzeyleri için en çok tercih edilen internet kullanım süresinin 3-4 saat olduğu sonrasında ise 5-6 saat olduğu görülmektedir.

1-2 saat internet kullanım süresini diğer sınıf düzeylerine göre en çok tercih edenler Dördüncü Sınıflardaki (N=32) öğretmen adaylarıdır. Bunun son sınıf olmaları dolayısıyla zamandan tasarruf sağlamak amacı ile olduğu düşünülmektedir.

7 saat ve üzeri internet kullanım süresini diğer sınıf düzeylerine göre en çok tercih edenlerin ise Üçüncü Sınıflardaki (N=25) öğretmen adayları olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sınıf düzeylerinin internete erişimde kullandıkları teknolojik cihazlara göre dağılımı Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15.

Sınıf Düzeylerine Göre İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazların Dağılımı

		Sınıf Düzeyi				Toplam
Teknolojik Cihaz		Birinci Sınıf	İkinci Sınıf	Üçüncü Sınıf	Dördüncü Sınıf	
Bilgisayar	N	84	109	134	132	459
	%	18,3	23,7	29,2	28,8	100
Tablet	N	45	22	9	21	97
	%	46,4	22,7	9,3	21,6	100
Cep Telefonu	N	161	183	176	178	698
	%	23,1	26,2	25,2	25,5	100
Toplam	N	163	184	177	178	702

Tablo 15'e bakıldığında; bütün sınıf düzeyleri için internete erişimde en çok tercih edilen teknolojik cihazın cep telefonu, en az tercih edilenin ise tablet olduğu görülmektedir.

Cep telefonu kullanımının en çok İkinci Sınıflardaki (N=183) öğretmen adayları tarafından tercih edildiği görülmektedir.

Bilgisayar kullanımının en çok Üçüncü Sınıflardaki (N=134) öğretmen adayları tarafından tercih edildiği görülmektedir.

Tablet kullanımının ise en çok Birinci Sınıflardaki (N=84) öğretmen adayların tarafından tercih edildiği görülmektedir.

Katılımcıların sınıf düzeylerine göre internette erişim sağladıkları yerlerin dağılımı Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16.

Sınıf Düzeylerine Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı

		Sınıf Düzeyi				Toplam
İnternette Erişim Sağlanan Yerler		Birinci Sınıf	İkinci Sınıf	Üçüncü Sınıf	Dördüncü Sınıf	
Haber siteleri	N	91	101	96	101	389
	%	23,4	26	24,7	26	100
Dizi/Film/Anime izleme siteleri	N	112	128	140	106	486
	%	23	26,3	28,8	21,8	100
Akademik içerikli siteler	N	71	82	84	103	340
	%	20,9	24,1	24,7	30,3	100
Çevrimiçi oyun siteleri	N	31	25	32	27	115
	%	27	21,7	27,8	23,5	100
Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar	N	148	160	158	153	619
	%	23,9	25,8	25,5	24,7	100
Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler	N	150	179	167	166	662
	%	22,7	27	25,2	25,1	100
Swarm	N	0	1	1	1	3
	%	0	33,3	33,3	33,3	100
Spotify	N	0	2	1	0	3
	%	0	66,7	33,3	0	100
Alışveriş Siteleri	N	0	3	1	0	4
	%	0	75	25	0	100
Pinterest	N	2	0	0	4	6
	%	33,3	0	0	66,7	100
Tinder	N	0	0	0	3	3
	%	0	0	0	100	100
Toplam	N	163	184	177	178	702

Tablo 16'ya bakıldığında; bütün sınıf düzeyleri için internette erişimde en çok tercih edilen yerlerin Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler olduğu görülmektedir.

Sonrasında ise bunu sırasıyla Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar, Dizi/Film/Anime izleme siteleri, Haber siteleri, Akademik içerikli siteler, Çevrimiçi oyun siteleri takip etmektedir.

Swarm uygulamasının Birinci Sınıflardaki öğretmen adayları tarafından tercih edilmediği görülmektedir. Spotify ve Alışveriş sitelerinin Birinci Sınıflardaki ve Dördüncü Sınıflardaki öğretmen adayları tarafından tercih edilmediği görülmektedir.

Pinterest'in İkinci Sınıflardaki ve Üçüncü Sınıflardaki öğretmen adayları tarafından tercih edilmediği görülmektedir. Tinder'ın ise Birinci, İkinci ve Üçüncü Sınıflardaki öğretmenler tarafından tercih edilmediği görülmektedir.

Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler ve Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanalları en çok tercih edenlerin İkinci Sınıflardaki öğretmen adayları olduğu, Dizi/Film/Anime izleme siteleri en çok tercih edenlerin Üçüncü Sınıflardaki öğretmen adayları olduğu görülmektedir.

Haber sitelerini en çok tercih edenlerin İkinci ve Dördüncü Sınıflardaki öğretmen adayları olduğu görülmektedir. Akademik içerikli siteleri en çok tercih edenlerin Dördüncü Sınıflardaki öğretmen adayları olduğu görülmektedir. Çevrimiçi oyun sitelerini en çok tercih edenlerin ise Üçüncü Sınıflardaki öğretmen adayları olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sınıf düzeylerine göre aktif olarak kullandıkları sosyal ağların dağılımı Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17.

Sınıf Düzeylerine Göre Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağların Dağılımı

		Sınıf Düzeyi				Toplam
Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağlar		Birinci Sınıf	İkinci Sınıf	Üçüncü Sınıf	Dördüncü Sınıf	
Twitter	N	57	72	61	66	256
	%	22,3	28,1	23,8	25,8	100
Instagram	N	139	165	155	151	610
	%	22,8	27	25,4	24,8	100
Facebook	N	21	15	26	40	102
	%	20,6	14,7	25,5	39,2	100
Whatsapp	N	160	181	172	172	685
	%	23,4	26,4	25,1	25,1	100
Youtube	N	124	129	135	138	526
	%	23,6	24,5	25,7	26,2	100
Snapchat	N	11	10	10	14	45
	%	24,4	22,2	22,2	31,1	100
Swarm	N	0	1	1	2	4
	%	0	25	25	50	100
Spotify	N	0	2	0	0	2
	%	0	100	0	0	100
Alışveriş Siteleri	N	0	3	1	0	4
	%	0	75	25	0	100
Pinterest	N	2	0	0	4	6
	%	33,3	0	0	66,7	100
Tinder	N	0	0	0	3	3
	%	0	0	0	100	100
Toplam	N	163	184	177	178	702

Tablo 17'ye bakıldığında; bütün sınıf düzeyleri için aktif olarak kullanılan sosyal ağlardan en çok tercih edilenin Whatsapp olduğu görülmektedir. Sonrasında ise Whatsapp'ı Instagram, Youtube, Twitter, Facebook, Snapchat ve diğerleri (Pinterest, Alışveriş siteleri, Swarm, Tinder ve Spotify) takip etmektedir. Swarm uygulamasının Birinci Sınıflardaki

öğretmen adayları tarafından tercih edilmediği görülmektedir. Spotify ve Alışveriş sitelerinin Birinci Sınıflardaki ve Dördüncü Sınıflardaki öğretmen adayları tarafından tercih edilmediği görülmektedir. Pinterest'in İkinci Sınıflardaki ve Üçüncü Sınıflardaki öğretmen adayları tarafından tercih edilmediği görülmektedir. Tinder'ın ise Birinci, İkinci ve Üçüncü Sınıflardaki öğretmenler tarafından tercih edilmediği görülmektedir. Twitter, Instagram ve Whatsapp'ı en çok tercih edenlerin İkinci Sınıflardaki öğretmen adayları olduğu, Facebook, Youtube ve Snapchat'i en çok tercih edenlerin ise Dördüncü Sınıflardaki öğretmen adayları olduğu görülmektedir. Twitter, Instagram, Whatsapp sosyal ağlarını en aktif kullananların İkinci Sınıflardaki öğretmen adayları olduğu görülmektedir. Facebook, Youtube, Snapchat sosyal ağlarını en aktif kullananların ise Dördüncü Sınıflardaki öğretmen adayları olduğu görülmektedir.

Katılımcıların günlük internet kullanım sürelerine göre internete erişimde kullandıkları teknolojik cihazların dağılımı Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18.

Günlük İnternet Kullanım Sürelerine Göre İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazların Dağılımı

		Günlük İnternet Kullanım Süresi				
Teknolojik Cihaz		1-2 saat	3-4 saat	5-6 saat	7 saat ve üzeri	Toplam
Bilgisayar	N	57	209	142	51	459
	%	12,4	45,5	30,9	11,1	100
Tablet	N	14	42	28	13	97
	%	14,4	43,3	28,9	13,4	100
Cep Telefonu	N	96	324	202	76	698
	%	13,8	46,4	28,9	10,9	100
Toplam	N	100	324	202	76	702

Tablo 18'e bakıldığında; internete erişimde en çok tercih edilen teknolojik cihazın cep telefonu olduğu görülmektedir. Ayrıca cep telefonu ile internete erişim sağlayan katılımcıların çoğunluğunun günlük 3-4 saat internet kullanım süresine sahip olduğu görülmektedir.

Katılımcıların günlük internet kullanım sürelerine göre internette erişim sağlanan yerlerin dağılımı Tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 19.

Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı

İnternette Erişim Sağlanan Yerler	Günlük İnternet Kullanım Süresi					Toplam
		1-2 saat	3-4 saat	5-6 saat	7 saat ve üzeri	
Haber siteleri	N	59	178	118	34	389
	%	15,2	45,8	30,3	8,7	100
Dizi/Film/Anime izleme siteleri	N	49	214	157	66	486
	%	10,1	44	32,3	13,6	100
Akademik içerikli siteler	N	48	154	105	33	340
	%	14,1	45,3	30,9	9,7	100
Çevrimiçi oyun siteleri	N	6	48	40	21	115
	%	5,2	41,7	34,8	18,3	100
Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar	N	82	283	185	69	619
	%	13,2	45,7	29,9	11,1	100
Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler	N	80	310	196	76	662
	%	12,1	46,8	29,6	11,5	100
Swarm	N	0	0	2	1	3
	%	0	0	66,7	33,3	100
Spotify	N	0	2	1	0	3
	%	0	66,7	33,3	0	100
Alışveriş Siteleri	N	0	3	1	0	4
	%	0	75	25	0	100
Pinterest	N	3	1	1	1	6
	%	50	16,7	16,7	16,7	100
Tinder	N	0	0	3	0	3
	%	0	0	100	0	100
Toplam	N	100	324	202	76	702

Tablo 19'a bakıldığında; günlük 1-2 saat internet kullanım süresine sahip katılımcıların internette en çok erişim sağladığı ilk üç yerin sırasıyla; Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar (N=82), Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler (N=80) ve Haber siteleri (N=59) olduğu görülmektedir.

Günlük 3-4 saat, 5-6 saat ve 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip katılımcıların internette en çok erişim sağladığı ilk üç yerin sırasıyla; Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler (N=310; 196; 76), Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar (N=283; 185; 69) ve Dizi/Film/Anime izleme siteleri (N=214; 157; 66) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların günlük internet kullanım sürelerine göre aktif olarak kullandıkları sosyal ağların dağılımı Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20.

Günlük İnternet Kullanım Sürelerine Göre Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağların Dağılımı

		Günlük İnternet Kullanım Süresi				
Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağlar		1-2 saat	3-4 saat	5-6 saat	7 saat ve üzeri	Toplam
Twitter	N	20	117	82	37	256
	%	7,8	45,7	32	14,5	100
Instagram	N	69	283	187	71	610
	%	11,3	46,4	30,7	11,6	100
Facebook	N	10	43	35	14	102
	%	9,8	42,2	34,3	13,7	100
Whatsapp	N	92	318	200	75	685
	%	13,4	46,4	29,2	10,9	100
Youtube	N	60	250	157	59	526
	%	11,4	47,5	29,8	11,2	100
Snapchat	N	4	18	16	7	45
	%	8,9	40	35,6	15,6	100
Swarm	N	1	0	2	1	4
	%	25	0	50	25	100
Spotify	N	0	1	1	0	2
	%	0	50	50	0	100
Alışveriş Siteleri	N	0	3	1	0	4
	%	0	75	25	0	100
Pinterest	N	3	1	1	1	6
	%	50	16,7	16,7	16,7	100
Tinder	N	0	0	3	0	3
	%	0	0	100	0	100
Toplam	N	100	324	202	76	702

Tablo 20'ye bakıldığında; günlük 1-2 saat, 3-4 saat, 5-6 saat, 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip katılımcıların internette en aktif kullandığı ilk üç sosyal ağı; Whatsapp, Instagram ve Youtube olduğu görülmektedir. Günlük 1-2 saat internet kullanım

süresine sahip katılımcılar ile 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip katılımcıların Spotify, Alışveriş siteleri ve Tinder sosyal ağlarını tercih etmedikleri görülmektedir. Günlük 3-4 saat internet kullanım süresine sahip katılımcıların Swarm ve Tinder sosyal ağlarını tercih etmedikleri görülmektedir. Katılımcıların internete erişimde kullandıkları teknolojik cihazlara göre internette erişim sağladıkları yerlerin dağılımı Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21.

İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazlara Göre İnternette Erişim Sağlanan Yerlerin Dağılımı

İnternette Erişim Sağlanan Yerler	Teknolojik Cihaz				Toplam
		Bilgisayar	Tablet	Cep Telefonu	
Haber siteleri	N	286	69	387	389
	%	73,5	17,7	99,5	100
Dizi/Film/Anime izleme siteleri	N	360	68	485	486
	%	74,1	14	99,8	100
Akademik içerikli siteler	N	251	65	337	340
	%	73,8	19,1	99,1	100
Çevrimiçi oyun siteleri	N	90	20	115	115
	%	78,3	17,4	100	100
Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar	N	426	93	615	619
	%	68,8	15	99,4	100
Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler	N	437	94	661	662
	%	66	14,2	99,8	100
Swarm	N	3	0	3	3
	%	100	0	100	100
Spotify	N	3	0	3	3
	%	100	0	100	100
Alışveriş Siteleri	N	4	0	4	4
	%	100	0	100	100
Pinterest	N	6	3	6	6
	%	100	50	100	100
Tinder	N	3	0	3	3
	%	100	0	100	100
Toplam	N	459	97	698	702

Tablo 21’e bakıldığında; internete erişimde tablet kullanan katılımcıların Swarm, Spotify, Alışveriş siteleri ve Tinder’ı tercih etmedikleri görülmektedir. İnternete erişimde bilgisayar, tablet veya cep telefonu kullanan katılımcıların internette en çok erişim sağladıkları yerin Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler (N=437; 94; 661) olduğu görülmektedir. Katılımcıların internete erişimde kullandıkları teknolojik cihazlara göre aktif olarak kullandıkları sosyal ağların dağılımı Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22.

İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazlara Göre Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağların Dağılımı

		Teknolojik Cihaz			
Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağlar		Bilgisayar	Tablet	Cep Telefonu	Toplam
Twitter	N	181	44	256	256
	%	70,7	17,2	100	100
Instagram	N	402	83	610	610
	%	65,9	13,6	100	100
Facebook	N	80	13	102	102
	%	78,4	12,7	100	100
Whatsapp	N	447	95	683	685
	%	65,3	13,9	99,7	100
Youtube	N	359	84	523	526
	%	68,3	16	99,4	100
Snapchat	N	35	17	45	45
	%	77,8	37,8	100	100
Swarm	N	4	1	4	4
	%	100	25	100	100
Spotify	N	2	0	2	2
	%	100	0	100	100
Alışveriş Siteleri	N	4	0	4	4
	%	100	0	100	100
Pinterest	N	6	3	6	6
	%	100	50	100	100
Tinder	N	3	0	3	3
	%	100	0	100	100
Toplam	N	459	97	698	702

Tablo 22’ye bakıldığında; internete erişimde bilgisayar, tablet veya cep telefonu kullanan katılımcıların internette en aktif olarak kullandıkları sosyal ağın Whatsapp olduğu

görülmektedir. İnternete erişimde tablet kullanan katılımcıların Swarm, Spotify, Alışveriş siteleri ve Tinder'ı tercih etmedikleri görülmektedir.

4.2.“Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Nedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Katılımcı sınıf öğretmenleri adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarını belirleyebilmek için tanımlayıcı istatistikler yapılmıştır. Ölçek 7’li likert tipinde tasarlanmıştır ve 7 faktörden oluşmaktadır. Ölçekten 26 ile 182 aralığında puan alınabilmektedir. Verilecek olan cevaplar; Kesinlikle Katılmıyorum (1), Çoğunlukla Katılmıyorum (2), Katılmıyorum (3), Kararsızım (4), Katılıyorum (5), Çoğunlukla Katılıyorum (6), Kesinlikle Katılıyorum (7) arasında değişmektedir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Aralıkları

İlk olarak katılımcı sınıf öğretmenleri adaylarının her birinin ölçekten toplam kaç puan aldığı hesaplanmıştır. Sonrasında ise; öğretmen adaylarının 7 faktörden oluşan bu ölçekte, ölçeğin tamamından ve her bir faktöründen aldıkları toplam puanlar hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 23’te sunulmuştur.

Tablo 23.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Aralıkları

	Puan Aralıkları
Araştırma faktöründe alınan toplam puanlar	3-21
İş birliği faktöründe alınan toplam puanlar	6-42
İletişimi Başlatma faktöründe alınan toplam puanlar	3-21
İletişim Kurma faktöründe alınan toplam puanlar	2-14
İletişimi Sürdürme faktöründe alınan toplam puanlar	4-28
İçerik Paylaşma faktöründe alınan toplam puanlar	5-35
Eğlence faktöründe alınan toplam puanlar	3-21
Ölçekten alınan toplam puanlar	38-182

Tablo 23'e bakıldığında öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanların 38 ile 182 puan aralığında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin faktörlerinden alınan toplam puanların aralıklarının ise:

- “Araştırma”, “İletişimi Başlatma” ve “Eğlence” faktörlerinde üçer madde bulunmaktadır. Bu faktörlerden alınan toplam puanların 3 puan ile 21 puan arasında,
- “İş birliği” faktöründe altı madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınan toplam puanların 6 puan ile 42 puan arasında,
- “İletişim Kurma” faktöründe iki madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınan toplam puanların 2 puan ile 14 puan arasında,
- “İletişimi Sürdürme” faktöründe dört madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınan toplam puanların 4 puan ile 28 puan arasında,
- “İçerik Paylaşma” faktöründe beş madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınan toplam puanların 5 puan ile 35 puan arasında değiştiği görülmektedir.

Sosyal ağları kullanım amaçları ölçeğinden alınan puanlarda; örneklem ortalamasının beklenen ortalamadan anlamlı bir farkı olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu nedenle örneklem ortalamasına beklenen ortalamaya karşı Tek Örneklem t Test uygulanmıştır (Can, 2016). Ölçek 7’li likert tipi ölçektir, analiz yapabilmek için gerekli sayısal kodlaması minimum 1, maksimum 7 puan olarak tanımlanmıştır. Böylece bir sınıf öğretmeni adayının ölçekten alabileceği en düşük puan 26 iken en yüksek puan 182’dir. 7’li likert tipi ölçek kullanıldığı için beklenen değer $26 \times 7 = 182$ olarak hesaplanmıştır.

“Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları nedir?” sorusuna yapılan Tek Örneklem t Test sonucunda ölçekten elde edilen örneklem puanların 38 ile 182 arasında değer aldığı görülmektedir (Tablo 24).

Tablo 24.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçlarına İlişkin Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	122,29	24,65	104	701	19,659	,000

Tablo 24' e bakıldığında ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = 19,659$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 122,29$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 104$) yüksek olduğundan; sınıf öğretmeni adaylarının göre sosyal ağları kullanım amaçlarının, uygulanan ölçekteki maddelerde “Katılıyorum” aralığında dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılabilir ($\bar{X} = 122,29$). Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Araştırma” faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 25’te sunulmuştur.

Tablo 25.

Ölçeğin Araştırma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	16,75	3,75	12	701	33,586	,000

Tablo 25’e bakıldığında; Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ölçeğinin “Araştırma” faktöründe, ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = 33,586$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 16,75$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 12$) yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma amaçlı olarak kullanma düzeylerinin “Çoğunlukla Katılıyorum” aralığında, yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin “İş Birliği” faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26.

Ölçeğin İş Birliği Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	28,81	7,47	24	701	17,081	,000

Tablo 26’ya bakıldığında; Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ölçeğinin “İş Birliği” faktöründe, ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = 17,081$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 28,81$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 24$) yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği oluşturmak amaçlı olarak kullanma düzeylerinin “Katılıyorum” aralığında, yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin “İletişimi Başlatma” faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27.

Ölçeğin İletişim Başlatma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	9,43	4,41	12	701	-15,444	,000

Tablo 27’ye bakıldığında; Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ölçeğinin “İletişimi Başlatma” faktöründe, ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = -15,444$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 9,43$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 12$) düşük çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma amaçlı olarak kullanma düzeylerinin düşük olduğu ve “Kararsızım” aralığına denk geldiği söylenebilir. Sınıf öğretmeni adayları sosyal ağları iletişim başlatmak için kullanmada kararsız kaldığı görülmektedir. Ölçeğin “İletişim Kurma” faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28.

Ölçeğin İletişim Kurma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	12	2,57	8	701	41,181	,000

Tablo 28’e bakıldığında; Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ölçeğinin “İletişimi Kurma” faktöründe, ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = 41,181$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 12$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 8$) yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma amaçlı olarak kullanma düzeylerinin “Kesinlikle Katılıyorum” aralığında ve oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin “İletişimi Sürdürme” faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 29.

Ölçeğin İletişimi Sürdürme Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	19,93	5,73	16	701	18,163	,000

Tablo 29’a bakıldığında; Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ölçeğinin “İletişimi Sürdürme” faktöründe, ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = 18,163$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 19,93$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 16$) yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme amaçlı olarak kullanma düzeylerinin “Katılıyorum” aralığında, yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 30’da sunulmuştur.

Tablo 30.

Ölçeğin İçerik Paylaşma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	21,45	7,57	20	701	5,063	,000

Tablo 30’a bakıldığında; Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ölçeğinin “İçerik Paylaşma” faktöründe, ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = 5,063$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 21,45$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 20$) yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma amaçlı olarak kullanma düzeylerinin “Katılıyorum” aralığında, yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin “Eğlence” faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 31.

Ölçeğin Eğlence Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	13,93	4,46	12	701	11,470	,000

Tablo 31’e bakıldığında; Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ölçeğinin “Eğlence” faktöründe, ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = 11,470$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 13,93$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 12$) yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence amaçlı olarak kullanma düzeylerinin “Katılıyorum” aralığında, yüksek olduğu söylenebilir.

*Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğinden
Aldıkları Puanların 7'li Likert Tipi Ölçeğe Göre Düzenlemesi ve Ortalamasının
Hesaplanması*

Verilerin gruplandırılmasına gidilmiştir. Burada öğretmen adaylarının ölçekteki her bir madde için 7'li likert tipi ölçeğe göre genel ortalamasına bakılmıştır (Tablo 32).

Tablo 32.

*Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğinden Aldıkları
Puanların 7'li Likert Tipi Ölçeğe Göre Ortalaması*

	Puan Aralıkları	$\bar{X}$
Araştırma faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-7,00	5,58
İş birliği faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-7,00	4,80
İletişimi Başlatma faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-7,00	3,14
İletişim Kurma faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-7,00	6,00
İletişimi Sürdürme faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-7,00	4,98
İçerik Paylaşma faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-7,00	4,29
Eğlence faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-7,00	4,64
Ölçekten alınan toplam puanlar	1,46-7,00	4,70

Tablo 32'ye bakıldığında öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanların ortalamasının 1,46 ile 7,00 puan aralığında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin faktörlerinden alınan toplam puanların ortalamasının ise 1,00 ile 7,00 puan aralığında değiştiği görülmektedir. Genel ortalamanın $\bar{X}=4,70$ olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının genel ortalamasının 7'li likert tipinde olan bu ölçekte “Katılıyorum” aralığı içerisinde çıktığı tespit edilmiştir.

4.3.“Sanal Kurban Olma Durumları Nedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda maruz kaldıkları zorbalık durumları yani sanal kurban olma durumlarını belirleyebilmek için tanımlayıcı istatistikler yapılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde tasarlanmıştır ve 3 faktörden oluşmaktadır. Ölçekten 19 ile 95 aralığında puan alınabilmektedir. Puanlar arttıkça sanal zorba/kurban olma düzeyleri yükselmektedir Verilebilecek cevaplar “Her Zaman (5)”, “Sık Sık (4)”, “Ara Sıra (3)”, “Nadiren (2)”, “Hiçbir Zaman (1)” şeklinde sıralanmıştır.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Aralıkları

İlk olarak katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının her birinin ölçekten toplam kaç puan aldığı hesaplanmıştır. Sonrasında ise; öğretmen adaylarının 3 faktörden oluşan bu ölçekte, her bir faktörden aldıkları toplam puanların dağılımı hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar bir Tablo 33’te sunulmuştur.

Tablo 33.
Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Aralıkları

	Puan Aralıkları
Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık faktöründe alınan toplam puanlar	7-21
Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme faktöründe alınan toplam puanlar	8-21
Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma faktöründe alınan toplam puanlar	4-16
Ölçekten alınan toplam puanlar	19-50

Tablo 33’e bakıldığında öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanların 19 ile 50 puan aralığında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin faktörlerinden alınan toplam puanların aralıklarının ise:

- “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe 7 madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınabilecek puanlar 7 ile 35 puan aralığındadır. Tablo 13’e bakıldığında bu faktörden alınan toplam puanların 7 puan ile 21 puan arasında,
- “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe 8 madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınabilecek puanlar 8 ile 40 puan aralığındadır. Tablo 13’e bakıldığında bu faktörden alınan toplam puanların 8 puan ile 21 puan arasında,
- “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe 4 madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınabilecek puanlar 4 ile 20 puan aralığındadır. Tablo 13’e bakıldığında bu faktörden alınan toplam puanların 4 puan ile 16 puan arasında değiştiği görülmektedir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumlarına İlişkin Tek Örneklem t Testi Sonuçları

Sanal Kurban Ölçeğinden alınan puanlarda; örneklem ortalamasının beklenen ortalamadan anlamlı bir farkı olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu nedenle örneklem ortalamasına beklenen ortalamaya karşı Tek Örneklem t Test uygulanmıştır (Can, 2016). Ölçek 5’li likert tipi ölçektir, analiz yapabilmek için gerekli sayısal kodlaması minimum 1, maksimum 5 puan olarak tanımlanmıştır. Böylece bir sınıf öğretmeni adayının ölçekten alabileceği en düşük 19 puan iken en yüksek 95 puandır. 5’li likert tipi ölçek kullanıldığı için beklenen değer $19 \times 3 = 57$ olarak toplam puanlar hesaplanmıştır.

“Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları nedir?” sorusuna yapılan Tek Örneklem t Test sonucunda ölçekten elde edilen örneklem puanların 19 ile 50 arasında değer aldığı görülmektedir (Tablo 34).

Tablo 34.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumlarına İlişkin Tek Örneklem t Testi İstatistiki Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	23,69	5,13	57	701	-172,188	,000

Tablo 34’e bakıldığında; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = -172,188$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama beklenen ortalamadan düşük olduğundan; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalma yani sanal kurban olma düzeylerinin “Nadiren” aralığında, düşük olduğu söylenebilir ($\bar{X} = 23,69$). Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 35’te sunulmuştur.

Tablo 35.

Ölçeğin Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistiki Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	8,62	2,14	21	701	-153,361	,000

Tablo 35'e bakıldığında; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = -153,361$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 8,62$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 21$) düşük olduğundan; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalma düzeylerinin, "Nadiren" aralığında, düşük olduğu söylenebilir. Ölçeğin "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 36'da sunulmuştur.

Tablo 36.

Ölçeğin Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörüne Ait One Sample T İstatistikî Analiz Testi Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	10,07	2,58	24	701	-142,814	,000

Tablo 36'ya bakıldığında; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = -142,814$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 10,07$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 24$) düşük olduğundan; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engelleme ve zarar verme zorbalığına maruz kalma düzeylerinin "Nadiren" aralığında, düşük olduğu söylenebilir. Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma" faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 37'de sunulmuştur.

Tablo 37.

Ölçeğin Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	5,00	1,90	12	701	-97,664	,000

Tablo 37'ye bakıldığında; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = -97,664$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 5,00$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 12$) düşük olduğundan; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorbalığına maruz kalma düzeylerinin "Nadiren" aralığında, düşük olduğu söylenebilir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğinden Aldıkları Puanların 5'li Likert Tipi Ölçeğe Göre Düzenlemesi ve Ortalamasının Hesaplanması

Verilerin gruplandırılmasına gidilmiştir. Burada öğretmen adaylarının ölçekteki her bir madde için 5'li likert tipi ölçeğe göre genel ortalamasına bakılmıştır (Tablo 38).

Tablo 38.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğinden Aldıkları Puanların 5'li Likert Tipi Ölçeğe Göre Ortalaması

	Puan Aralıkları	$\bar{X}$
Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-3,00	1,23
Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-2,63	1,26
Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-4,00	1,25
Ölçekten alınan toplam puanlar	1,00-2,63	1,25

Tablo 38'e bakıldığında öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanların ortalamasının 1,00 ile 2,63 puan aralığında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin faktörlerinden alınabilecek puanlar 1,00 ile 5,00 puan aralığındadır:

- “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe 7 madde bulunmaktadır. Tablo 15'e bakıldığında bu faktörden alınan toplam puanların 1,00 puan ile 2,63 puan arasında,
- “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe 8 madde bulunmaktadır. Tablo 15'e bakıldığında bu faktörden alınan toplam puanların 1,00 puan ile 3,00 puan arasında,
- “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe 4 madde bulunmaktadır. Tablo 15'e bakıldığında bu faktörden alınan toplam puanların 1,00 puan ile 4,00 puan arasında değiştiği görülmektedir.

Genel ortalamanın $\bar{X}=1,25$ olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının sanal kurban olma düzeylerinin 5'li likert tipi ölçekte “Hiçbir Zaman” puan aralığı içerisinde çıktığı tespit edilmiştir. En küçük puan 1,00 iken en yüksek puan 2,63 çıkmıştır. Buradan hareketle öğretmen adaylarının sanal ortamda kurban olma puanlarının “Hiçbir zaman” ile “Ara sıra” aralıklarında dağılım gösterdiği bulunmuştur. Tabloya bakıldığında ölçek faktörlerinden “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründeki puan dağılımında en yüksek puanın 4,00 olduğu görülmektedir. “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründeki puan

dağılımında en yüksek puan 2,63'tür. Ortalama puanı ise 1,26 ile diğer faktörlere göre daha yüksektir. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının en fazla sanal ortamda engelleme ve zarar verme zorbalığına maruz kaldıkları söylenebilir.

4.4.“Sanal Zorba Olma Durumları Nedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlardaki zorbalık durumlarını belirleyebilmek için tanımlayıcı istatistikler yapılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde tasarlanmıştır ve 3 faktörden oluşmaktadır. Ölçekten 19 ile 95 aralığında puan alınabilmektedir. Puanlar arttıkça sanal zorba/kurban olma düzeyleri yükselmektedir. Verilebilecek cevaplar “Her Zaman (5)”, “Sık Sık (4)”, “Ara Sıra (3)”, “Nadiren (2)”, “Hiçbir Zaman (1)” şeklinde sıralanmıştır.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Ağırlıkları

İlk olarak katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının her birinin ölçekten toplam kaç puan aldığı hesaplanmıştır. Sonrasında ise; öğretmen adaylarının 3 faktörden oluşan bu ölçekte, her bir faktörden aldıkları toplam puanların dağılımı hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 39'da sunulmuştur.

Tablo 39.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Ağırlıkları

	Puan Aralıkları
Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık faktöründe alınan toplam puanlar	7-14
Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme faktöründe alınan toplam puanlar	8-27
Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma faktöründe alınan toplam puanlar	4-20
Ölçekten alınan toplam puanlar	19-53

Tablo 39'a bakıldığında öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanların 19 ile 53 puan aralığında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin faktörlerinden alınan toplam puanların aralıklarının ise:

- “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe 7 madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınabilecek puanlar 7 ile 35 puan aralığındadır. Tablo 17’ye bakıldığında bu faktörden alınan toplam puanların 7 puan ile 14 puan arasında,
- “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe 8 madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınabilecek puanlar 8 ile 40 puan aralığındadır. Tablo 17’ye bakıldığında bu faktörden alınan toplam puanların 8 puan ile 27 puan arasında,
- “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe 4 madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınabilecek puanlar 4 ile 20 puan aralığındadır. Tablo 17’ye bakıldığında bu faktörden alınan toplam puanların 4 puan ile 20 puan arasında değiştiği görülmektedir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumlarına İlişkin Tek Örneklem t Testi Sonuçları

Sanal Zorba Ölçeğinden alınan puanlarda; örneklem ortalamasının beklenen ortalamadan anlamlı bir farkı olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu nedenle örneklem ortalamasına beklenen ortalamaya karşı Tek Örneklem t Test uygulanmıştır (Can, 2016). Ölçek 5’li likert tipi ölçektir, analiz yapabilmek için gerekli sayısal kodlaması minimum 1, maksimum 5 puan olarak tanımlanmıştır. Böylece bir sınıf öğretmeni adayının ölçekten alabileceği en düşük 19 puan iken en yüksek 95 puandır. 5’li likert tipi ölçek kullanıldığı için beklenen değer $19 \times 3 = 57$ olarak toplam puanlar hesaplanmıştır.

“Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları nedir?” sorusuna yapılan Tek Örneklem t Test sonucunda ölçekten elde edilen örneklem puanların 19 ile 53 arasında değer aldığı görülmektedir (Tablo 40).

Tablo 40.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumlarına İlişkin Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	21,72	3,63	57	701	-257,239	,000

Tablo 40'a bakıldığında; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = -257,239$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 21,72$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 57$) düşük olduğundan; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlardaki zorbalık düzeylerinin "Nadiren" aralığında, düşük olduğu söylenebilir. Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. Ölçeğin "Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık" faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 41'de sunulmuştur.

Tablo 41.

Ölçeğin Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	7,31	,95	21	701	-382,056	,000

Tablo 41'e bakıldığında; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = -382,056$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 7,31$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 21$) düşük olduğundan; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlardaki cinsel zorbalık düzeylerinin "Hiçbir Zaman" aralığında, düşük olduğu söylenebilir. Ölçeğin "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 42'de sunulmuştur.

Tablo 42.

Ölçeğin Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistikî Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	8,96	1,90	24	701	-210,199	,000

Tablo 42'ye bakıldığında; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = -210,199$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 8,96$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 24$) düşük olduğundan; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlardaki engelleme ve zarar verme zorbalık düzeylerinin "Hiçbir Zaman" aralığında, düşük olduğu söylenebilir. Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma" faktörüne yapılan analiz sonuçları Tablo 43'te sunulmuştur.

Tablo 43.

Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörüne Ait Tek Örneklem t Testi İstatistik Analiz Sonuçları

N	$\bar{X}$	S	Beklenen Ortalama	df	t	p
702	5,46	2,14	12	701	-80,899	,000

Tablo 43'e bakıldığında; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t(701) = -80,899$; $p = ,00$; $p < ,05$). Ortalama ($\bar{X} = 5,46$) beklenen ortalamadan ($\bar{X} = 12$) düşük olduğundan; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlardaki söylenti çıkarma zorbalık düzeylerinin "Nadiren" aralığında, düşük olduğu söylenebilir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğinden Aldıkları Puanların 5'li Likert Tipi Ölçeğe Göre Düzenlemesi ve Ortalamasının Hesaplanması

Ayrıca verilerin gruplandırılmasına gidilmiştir. Burada öğretmen adaylarının ölçekteki her bir madde için 5'li likert tipi ölçeğe göre genel ortalamasına bakılmıştır (Tablo 44).

Tablo 44.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğinden Aldıkları Puanların 5'li Likert Tipi Ölçeğe Göre Ortalaması

	Puan Aralıkları	$\bar{X}$
Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-2,00	1,04
Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-3,38	1,12
Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma faktöründe alınan toplam puanlar	1,00-5,00	1,36
Ölçekten alınan toplam puanlar	1,00-2,79	1,14

Tablo 44'e bakıldığında öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanların ortalamasının 1,00 ile 2,79 puan aralığında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin faktörlerinden alınabilecek puanlar 1,00 ile 5,00 puan aralığındadır:

- "Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık" faktöründe 7 madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınan toplam puanların 1,00 puan ile 2,00 puan arasında,
- "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktöründe 8 madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınan toplam puanların 1,00 puan ile 3,38 puan arasında,

- “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe 4 madde bulunmaktadır. Bu faktörden alınan toplam puanların 1,00 puan ile 5,00 puan arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 44’e bakıldığında genel ortalamanın $\bar{X}=1,14$ olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının sanal zorba olma düzeylerinin 5’li likert tipi ölçekte “Hiçbir Zaman” puan aralığı içerisinde çıktığı tespit edilmiştir. En küçük puan 1,00 iken en yüksek puan 2,79 çıkmıştır. Buradan hareketle öğretmen adaylarının sanal ortamda zorba olma puanlarının “Hiçbir zaman” ile “Ara sıra” aralıklarında dağılım gösterdiği bulunmuştur. Tabloya bakıldığında ölçek faktörlerinden “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründeki puan dağılımında en yüksek puan 3,38’tür. “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründeki puan dağılımında en yüksek puanın 5,00 olduğu görülmektedir. Ortalama puanı ise 1,36 ile diğer faktörlere göre daha yüksektir. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının en fazla sanal ortamda söylenti çıkarma zorbalığını uyguladıkları söylenebilir.

4.5.Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Çeşitli Değişkenler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Farka İlişkin Bulgular

Bu kısımda sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile üniversite, öğrenim görülen sınıf düzeyi, cinsiyet, günlük internet kullanım süresi, internete erişmek için kullanılan teknolojik cihazların çeşitliliği, internette erişim sağlanan yer ve aktif olarak kullanılan sosyal ağlar arasındaki ilişkiler incelenmiş, aralarında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Sosyal Ağları Kullanım Ölçeğindeki Verilerin Normalliğinin İncelenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyebilmek için; ölçek verilerinin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi durumunda parametrik testlerin kullanımı tercih edilecekken, verilerin normal dağılım göstermemesi durumunda parametrik olmayan testler tercih edilecektir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirleyebilmek için paket program kullanılmış ve burada basıklık katsayısı, basıklık standart hatası ile çarpıklık katsayısı, çarpıklık standart hatasına

bakılmıştır. Basıklık katsayısı ve çarpıklık katsayısı -2,00 ile +2,00 arasında kalıyorsa, dağılım normal kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2003). Çıkan sonuçlar Tablo 45'te sunulmuştur.

Tablo 45.

Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği Normallik Testi Sonuçları

	SOSTOP
Mean	122,29
Median	123
Mode	123
Çarpıklık	-,310
Çarpıklığın Standart Hatası	,092
Basıklık	,299
Basıklığın Standart Hatası	,184

Tablo 45'e bakıldığında; ortalamanın ($\bar{X}$ =122,29), median yani ortancanın (123), mode yani tepe değerin (123), basıklık katsayısının (,299), basıklık standart hatasının (,184), çarpıklık katsayısının (-,310), çarpıklık standart hatasının (,092) şeklinde değerler aldığı görülmektedir. Ortalama, ortanca ve tepe değerin birbirine çok yakın olması ve basıklık katsayısı, çarpıklık katsayısının -2,00 ile +2,00 aralığında yer alması nedeniyle dağılım normal kabul edilmiştir.

4.5.1. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile öğrenimlerine devam ettikleri üniversiteler arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir (Tablo 46).

Tablo 46.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
Ankara Üniversitesi	248	121,13	23,00	2	,830	,436
Gazi Üniversitesi	283	123,73	26,65	699		
Hacettepe Üniversitesi	171	121,58	23,52	701		
Toplam	702	122,29	24,65			

Tablo 46'ya bakıldığında üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi ($\bar{X}$ =123,73), en düşük olanın ise Ankara Üniversitesi ($\bar{X}$ =121,13) olduğu görülmektedir. Her iki üniversitenin puanları “Katılıyorum” aralığındadır. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,699) = ,830$; $p = ,436$; $p > ,05$).

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Araştırma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 47’de sunulmuştur.

Tablo 47.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Araştırma Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane T2)
(1). Ankara Üniversitesi	248	15,94	4,03	2	9,240	,000	(1)-(2) *
(2). Gazi Üniversitesi	283	17,21	3,51	699			(1)-(3) *
(3). Hacettepe Üniversitesi	171	17,16	3,50	701			
Toplam	702	16,75	3,75				

Tablo 47’ye bakıldığında; ölçeğin “Araştırma” faktöründe üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi ($\bar{X}$ =17,21), en düşük olanın ise Ankara Üniversitesi ($\bar{X}$ =15,94) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir

farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,699) = 9,240$; $p=,000$; $p<,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane T2 Post-Hoc test ile farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi ($p=,000$), Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ($p=,003$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Ankara Üniversitesi “Katılıyorum” aralığında; Gazi ve Hacettepe Üniversiteleri “Çoğunlukla Katılıyorum” aralığında puan almıştır. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “İş Birliği” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 48’de sunulmuştur.

Tablo 48.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İş Birliği Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). Ankara Üniversitesi	248	27,31	7,28	2	9,441	,000	(1)-(2) *
(2). Gazi Üniversitesi	283	30,10	7,57	699			
(3). Hacettepe Üniversitesi	171	28,87	7,21	701			
Toplam	702	28,81	7,47				

Tablo 48’e bakıldığında; ölçeğin “İş Birliği” faktöründe üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi ($\bar{X}=30,10$), en düşük olanın ise Ankara Üniversitesi ($\bar{X}=27,31$) olduğu görülmektedir. Bütün üniversiteler “Katılıyorum” aralığında puan almıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,699) = 9,441$; $p=,000$; $p<,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi ($p=,000$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha

yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği kurma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “İletişim Başlatma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 49’da sunulmuştur.

Tablo 49.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Başlatma Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
Ankara Üniversitesi	248	9,72	4,39	2	2,227	,109
Gazi Üniversitesi	283	9,54	4,58	699		
Hacettepe Üniversitesi	171	8,82	4,12	701		
Toplam	702	9,43	4,41			

Tablo 49’a bakıldığında; ölçeğin “İletişim Başlatma” faktöründe bütün üniversiteler “Katılmıyorum” aralığında puan almıştır. Üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi ($\bar{X}$ =9,72), en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}$ =8,82) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatmak için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,699) = 2,227; p = ,109; p > ,05$).

Ölçeğin “İletişim Kurma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 50’de sunulmuştur.

Tablo 50.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Kurma Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
Ankara Üniversitesi	248	11,93	2,66	2	1,298	,274
Gazi Üniversitesi	283	11,89	2,71	699		
Hacettepe Üniversitesi	171	12,27	2,19	701		
Toplam	702	11,99	2,57			

Tablo 50'ye bakıldığında; ölçeğin "İletişim Kurma" faktöründe bütün üniversiteler "Çoğunlukla Katılıyorum" aralığında puan almıştır. Üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}=12,27$), en düşük olanın ise Gazi Üniversitesi ($\bar{X}=11,89$) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Hacettepe Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurmak için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,699) = 1,298$; $p=,274$; $p>,05$).

Ölçeğin "İletişimi Sürdürme" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 51'de sunulmuştur.

Tablo 51.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişimi Sürdürme Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
Ankara Üniversitesi	248	20,29	5,89	2	1,623	,198
Gazi Üniversitesi	283	20,00	5,53	699		
Hacettepe Üniversitesi	171	19,28	5,80	701		
Toplam	702	19,93	5,73			

Tablo 51'e bakıldığında; ölçeğin "İletişimi Sürdürme" faktöründe bütün üniversiteler "Katılıyorum" aralığında puan almıştır. Üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek

olanın Ankara Üniversitesi ($\bar{X}=20,29$), en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}=19,28$) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,699) = 1,623$; $p=,198$; $p>,05$).

Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 52’de sunulmuştur.

Tablo 52.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İçerik Paylaşma Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
Ankara Üniversitesi	248	21,88	7,23	2	,638	,529
Gazi Üniversitesi	283	21,16	7,78	699		
Hacettepe Üniversitesi	171	21,29	7,72	701		
Toplam	702	21,45	7,57			

Tablo 52’ye bakıldığında; ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktöründe bütün üniversiteler “Katılıyorum” aralığında puan almıştır. Üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi ($\bar{X}=21,88$), en düşük olanın ise Gazi Üniversitesi ($\bar{X}=21,29$) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,699) = ,638$; $p=,529$; $p>,05$).

Ölçeğin “Eğlence” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 53’te sunulmuştur.

Tablo 53.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Eğlence Faktörü ile Üniversiteleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
Ankara Üniversitesi	248	14,06	4,38	2	,181	,834
Gazi Üniversitesi	283	13,84	4,40	699		
Hacettepe Üniversitesi	171	13,88	4,67	701		
Toplam	702	13,93	4,46			

Tablo 53'e bakıldığında; ölçeğin "Eğlence" faktöründe bütün üniversiteler "Katılıyorum" aralığında puan almıştır. Üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi ($\bar{X}=14,06$), en düşük olanın ise Gazi Üniversitesi ($\bar{X}=13,84$) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,699) = ,181; p=,834; p>,05$).

Faktörlere göre yapılan istatistiki analiz sonuçlarına göre:

- Ankara Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları;
 - İletişim başlatma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu,
 - Araştırma ve iş birliği amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu,
- Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları;
 - Araştırma ve iş birliği amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu,
 - İletişim kurma, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu,

- Hacettepe Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları;
 - İletişim kurma amaçlı kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu,
 - İletişim başlatma ve iletişimi sürdürme amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu görülmektedir.

4.5.2. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile öğrenimlerine devam ettikleri sınıf düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir (Tablo 54).

Tablo 54.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). Birinci Sınıf	163	119,60	23,41	3	6,143	,000	(1)-(4) *
(2). İkinci Sınıf	184	123,64	24,51	698			(3)-(4) *
(3). Üçüncü Sınıf	177	117,68	24,61	701			
(4). Dördüncü Sınıf	178	127,94	24,90				
Toplam	702	122,29	24,65				

Tablo 54’e bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin “Katılıyorum” aralığında puan aldığı görülmektedir. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =127,94), en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =117,68) oluşturduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın

bulunduğu görülmektedir ($F(3,698) = 6,143$; $p = ,00$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,009$) ve Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,000$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre; sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında ,005 düzeyine göre anlamlı farklılıklar vardır. Bu farklılıklar, Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,009$) ve Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,000$) grupları arasında görülmektedir. Dördüncü Sınıfların “Sosyal Ağları Kullanım Amaçları” ölçeğinden elde ettiği puan ortalamaları ($\bar{X} = 127,94$), Birinci Sınıfların ($\bar{X} = 119,60$) ve Üçüncü Sınıfların ($\bar{X} = 117,68$) puan ortalamalarından yüksektir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Araştırma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 55’te sunulmuştur.

Tablo 55.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Araştırma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane T2)
(1). Birinci Sınıf	163	16,26	4,02	3	3,486	,016	(1)-(4) *
(2). İkinci Sınıf	184	16,54	3,43	698			
(3). Üçüncü Sınıf	177	16,67	3,71	701			
(4). Dördüncü Sınıf	178	17,49	3,76				
Toplam	702	16,75	3,75				

Tablo 55’e bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin “Çoğunlukla Katılıyorum” aralığında puan aldığı görülmektedir. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 17,49$), en düşük olanı ise Birinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 16,26$) oluşturduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698) = 3,486$; $p = ,016$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane T2 Post-Hoc test ile farklılıkların Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,024$) grupları arasında olduğu

görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “İş Birliği” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 56’da sunulmuştur.

Tablo 56.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İş Birliği Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane T2)
(1). Birinci Sınıf	163	27,13	7,38	3	6,014	,000	(1)-(4) *
(2). İkinci Sınıf	184	28,70	6,80	698			
(3). Üçüncü Sınıf	177	28,77	7,56	701			
(4). Dördüncü Sınıf	178	30,52	7,70				
Toplam	702	28,81	7,47				

Tablo 56’ya bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin “Katılıyorum” aralığında puan aldığı görülmektedir. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =30,52), en düşük olanı ise Birinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =27,13) oluşturduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698) = 6,014$; $p = ,000$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane T2 Post-Hoc test ile farklılıkların Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,000$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “İletişim Başlatma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 57’de sunulmuştur.

Tablo 57.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Başlatma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
(1). Birinci Sınıf	163	9,73	4,54	3	2,373	,069
(2). İkinci Sınıf	184	9,69	4,34	698		
(3). Üçüncü Sınıf	177	8,67	4,23	701		
(4). Dördüncü Sınıf	178	9,63	4,49			
Toplam	702	9,43	4,41			

Tablo 57’ye bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin “Katılmıyorum” aralığında puan aldığı görülmektedir. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Birinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =9,73), en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =8,67) oluşturduğu görülmektedir. Sınıf öğretmen adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(3,698) = 2,373$; $p = ,069$; $p > ,05$). Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmen adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “İletişim Kurma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 58’de sunulmuştur.

Tablo 58.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Kurma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
(1). Birinci Sınıf	163	11,95	2,64	3	,209	,890
(2). İkinci Sınıf	184	12,03	2,55	698		
(3). Üçüncü Sınıf	177	11,90	2,69	701		
(4). Dördüncü Sınıf	178	12,10	2,41			
Toplam	702	11,99	2,57			

Tablo 58'e bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin "Çoğunlukla Katılıyorum" aralığında puan aldığı görülmektedir. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =12,10), en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =11,90) oluşturduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(3,698) = ,209$; $p = ,890$; $p > ,05$). Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin "İletişimi Sürdürme" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 59'da sunulmuştur.

Tablo 59.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişimi Sürdürme Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). Birinci Sınıf	163	20,28	5,77	3	3,926	,009	(3)-(4) *
(2). İkinci Sınıf	184	20,01	5,82	698			
(3). Üçüncü Sınıf	177	18,73	5,43	701			
(4). Dördüncü Sınıf	178	20,71	5,75				
Toplam	702	19,93	5,73				

Tablo 59'a bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin "Katılıyorum" aralığında puan aldığı görülmektedir. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =20,71), en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =18,73) oluşturduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürmek için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698) = 3,926$; $p = ,009$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,006$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin "İçerik Paylaşma" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 60'da sunulmuştur.

Tablo 60.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İçerik Paylaşma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). Birinci Sınıf	163	20,53	7,26	3	6,578	,000	(1)-(4) *
(2). İkinci Sınıf	184	21,88	7,42	698			(3)-(4) *
(3). Üçüncü Sınıf	177	20,03	7,26	701			
(4). Dördüncü Sınıf	178	23,25	7,96				
Toplam	702	21,45	7,57				

Tablo 60'a bakıldığında; Birinci ve Üçüncü Sınıfların “Kararsızım” aralığında, İkinci ve Dördüncü sınıfların ise “Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =23,25), en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =20,03) oluşturduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşmak için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698) = 6,578$; $p = ,000$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,005$) ve Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,000$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “Eğlence” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 61’de sunulmuştur.

Tablo 61.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Eğlence Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). Birinci Sınıf	163	13,72	4,08	3	5,868	,001	(2)-(3) *
(2). İkinci Sınıf	184	14,79	4,60	698			(3)-(4) *
(3). Üçüncü Sınıf	177	12,92	4,22	701			
(4). Dördüncü Sınıf	178	14,24	4,68				
Toplam	702	13,93	4,46				

Tablo 61'e bakıldığında; Üçüncü Sınıfların "Kararsızım" aralığında, diğer sınıf düzeylerinin ise "Katılıyorum" aralığında puan aldığı görülmüştür. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı İkinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =14,79), en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =12,92) oluşturduğu görülmektedir. Sınıf öğretmen adaylarının sosyal ağları eğlence için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698) = 5,868$; $p = ,001$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,000$) ve Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf ($p = ,024$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, İkinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmen adaylarının sosyal ağları eğlence amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Faktörlere göre yapılan istatistiki analiz sonuçlarına göre:

- Birinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmen adaylarının sosyal ağları;
 - İletişim başlatma amaçlı kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmen adaylarından yüksek olduğu,
 - Araştırma, iş birliği amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmen adaylarından düşük olduğu,
- İkinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmen adaylarının sosyal ağları;

- Eğlence amaçlı kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu,
- Üçüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları;
 - İletişimi başlatma, iletişim kurma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu,
- Dördüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları;
 - Araştırma, iş birliği, iletişim kurma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu görülmektedir.

4.5.3. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile cinsiyetleri arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Bağımsız Örneklem t Testi tercih edilmiştir (Tablo 62).

Tablo 62.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	578	123,29	23,47	158,80	2,016	,045
Erkek	124	117,65	29,20			

Tablo 62’ye bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. 578 kadın katılımcının ortalamasının 123,29 olduğu, 124 erkek katılımcının ortalamasının ise 117,65 olduğu görülmektedir. Yani kadınlar sosyal ağları kullanım amaçları ölçeğindeki maddelere ilişkin görüşleri erkeklere göre daha fazla “Kesinlikle Katılıyorum” yönündedir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t(158,80) = 2,016$; $p = ,045$; $p < ,05$). Sosyal ağları kullanım amaçları konusunda kadınların ve erkeklerin farklı düşündükleri yorumu yapılabilir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Araştırma” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 63’te sunulmuştur.

Tablo 63.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Araştırma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	578	17,04	3,50	156,787	3,860	,000
Erkek	124	15,39	4,48			

Tablo 63’e bakıldığında; erkeklerin “Katılıyorum” aralığında, kadınların ise “Çoğunlukla Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Kadınların ($\bar{X}$ =17,04) araştırma faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden ($\bar{X}$ =15,39) yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t(156,787) = 3,860$; $p = ,000$; $p < ,05$). Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları araştırma amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “İş Birliği” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 64’te sunulmuştur.

Tablo 64.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İş Birliği Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	578	29,21	7,13	160,537	2,716	,007
Erkek	124	26,95	8,67			

Tablo 64’e bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Kadınların ($\bar{X}$ =29,21) iş birliği faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden ($\bar{X}$ =26,95) yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t(160,537) = 2,716$; $p = ,007$; $p < ,05$). Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları iş birliği amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “İletişim Başlatma” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 65’te sunulmuştur.

Tablo 65.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Başlatma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	578	9,29	4,28	164,612	-1,655	,100
Erkek	124	10,08	4,96			

Tablo 65’e bakıldığında; kadınların “Katılmıyorum” aralığında erkeklerin ise “Kararsızım” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Erkeklerin ($\bar{X}$ =10,08) iletişim başlatma faktöründeki ortalamasının kadınlarınkinden ($\bar{X}$ =9,29) yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; erkeklerin sosyal ağları iletişim başlatma amacı ile kullanma düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t(164,612) = -1,655$; $p = ,100$; $p > ,05$).

Ölçeğin “İletişim Kurma” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 66’da sunulmuştur.

Tablo 66.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Kurma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	578	12,09	2,47	161,324	1,934	,055
Erkek	124	11,54	2,97			

Tablo 66’ya bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Çoğunlukla Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Kadınların ($\bar{X}$ =12,09) iletişim kurma faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden ($\bar{X}$ =11,54) yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları iletişim kurma amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t(161,324) = 1,934$; $p = ,055$; $p > ,05$).

Ölçeğin “İletişimi Sürdürme” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 67’de sunulmuştur.

Tablo 67.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişimi Sürdürme Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	578	19,99	5,70	700	,642	,521
Erkek	124	19,63	5,91			

Tablo 67’ye bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Kadınların ($\bar{X}$ =19,99) iletişimi sürdürme faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden ($\bar{X}$ =19,63) yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları iletişimi sürdürme amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t(700) = ,642; p = ,521; p > ,05$).

Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 68’de sunulmuştur.

Tablo 68.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İçerik Paylaşma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	578	21,69	7,40	167,665	1,685	,094
Erkek	124	20,33	8,28			

Tablo 68’e bakıldığında; kadınların “Katılıyorum” aralığında, erkeklerin ise “Kararsızım” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Kadınların ($\bar{X}$ =21,69) içerik paylaşma faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden ($\bar{X}$ =20,33) yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları içerik paylaşma amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t(167,665) = 1,685; p = ,094; p > ,05$).

Ölçeğin “Eğlence” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 69’da sunulmuştur.

Tablo 69.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Eğlence Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Bağımsız Örneklem t Test İstatistikî Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	578	13,97	4,41	700	,559	,577
Erkek	124	13,73	4,69			

Tablo 69’a bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Kadınların ($\bar{X}$ =13,97) eğlence faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden ($\bar{X}$ =13,73) yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları eğlence amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t(700) = ,559; p = ,577; p > ,005$).

Faktörlere göre yapılan istatistikî analiz sonuçlarına göre:

- Kadınların sosyal ağları;
 - Araştırma, iş birliği, iletişim kurma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin erkeklere göre yüksek olduğu,
- Erkeklerin sosyal ağları;
 - İletişim başlatma amacı ile kullanma düzeylerinin kadınlara göre yüksek olduğu görülmektedir.

4.5.4. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistikî Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile günlük internet kullanım süreleri arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir (Tablo 70).

Tablo 70.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). 1-2 saat	100	111,00	25,92	3	13,238	,000	(1)-(2)*
				698			(1)-(3)*
(2). 3-4 saat	324	120,78	24,80	701			(2)-(3)*
							(4)-(1)*
(3). 5-6 saat	202	127,99	22,29				
(4). 7 saat ve üzeri	76	128,45	22,51				
Toplam	702	122,29	24,65				

Tablo 70'e bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının "Katılıyorum" aralığında puanlar aldıkları görülmüştür. Günlük internet kullanım süresi içerisindeki ortalaması en yüksek olanın "7 saat ve üzeri" ($\bar{X}$ =128,45), en düşük olanın ise "1-2 saat" ($\bar{X}$ =111,00) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarından günlük 7 saat ve üzeri internet kullananların, Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğinden aldıkları puanların, diğerlerine göre daha yüksek olduğu yorumu yapılabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698) = 13,238$; $p = ,000$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat ($p = ,002$), 1-2 saat ile 5-6 saat ($p = ,000$), 3-4 saat ile 5-6 saat ($p = ,005$) ve 7 ve üzeri saat ile 1-2 saat ($p = ,000$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Günlük 1-2 saat internet kullananların "Sosyal Ağları Kullanım Amaçları" ölçeğinden elde ettiği puan ortalamaları ($\bar{X}$ =111,00), 3-4 saat internet kullananların ($\bar{X}$ =120,78), 5-6 saat internet kullananların ($\bar{X}$ =127,99), 7 ve üzeri saat internet kullananların ise ($\bar{X}$ =128,45) şeklindedir. Sınıf öğretmeni adaylarının günlük internet kullanım süreleri arttıkça, sosyal ağları kullanım amaçları ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının da arttığı görülmektedir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Araştırma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 71’de sunulmuştur.

Tablo 71.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Araştırma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
1-2 saat	100	16,79	4,01	3	,058	,982
				698		
3-4 saat	324	16,69	3,69	701		
5-6 saat	202	16,78	3,65			
7 saat ve üzeri	76	16,86	3,95			
Toplam	702	16,75	3,75			

Tablo 71’e bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının “Çoğunlukla Katılıyorum” aralığında puanlar aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Araştırma” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri ($\bar{X}$ =16,75), en düşük olanın ise 3-4 saat ($\bar{X}$ =16,69) grupları olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(3,698) = ,058$; $p = ,982$; $p > ,05$).

Ölçeğin “İş Birliği” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 72’de sunulmuştur.

Tablo 72.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İş Birliği Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
1-2 saat	100	28,36	8,10	3	,736	,531
				698		
3-4 saat	324	28,54	7,69	701		
5-6 saat	202	29,44	6,87			
7 saat ve üzeri	76	28,92	7,20			
Toplam	702	28,81	7,47			

Tablo 72’ye bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının “Katılıyorum” aralığında puanlar aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “İş Birliği” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat ($\bar{X}$ =29,44), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}$ =28,36) grupları olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6 saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(3,698) = ,736$; $p = ,531$; $p > ,05$).

Ölçeğin “İletişim Başlatma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 73’te sunulmuştur.

Tablo 73.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Başlatma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane T2)
(1). 1-2 saat	100	7,78	3,84	3	8,286	,000	(1)-(2) *
(2). 3-4 saat	324	9,30	4,44	698			(1)-(3) *
(3). 5-6 saat	202	9,95	4,18	701			(1)-(4) *
(4). 7 saat ve üzeri	76	10,76	4,94				
Toplam	702	9,43	4,41				

Tablo 73'e bakıldığında; günlük kullanım süresi 7 saat ve üzeri olan sınıf öğretmeni adaylarının “Kararsızım” aralığında, diğer öğretmen adaylarının ise “Katılmıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “İletişim Başlatma” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri ($\bar{X}=10,76$), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}=7,78$) grupları olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698)=8,286$; $p=,000$; $p<,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane T2 Post-Hoc test ile farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat ($p=,006$), 1-2 saat ile 5-6 saat ($p=,000$), 1-2 saat ile 7 ve üzeri saat ($p=,000$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “İletişim Kurma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 74'e sunulmuştur.

Tablo 74.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişim Kurma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane T2)
(1). 1-2 saat	100	11,04	2,98	3	8,576	,000	(1)-(3)*
(2). 3-4 saat	324	11,87	2,59	698			(1)-(4)*
(3). 5-6 saat	202	12,51	2,26	701			(2)-(3)*
(4). 7 saat ve üzeri	76	12,43	2,31				
Toplam	702	11,99	2,57				

Tablo 74'e bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının "Çoğunlukla Katılıyorum" aralığında puanlar aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "İletişim Kurma" faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat ($\bar{X}$ =12,51), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}$ =11,04) grupları olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698)=8,576$; $p=,000$; $p<,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane T2 Post-Hoc test ile farklılıkların 1-2 saat ile 5-6 saat ($p=,000$), 1-2 saat ile 7 saat ve üzeri ($p=,004$), 3-4 saat ile 5-6 saat ($p=,017$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6 saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin "İletişimi Sürdürme" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 75'te sunulmuştur.

Tablo 75.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İletişimi Sürdürme Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane T2)
(1). 1-2 saat	100	17,48	6,56	3	11,957	,000	(1)-(2) *
				698			(1)-(3) *
(2). 3-4 saat	324	19,57	5,70	701			(1)-(4) *
							(2)-(3) *
(3). 5-6 saat	202	21,36	5,16				
(4). 7 saat ve üzeri	76	20,88	4,88				
Toplam	702	19,93	5,73				

Tablo 75'e bakıldığında; günlük kullanım süresi 5-6 saat olan öğretmen adaylarında “Çoğunlukla Katılıyorum” aralığında, diğer öğretmen adaylarının ise “Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “İletişimi Sürdürme” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat ($\bar{X}=21,36$), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}=17,48$) grupları olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698)=11,957$; $p=,000$; $p<,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane T2 Post-Hoc test ile farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat ($p=,028$), 1-2 saat ile 5-6 saat ($p=,000$), 1-2 saat ile 7 saat ve üzeri ($p=,001$) ve 3-4 saat ile 5-6 saat ($p=,001$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6 saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 76'da sunulmuştur.

Tablo 76.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki İçerik Paylaşma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). 1-2 saat	100	18,38	7,13	3	11,178	,000	(1)-(2) *
				698			(1)-(3) *
(2). 3-4 saat	324	20,93	7,65	701			(1)-(4) *
							(2)-(3) *
(3). 5-6 saat	202	23,14	7,31				
(4). 7 saat ve üzeri	76	23,21	6,98				
Toplam	702	21,45	7,57				

Tablo 76'ya bakıldığında; günlük kullanım süresi 1-2 saat ve 3-4 saat olan öğretmen adaylarının “Kararsızım” aralığında, diğer öğretmen adaylarının “Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri ($\bar{X}=23,21$), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}=18,38$) grupları olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698)=11,178$; $p=,000$; $p<,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat ($p=,015$), 1-2 saat ile 5-6 saat ($p=,000$), 1-2 saat ile 7 saat ve üzeri ($p=,000$) ve 3-4 saat ile 5-6 saat ($p=,005$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “Eğlence” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 77’de sunulmuştur.

Tablo 77.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeğindeki Eğlence Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). 1-2 saat	100	11,18	4,50	3	19,497	,000	(1)-(2)* (1)-(3)*
(2). 3-4 saat	324	13,88	4,31	701			(1)-(4)* (2)-(4)*
(3). 5-6 saat	202	14,82	4,26				
(4). 7 saat ve üzeri	76	15,38	4,01				
Toplam	702	13,93	4,46				

Tablo 77'ye bakıldığında; günlük kullanım süresi 1-2 saat olan öğretmen adaylarının “Kararsızım” aralığında, diğer öğretmen adaylarının ise “Katılıyorum” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Eğlence” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri ($\bar{X}=15,38$), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}=11,18$) grupları olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,698)=19,497$; $p=,000$; $p<,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat ($p=,000$), 1-2 saat ile 5-6 saat ($p=,000$), 1-2 saat ile 7 saat ve üzeri ($p=,000$) ve 3-4 saat ile 7 saat ve üzeri ($p=,032$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Faktörlere göre yapılan istatistiki analiz sonuçlarına göre:

- Günlük 1-2 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları;

- İş birliği, iletişim başlatma, iletişim kurma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu,
- Günlük 3-4 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları;
 - Araştırma amaçlı kullanma düzeylerinin, diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu,
- Günlük 5-6 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları;
 - İş birliği, iletişim kurma ve iletişimi sürdürme amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu,
- Günlük 7 saat ve üzeri internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları;
 - Araştırma, iletişim başlatma, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu görülmektedir.

4.6. Sanal Kurban Olma Durumları ile Çeşitli Değişkenler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Farka İlişkin Bulgular

Bu kısımda sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile üniversite, öğrenim görülen sınıf düzeyi, cinsiyet, günlük internet kullanım süresi, internete erişmek için kullanılan teknolojik cihazların çeşitliliği, internette erişim sağlanan yer ve aktif olarak kullanılan sosyal ağlar arasındaki ilişkiler incelenmiş, aralarında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Sanal Kurban Ölçeğindeki Verilerin Normalliğinin İncelenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalma yani sanal kurban olma durumları ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyebilmek için; ölçek verilerinin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi durumunda parametrik testlerin kullanımı tercih edilecekken, verilerin normal dağılım göstermemesi durumunda parametrik olmayan testler tercih edilecektir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirleyebilmek için paket program kullanılmış ve burada basıklık katsayısı, basıklık standart hatası ile çarpıklık katsayısı,

çarpıklık standart hatasına bakılmıştır. Basıklık katsayısı ve çarpıklık katsayısı -2,00 ile +2,00 arasında kalıyorsa, dağılım normal kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2003). Çıkan sonuçlar Tablo 78’de sunulmuştur.

Tablo 78.

Sanal Kurban Ölçeği Normallik Testi Sonuçları

	SKTOP
N	687
Mean	23,29
Median	22,00
Mode	19,00
Çarpıklık	1,125
Çarpıklığın Standart Hatası	,093
Basıklık	,749
Basıklığın Standart Hatası	,186

Tablo 78’e bakıldığında; ortalamanın ($\bar{X}$ =23,29), median yani ortancanın (22,00), mode yani tepe değerin (19,00), basıklık katsayısının (,749), basıklık standart hatasının (,186), çarpıklık katsayısının (1,125), çarpıklık standart hatasının (,093) şeklinde değerler aldığı görülmektedir. Ortalama, ortanca ve tepe değerin birbirine çok yakın olması ve basıklık katsayısı, çarpıklık katsayısının -2,00 ile +2,00 aralığında yer alması nedeniyle dağılım normal kabul edilmiştir.

4.6.1. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda zorbalığa maruz kalma yani sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerine devam ettikleri üniversiteler arasındaki ilişkileri incelemede; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir (Tablo 79).

Tablo 79.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane's T2)
(1). Ankara Üniversitesi	242	23,83	4,66	2	3,032	,049	(2)-(1) *
(2). Gazi Üniversitesi	279	22,92	3,89	684			
(3). Hacettepe Üniversitesi	166	23,11	4,46	686			
Toplam	687	23,29	4,32				

Tablo 79'a bakıldığında; bütün üniversitelerin "Nadiren" aralığında puan aldıkları görülmüştür. Üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi ($\bar{X}$ =23,83), en düşük olanın ise Gazi Üniversitesi ($\bar{X}$ =22,92) olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,684) = 3,032$; $p = ,049$; $p < ,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc test ile farklılıkların Gazi Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi ($p = ,045$; $p < ,05$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Gazi Üniversitesindeki katılımcıların "Sanal Kurban" ölçeğinden aldığı puanların ortalaması $\bar{X} = 22,92$ iken; Ankara Üniversitesindeki katılımcıların "Sanal Kurban" ölçeğinden aldığı puanların ortalaması $\bar{X} = 23,83$ 'tür. Buradan hareketle sanal kurban olma oranının Ankara Üniversitesinde, Gazi Üniversitesinden fazla olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. "Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 80'de sunulmuştur.

Tablo 80.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
(1). Ankara Üniversitesi	242	8,58	1,77	2	2,441	,088
(2). Gazi Üniversitesi	279	8,29	1,73	684		
(3). Hacettepe Üniversitesi	166	8,63	2,08	686		
Toplam	687	8,48	1,84			

Tablo 80'e bakıldığında; bütün üniversitelerin "Nadiren" aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık" faktöründe üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}$ =8,63), en düşük olanın ise Gazi Üniversitesi ($\bar{X}$ =8,29) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Hacettepe Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,684)=2,441$; $p=,088$; $p>,05$).

Ölçeğin "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi analiz sonuçları Tablo 81'de sunulmuştur.

Tablo 81.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
(1). Ankara Üniversitesi	242	9,94	2,41	2	,243	,784
(2). Gazi Üniversitesi	279	9,92	2,20	684		
(3). Hacettepe Üniversitesi	166	9,79	2,33	686		
Toplam	687	9,90	2,31			

Tablo 81'e bakıldığında; bütün üniversitelerin "Nadiren" aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktöründe üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi ($\bar{X}=9,94$), en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}=9,72$) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,684) = 2,43$; $p = ,784$; $p > ,05$).

Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 82'de sunulmuştur.

Tablo 82.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane's T2)
(1). Ankara Üniversitesi	242	5,30	2,13	2	9,385	,000	(1)-(2) * (1)-(3) *
(2). Gazi Üniversitesi	279	4,71	1,492	684			
(3). Hacettepe Üniversitesi	166	4,69	1,43	686			
Toplam	687	4,91	1,75				

Tablo 82'ye bakıldığında; Ankara Üniversitesinin "Nadiren" aralığında, diğer üniversitelerin "Hiçbir Zaman" aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma" faktöründe üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi ($\bar{X}=5,30$), en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}=4,69$) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,684) = 9,385$; $p = ,000$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane's T2

Post-Hoc test ile farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi ($p=,001$) ve Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ($p=,002$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Faktörlere göre yapılan istatistiki analiz sonuçlarına göre:

- Ankara Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre yüksek olduğu,
- Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre düşük olduğu,
- Hacettepe Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre yüksek olduğu,
 - Sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre düşük olduğu görülmektedir.

4.6.2. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerine devam ettikleri sınıf düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir (Tablo 83).

Tablo 83.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane's T2)
(1). Birinci Sınıf	158	24,04	4,25	3	5,618	,001	(1)-(3) *
(2). İkinci Sınıf	182	23,85	4,54	683			(2)-(3) *
(3). Üçüncü Sınıf	171	22,40	3,96	686			
(4). Dördüncü Sınıf	176	22,89	4,33				
Toplam	687	23,29	4,32				

Tablo 83'e bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin "Nadiren" aralığında puan aldıkları görülmüştür. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Birinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =24,04), en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =22,40) oluşturduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,683) = 5,618$; $p = ,001$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc test ile farklılıkların Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,002$; $p < ,05$) ve İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,009$; $p < ,05$) grupları arasında olduğu görülmektedir. "Sanal Kurban" ölçeğinden Birinci Sınıfların ($\bar{X}$ =24,04) elde ettiği puan ortalamaları ile İkinci Sınıfların ($\bar{X}$ =23,85) elde ettiği puan ortalamaları Üçüncü Sınıflarinkinden ($\bar{X}$ =22,40) yüksektir. Buradan hareketle katılımcılar arasında, sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olan öğrencilerin oranının Birinci Sınıf düzeyinde öğrenimi sürdüren öğretmen adaylarında diğer sınıf düzeylerine göre yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. "Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 84'te sunulmuştur.

Tablo 84.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane's T2)
(1). Birinci Sınıf	158	8,75	2,14	3	4,190	,006	(1)-(3) *
(2). İkinci Sınıf	182	8,69	1,954	683			(2)-(3) *
(3). Üçüncü Sınıf	171	8,16	1,50	686			
(4). Dördüncü Sınıf	176	8,32	1,67				
Toplam	687	8,48	1,84				

Tablo 84'e bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin "Nadiren" aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık" faktöründe sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın Birinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =8,75), en düşük olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =8,16) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmen adaylarının sanal ortamda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,684) = 4,190$; $p = ,006$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc test ile farklılıkların Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,024$) ve İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,040$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmen adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalma düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Ölçeğin "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 85'te sunulmuştur.

Tablo 85.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). Birinci Sınıf	158	10,23	2,33	3	3,551	,014	(1)-(3) *
(2). İkinci Sınıf	182	10,12	2,42	683			
(3). Üçüncü Sınıf	171	9,53	2,15	686			
(4). Dördüncü Sınıf	176	9,72	2,25				
Toplam	687	9,90	2,30				

Tablo 85'e bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin "Nadiren" aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktöründe sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın Birinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =10,23), en düşük olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =9,53) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,684) = 3,551$; $p = ,014$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,027$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalma düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 86'da sunulmuştur.

Tablo 86.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
Birinci Sınıf	158	5,05	1,80	3	1,450	,227
İkinci Sınıf	182	5,04	1,69	683		
Üçüncü Sınıf	171	4,72	1,88	686		
Dördüncü Sınıf	176	4,85	1,63			
Toplam	687	4,91	1,75			

Tablo 86'ya bakıldığında; Üçüncü ve Dördüncü Sınıfların “Hiçbir Zaman” aralığında, Birinci ve İkinci Sınıfların ise “Nadiren” aralığında puan aldıkları görülmüştür. “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın Birinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}=5,05$), en düşük olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4,72$) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalma düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,684) = 1,450$; $p = ,227$; $p > ,05$).

Faktörlere göre yapılan istatistiki analiz sonuçlarına göre:

- Birinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının,
 - Sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar vermeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarına göre yüksek olduğu,
- Üçüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının,
 - Sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar vermeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal

kurban olma düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarına göre düşük olduğu görülmektedir.

4.6.3. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile cinsiyetleri arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Bağımsız Örneklem t Test tercih edilmiştir (Tablo 87).

Tablo 87.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	569	23,04	4,25	685	-3,255	,001
Erkek	118	24,45	4,48			

Tablo 87’ye bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Nadiren” aralığında puan aldıkları görülmüştür. 569 kadın katılımcının ortalamasının 23,04 olduğu, 118 erkek katılımcının ortalamasının ise 24,45 olduğu görülmektedir.

Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t(685) = -3,255$; $p = ,001$; $p < ,05$). Buradan hareketle, erkeklerin sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalma, sanal kurban olma düzeylerinin kadınlarınkine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 88’de sunulmuştur.

Tablo 88.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	569	8,39	1,80	685	-2,643	,008
Erkek	118	8,88	1,99			

Tablo 88'e bakıldığında; her iki cinsiyetin de "Nadiren" aralığında puan aldıkları görülmüştür. Erkeklerin ($\bar{X}$ =8,88) sanal ortamda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden ($\bar{X}$ =8,39) yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t(685) = -2,643$; $p = ,008$; $p < ,05$). Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda cinsel zorbalığa maruz kaldıkları söylenebilir.

Ölçeğin "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 89'da sunulmuştur.

Tablo 89.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	569	9,78	2,20	151,653	-2,653	,009
Erkek	118	10,47	2,68			

Tablo 89'a bakıldığında; her iki cinsiyetin de "Nadiren" aralığında puan aldıkları görülmüştür. Erkeklerin ($\bar{X}$ =10,47) sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden ($\bar{X}$ =9,78) yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir ($t(151,653) = -2,653$; $p = ,009$; $p < ,05$). Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kaldıkları söylenebilir.

Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma" faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 90'da sunulmuştur.

Tablo 90.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistikî Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	569	4,88	1,75	685	-1,280	,201
Erkek	118	5,10	1,77			

Tablo 90’a bakıldığında; kadınların “Hiçbir Zaman” aralığında, erkeklerin ise “Nadiren” aralıklarında puan aldıkları görülmüştür. Erkeklerin ($\bar{X}=5,10$) sanal ortamda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden ($\bar{X}=4,88$) yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda söylenti çıkarılmaya maruz kaldıkları söylenebilir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t(685) = -1,2803$; $p = ,201$; $p > ,05$).

Faktörlere göre yapılan istatistikî analiz sonuçlarına göre:

- Kadınların,
 - Sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin erkeklere göre düşük olduğu görülmektedir.
- Erkeklerin,
 - Sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin kadınlara göre yüksek olduğu görülmektedir.

4.6.4. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistikî Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile günlük internet kullanım süreleri arasındaki ilişkileri incelemede; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir (Tablo 91).

Tablo 91.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). 1-2 saat	100	22,12	3,81	3	3,614	,013	(1)-(3)*
				683			
(2). 3-4 saat	316	23,24	4,56	686			
(3). 5-6 saat	199	23,77	4,01				
(4). 7 saat ve üzeri	72	23,76	4,51				
Toplam	687	23,29	4,32				

Tablo 91'e bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının "Nadiren" aralığında puanlar aldıkları görülmüştür. günlük internet kullanım süresi içerisindeki ortalaması en yüksek olanın "5-6 saat" ($\bar{X}=23,76$), en düşük olanın ise "1-2 saat" ($\bar{X}=22,12$) olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarından günlük 5-6 saat internet kullananların, sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalma düzeylerinin daha yüksek olduğu yorumu yapılabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,683)=3,614$; $p=,013$; $p<,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların 1-2 saat ile 5-6 saat ($p=,010$; $p<,05$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının günlük internet kullanım süreleri arttıkça, sanal kurban olma durumlarının da arttığı görülmektedir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. "Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 92'de sunulmuştur.

Tablo 92.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
(1). 1-2 saat	100	8,19	1,68	3	1,251	,290
(2). 3-4 saat	316	8,46	1,87	683		
(3). 5-6 saat	199	8,59	1,80	686		
(4). 7 saat ve üzeri	72	8,64	2,00			
Toplam	687	8,48	1,84			

Tablo 92'ye bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının “Nadiren” aralığında puanlar aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri ($\bar{X}=8,64$), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}=8,19$) olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(3,683)=1,251$; $p=,290$; $p>,05$).

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 93'te sunulmuştur.

Tablo 93.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane T2)
(1). 1-2 saat	100	9,24	1,91	3	4,884	,002	
(2). 3-4 saat	316	9,82	2,31	683			
(3). 5-6 saat	199	10,27	2,40	686			(1)-(3)*
(4). 7 saat ve üzeri	72	10,14	2,36				
Toplam	687	9,90	2,31				

Tablo 93'e bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının "Nadiren" aralığında puanlar aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat ($\bar{X}=10,27$), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}=9,24$) olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,683)=4,884$; $p=,002$; $p<,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane T2 Post-Hoc test ile farklılıkların 1-2 saat ile 5-6 saat ($p=,000$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6 saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 94'te sunulmuştur.

Tablo 94.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Verme Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
(1). 1-2 saat	100	4,69	1,55	3	,676	,567
(2). 3-4 saat	316	4,97	1,99	683		
(3). 5-6 saat	199	4,92	1,46	686		
(4). 7 saat ve üzeri	72	4,99	1,65			
Toplam	687	4,91	1,75			

Tablo 94'e bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının "Hiçbir Zaman" ile "Nadiren" aralığında puanlar aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti" faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri ($\bar{X}$ =4,99), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}$ =4,69) olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(3,683) = ,676; p = ,567; p > ,05$).

Faktörlere göre yapılan istatistiki analiz sonuçlarına göre:

- Günlük 1-2 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu,
- Günlük 5-6 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının;

- Sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu,
- Günlük 7 saat ve üzeri internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamda cinsel zorbalığa ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu görülmektedir.

4.7.Sanal Zorba Olma Durumları ile Çeşitli Değişkenler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Farka İlişkin Bulgular

Bu kısımda sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorba olma durumları ile üniversite, öğrenim görülen sınıf düzeyi, cinsiyet, günlük internet kullanım süresi, internete erişmek için kullanılan teknolojik cihazların çeşitliliği, internette erişim sağlanan yer ve aktif olarak kullanılan sosyal ağlar arasındaki ilişkiler incelenmiş, aralarında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Sanal Zorba Ölçeğindeki Verilerin Normalliğinin İncelenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda zorbalık yapma yani sanal zorba olma durumları ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyebilmek için; ölçek verilerinin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir.

Verilerin normal dağılım göstermesi durumunda parametrik testlerin kullanımı tercih edilecekken, verilerin normal dağılım göstermemesi durumunda parametrik olmayan testler tercih edilecektir.

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirleyebilmek için paket program kullanılmış ve burada basıklık katsayısı, basıklık standart hatası ile çarpıklık katsayısı, çarpıklık standart hatasına bakılmıştır.

Basıklık katsayısı ve çarpıklık katsayısı -2,00 ile +2,00 arasında kalıyorsa, dağılım normal kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2003). Çıkan sonuçlar Tablo 95’te sunulmuştur.

Tablo 95.

Sanal Zorba Ölçeği Normallik Testi Sonuçları

	SZTOP
N	688
Mean	21,40
Median	21,00
Mode	19,00
Çarpıklık	1,045
Çarpıklığın Standart Hatası	,093
Basıklık	,592
Basıklığın Standart Hatası	,186

Tablo 95'e bakıldığında; ortalamanın ($\bar{X}=21,40$), median yani ortancanın (21,00), mode yani tepe değerin (19,00), basıklık katsayısının (,592), basıklık standart hatasının (,186), çarpıklık katsayısının (1,045), çarpıklık standart hatasının (,093) şeklinde değerler aldığı görülmektedir.

Ortalama, ortanca ve tepe değerin birbirine çok yakın olması ve basıklık katsayısı, çarpıklık katsayısının -2,00 ile +2,00 aralığında yer alması nedeniyle dağılım normal kabul edilmiştir.

4.7.1. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda zorbalık yapma yani sanal zorba olma durumları ile öğrenimlerine devam ettikleri üniversiteler arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir (Tablo 96).

Tablo 96.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane's T2)
(1). Ankara Üniversitesi	238	21,60	2,63	2	8,919	,000	(1)-(3) *
(2). Gazi Üniversitesi	282	21,67	2,74	685			(2)-(3) *
(3). Hacettepe Üniversitesi	168	20,66	2,37	687			
Toplam	688	21,40	2,65				

Tablo 96'ya bakıldığında; bütün üniversitelerin “Nadiren” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Üniversitelerin ortalamaları birbirine yakın olmakla birlikte, aralarında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi ($\bar{X}$ =21,67), en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}$ =20,66) olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle, sınıf öğretmeni adayları arasında sanal ortamda zorba davranışlar sergileme oranının Gazi Üniversitesinde fazla olduğu yorumuna ulaşılabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorba olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,685) = 8,919$; $p = ,000$; $p < ,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc test ile farklılıkların; Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi grupları arasında olduğu görülmektedir. Ankara Üniversitesindeki katılımcıların “Sanal Zorba” ölçeğinden aldığı puanların ortalaması $\bar{X}$ =21,60 iken; Hacettepe Üniversitesindeki katılımcıların “Sanal Zorba” ölçeğinden aldığı puanların ortalaması $\bar{X}$ =20,66'dır.

Buradan hareketle sanal zorba olma oranının Ankara Üniversitesinde, Hacettepe Üniversitesinden fazla olduğu söylenebilir. Ayrıca; Gazi Üniversitesindeki katılımcıların “Sanal Zorba” ölçeğinden aldığı puanların ortalaması $\bar{X}$ =21,67 iken; Hacettepe Üniversitesindeki katılımcıların “Sanal Zorba” ölçeğinden aldığı puanların ortalaması $\bar{X}$ =20,66'dır. Buradan hareketle sanal zorba olma oranının Gazi Üniversitesinde, Hacettepe Üniversitesinden fazla olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 97’de sunulmuştur.

Tablo 97.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
(1). Ankara Üniversitesi	238	7,28	,82	2	,039	,961
(2). Gazi Üniversitesi	282	7,29	,86	685		
(3). Hacettepe Üniversitesi	168	7,27	,93	687		
Toplam	688	7,28	,86			

Tablo 97’ye bakıldığında; bütün üniversitelerin “Hiçbir Zaman” ile “Nadiren” arasında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi ($\bar{X}$ =7,29), en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}$ =7,27) olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalık yapma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda cinsel zorbalık yapma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,685) = ,039$; $p = ,961$; $p > ,05$).

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 98’de sunulmuştur.

Tablo 98.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane's T2)
(1). Ankara Üniversitesi	238	8,90	1,42	2	6,165	,002	(1)-(3) *
(2). Gazi Üniversitesi	282	8,93	1,65	685			(2)-(3) *
(3). Hacettepe Üniversitesi	168	8,46	1,16	687			
Toplam	688	8,81	1,47				

Tablo 98'e bakıldığında; bütün üniversitelerin "Hiçbir Zaman" ile "Nadiren" arasında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme" faktöründe üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi ($\bar{X}$ =8,93), en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}$ =8,46) olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda engellenme ve zarar verme zorba durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,684)=6,165$; $p=,002$; $p<,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc test ile farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ($p=,002$) ve Gazi Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ($p=,001$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme zorba düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma" faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 99'da sunulmuştur.

Tablo 99.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane's T2)
(1). Ankara Üniversitesi	238	5,43	1,81	2	4,908	,008	(1)-(3) *
(2). Gazi Üniversitesi	282	5,45	2,01	685			(2)-(3) *
(3). Hacettepe Üniversitesi	168	4,93	1,58	687			
Toplam	688	5,32	1,85				

Tablo 99'a bakıldığında; bütün üniversitelerin "Nadiren" arasında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin "Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma" faktöründe üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi ($\bar{X}$ =5,45), en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi ($\bar{X}$ =4,93) olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda söylenti çıkarma zorba durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,684)=4,908$; $p=,008$; $p<,05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc test ile farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ($p=,010$) ve Gazi Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ($p=,007$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Faktörlere göre yapılan istatistiki analiz sonuçlarına göre:

- Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma ve zorba düzeylerinin diğer

üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre yüksek olduğu,

- Hacettepe Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma ve zorba düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre düşük olduğu görülmektedir.

4.7.2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorba olma durumları ile öğrenimlerine devam ettikleri sınıf düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir (Tablo 100).

Tablo 100.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). Birinci Sınıf	159	21,72	2,53	3	6,363	,000	(1)-(3) *
(2). İkinci Sınıf	181	21,87	2,93	684			(2)-(3) *
(3). Üçüncü Sınıf	173	20,76	2,43	687			
(4). Dördüncü Sınıf	175	21,25	2,51				
Toplam	688	21,40	2,65				

Tablo 100’e bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin “Nadiren” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı İkinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =21,87), en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =20,76) oluşturduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni sanal zorba olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,684) = 6,363$; $p = ,000$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,005$; $p < ,05$) ve İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,000$; $p < ,05$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

“Sanal Zorba” ölçeğinden Birinci Sınıfların ($\bar{X} = 21,72$) elde ettiği puan ortalamaları ile İkinci Sınıfların ($\bar{X} = 21,87$) elde ettiği puan ortalamaları Üçüncü Sınıflarinkinden ($\bar{X} = 20,76$) yüksektir. Buradan hareketle katılımcılar arasında, sanal ortamlarda zorbalık yaparak sanal zorba olan öğrencilerin oranının İkinci Sınıf düzeyinde öğrenimi sürdüren öğretmen adaylarında diğer sınıf düzeylerine göre yüksek olduğu ve Üçüncü Sınıf düzeyinde öğrenimi sürdüren öğretmen adaylarında düşük olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 101’de sunulmuştur.

Tablo 101.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
(1). Birinci Sınıf	159	7,26	,76	3	,392	,759
(2). İkinci Sınıf	181	7,33	,93	684		
(3). Üçüncü Sınıf	173	7,28	,88	687		
(4). Dördüncü Sınıf	175	7,23	,87			
Toplam	688	7,28	,86			

Tablo 101’e bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin “Hiçbir Zaman” ile “Nadiren” arasında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın İkinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 7,33$), en düşük olanın ise Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 7,23$) olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda cinsel zorba durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(2,684) = ,392$; $p = ,759$; $p > ,05$). Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan

diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, İkinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorba düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 102’de sunulmuştur.

Tablo 102.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane T2)
(1). Birinci Sınıf	159	8,98	1,57	3	3,627	,013	(1)-(3) *
(2). İkinci Sınıf	181	8,92	1,52	684			(2)-(3) *
(3). Üçüncü Sınıf	173	8,50	1,20	687			
(4). Dördüncü Sınıf	175	8,83	1,54				
Toplam	688	8,81	1,47				

Tablo 102’ye bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin “Hiçbir Zaman” ile “Nadiren” arasında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın Birinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =8,98), en düşük olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =8,50) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda engellenme ve zarar verme zorba durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,684) = 3,627$; $p = ,013$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane T2 Post-Hoc test ile farklılıkların Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,013$) ve İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,024$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme zorba düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 103’te sunulmuştur.

Tablo 103.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversite Adı	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tamhane T2)
(1). Birinci Sınıf	159	5,47	1,90	3	4,314	,005	(2)-(3) *
(2). İkinci Sınıf	181	5,62	1,98	684			
(3). Üçüncü Sınıf	173	4,98	1,66	687			
(4). Dördüncü Sınıf	175	5,19	1,80				
Toplam	688	5,32	1,85				

Tablo 103’e bakıldığında; bütün sınıf düzeylerinin “Hiçbir Zaman” ile “Nadiren” arasında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın İkinci Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =5,62), en düşük olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =4,98) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda söylenti çıkarma zorba durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(2,684) = 4,314$; $p = ,005$; $p < ,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tamhane T2 Post-Hoc test ile farklılıkların İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p = ,006$) grupları arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, İkinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Faktörlere göre yapılan istatistiki analiz sonuçlarına göre:

- Birinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının,
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalık ve sanal ortamda engelleme ve zarar verme zorba düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından daha yüksek olduğu,

- İkinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının,
 - Sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba davranışlarının diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından daha yüksek olduğu,
- Üçüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının,
 - Sanal ortamlarda engelleme ve zarar verme ile sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından daha düşük olduğu,
- Dördüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının,
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalık düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından daha düşük olduğu görülmektedir.

4.7.3. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorba olma durumları ile cinsiyetleri arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Bağımsız Örneklem t Testi tercih edilmiştir (Tablo 104).

Tablo 104.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistiki Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	573	21,28	2,59	686	-2,639	,008
Erkek	115	21,99	2,84			

Tablo 104’e bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Nadiren” aralığında puan aldıkları görülmüştür. 573 kadın katılımcının ortalamasının 21,28 olduğu, 115 erkek katılımcının ortalamasının ise 21,99 olduğu görülmektedir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t(686) = -2,639$; $p = ,008$; $p > ,05$). Buradan hareketle, erkeklerin sanal ortamlarda zorbalık yapma, sanal zorba olma düzeylerinin kadınlarınkine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 105’te sunulmuştur.

Tablo 105.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	573	7,27	,87	686	-,620	,535
Erkek	115	7,32	,83			

Tablo 105’e bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Hiçbir Zaman” ile “Nadiren” arasında puan aldıkları görülmüştür. Erkeklerin ($\bar{X}$ =7,32) sanal ortamda cinsel zorbalık faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden ($\bar{X}$ =7,27) yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda cinsel zorbalık uyguladıkları söylenebilir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t (686) =-,620; p =,535; $p > ,05$).

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 106’da sunulmuştur.

Tablo 106.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	573	8,75	1,45	154,256	-2,095	,038
Erkek	115	9,09	1,59			

Tablo 106’ya bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Hiçbir Zaman” ile “Nadiren” arasında puan aldıkları görülmüştür. Erkeklerin ($\bar{X}$ =9,09) sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden ($\bar{X}$ =8,75) yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (t (154,256) =-2,095; p =,038; $p < ,05$). Buradan hareketle; erkeklerin

kadınlara göre daha fazla sanal ortamda engellenme ve zarar verme zorbalığı uyguladıkları söylenebilir.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktörüne yapılan Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 107’de sunulmuştur.

Tablo 107.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Cinsiyetleri Arasındaki Anlamlı Farkı İncelemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t Test İstatistik Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Kadın	573	5,26	1,82	686	-1,697	,090
Erkek	115	5,58	1,99			

Tablo 107’ye bakıldığında; her iki cinsiyetin de “Nadiren” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Erkeklerin ($\bar{X}$ =5,58) sanal ortamda söylenti çıkarma zorbalık faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden ($\bar{X}$ =5,26) yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda söylenti çıkarma zorbalığı uyguladıkları söylenebilir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t(686) = -1,697; p = ,090; p > ,005$).

Faktörlere göre yapılan istatistik analiz sonuçlarına göre:

- Kadınların,
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma ve zorba düzeylerinin erkeklere göre düşük olduğu,
- Erkeklerin,
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma ve zorba düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

4.7.4. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorba olma durumları ile günlük internet kullanım süreleri arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir (Tablo 108).

Tablo 108.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
1-2 saat	100	20,99	2,50	3	1,957	,119
3-4 saat	314	21,30	2,61	684		
5-6 saat	200	21,62	2,64	687		
7 saat ve üzeri	74	21,80	2,93			
Toplam	688	21,40	2,65			

Tablo 108’e bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının “Nadiren” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Günlük internet kullanım süresi içerisindeki ortalaması en yüksek olanın “7 saat ve üzeri” ($\bar{X}$ =21,80), en düşük olanın ise “1-2 saat” ($\bar{X}$ =20,99) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarından günlük 7 saat ve üzeri internet kullananların, sanal ortamlarda zorbalık yapma düzeylerinin daha yüksek olduğu yorumu yapılabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorba olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(3,684) = 1,957$; $p = ,119$; $p > ,05$).

Ölçeğin faktörlerine de aynı analizler yapılmıştır. “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 109’da sunulmuştur.

Tablo 109.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
1-2 saat	100	7,24	,79	3	,135	,939
3-4 saat	314	7,28	,87	684		
5-6 saat	200	7,27	,90	687		
7 saat ve üzeri	74	7,32	,81			
Toplam	688	7,28	,86			

Tablo 109’a bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının “Hiçbir Zaman” ile “Nadiren” arasında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri ($\bar{X}=7,32$), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}=7,24$) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalık durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(3,684) = ,135; p = ,939; p > ,05$).

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 110’da sunulmuştur.

Tablo 110.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p	Çoklu Karşılaştırma (Tukey HSD)
(1). 1-2 saat	100	8,67	1,39	3	2,794	,040	(2)-(4) *
(2). 3-4 saat	316	8,73	1,51	684			
(3). 5-6 saat	199	8,84	1,42	687			
(4). 7 saat ve üzeri	72	9,24	1,52				
Toplam	687	8,81	1,47				

Tablo 110’a bakıldığında; günlük kullanım süresi 7 saat ve üzeri olan öğretmen adaylarının “Ara Sıra” aralığında, diğerlerinin ise “Nadiren” ile “Ara Sıra” arasında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri ($\bar{X}=9,24$), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}=8,67$) olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme zorba durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($F(3,684)=2,794$; $p=.040$; $p<.05$).

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey HSD Post-Hoc test ile farklılıkların 3-4 saat ile 7 saat ve üzeri ($p=.035$) grupları arasında olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme zorbalık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktörüne yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 111’de sunulmuştur.

Tablo 111.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Ölçeğindeki Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma Faktörü ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki Anlamlı Farkın İncelenmesi Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Günlük Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	df	F	p
1-2 saat	100	5,08	1,76	3	1,269	,284
3-4 saat	314	5,29	1,87	684		
5-6 saat	200	5,50	1,87	687		
7 saat ve üzeri	74	5,23	1,87			
Toplam	688	5,32	1,85			

Tablo 111’e bakıldığında; bütün öğretmen adaylarının “Nadiren” aralığında puan aldıkları görülmüştür. Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti” faktöründe günlük internet kullanım

süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat ($\bar{X}=5,50$), en düşük olanın ise 1-2 saat ($\bar{X}=5,08$) olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6 saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorbalık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorbalık durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($F(3,684) = 1,269$; $p = ,284$; $p > ,05$).

Faktörlere göre yapılan istatistiki analiz sonuçlarına göre:

- Günlük 1-2 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu,
- Günlük 5-6 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu,
- Günlük 7 saat ve üzeri internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının;
 - Sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engelleme ve zarar verme zorba düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu görülmektedir.

4.8.“Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Kurban Olma Durumları Arasında İlişki Var mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile sanal kurban olma arasındaki ilişkileri incelemeye; veriler normal dağılım gösterdiği için Pearson Korelasyon Katsayısı istatistiki analizi tercih edilmiştir (Tablo 112).

Tablo 112.

Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Kurban Olma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Amacıyla Yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı İstatistik Analiz Sonuçları

		Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği	Sanal Kurban Ölçeği
	r	1	,173**
Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği	p		,000
	N	687	687
	r	,173**	1
Sanal Kurban Ölçeği	p	,000	
	N	687	687

**0.01 düzeyinde anlamlı korelasyon(2-tailed):...

Tablo 112'ye bakıldığında; sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile sanal kurban olma puanları arasındaki ilişkide Pearson Korelasyon Katsayısı istatistiki analizinde ($|r|=,173$; $n=687$; $p=,000$) anlamlılık değeri ($p=,000$; $p<,05$) ,05'ten küçük olduğu için; bu iki ölçekten alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

İki ölçek arasındaki ilişkinin düzeyine korelasyon katsayısının yani etki büyüklüğünün değer aralığına bakarak karar verilmiştir. Buna göre; iki ölçek arasında zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir ($|r|=,173$; $|r|\leq,30$).

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının; onların sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalma yani sanal kurban olma durumlarına etki düzeyinin düşük olduğu söylenebilir.

4.9.“Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile sanal zorba olma arasındaki ilişkileri incelemede; veriler normal dağılım gösterdiği için Pearson Korelasyon Katsayısı tercih edilmiştir (Tablo 113).

Tablo 113.

Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Amacıyla Yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı İstatistikî Analiz Sonuçları

		Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği	Sanal Zorba Ölçeği
Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği	r	1	,097*
	p		,011
	N	688	688
Sanal Zorba Ölçeği	r	,097*	1
	p	,011	
	N	688	688

* 0,05 düzeyinde anlamlı korelasyon (2-tailed): ...

Tablo 113'e bakıldığında; sınıf öğretmenî adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile sanal zorba olma puanları arasındaki ilişkide Pearson Korelasyon Katsayısı istatistikî analizinde ($|r|=.097$; $n=688$; $p=.011$) anlamlılık değeri ($p=.011$; $p<.05$) ,05'ten küçük olduğu için; bu iki ölçekten alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

İki ölçek arasındaki ilişkinin düzeyine korelasyon katsayısının yani etki büyüklüğünün değeri aralığına bakarak karar verilmiştir. Buna göre; iki ölçek arasında zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir ($|r|=.097$; $|r|\leq.30$).

Sınıf öğretmenî adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının; onların sanal ortamlarda zorbalık yapma yani sanal zorba olma durumlarına etki düzeyinin düşük olduğu söylenebilir. Yani sınıf öğretmenî adaylarının sosyal ağları doğrudan diğer ağ kullanıcılarına zorbalık yapma amacıyla kullanmadıkları ifade edilebilir.

4.10. “Sanal Kurban Olma Durumları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenî adaylarının sanal kurban olma ile sanal zorba olma arasındaki ilişkileri incelemede; veriler normal dağılım gösterdiği için Pearson Korelasyon Katsayısı tercih edilmiştir (Tablo 114).

Tablo 114.

Sanal Kurban Olma Durumları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Amacıyla Yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı İstatistikî Analiz Sonuçları

		Sanal Kurban Ölçeği	Sanal Zorba Ölçeği
Sanal Kurban Ölçeği	r	1	,365
	p		,000
	N	687	687
Sanal Zorba Ölçeği	r	,365	1
	p	,000	
	N	687	687

** 0,01 düzeyinde anlamlı korelasyon (2-tailed): ...

Tablo 114'e bakıldığında; sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma ile sanal zorba olma puanları arasındaki ilişkide Pearson Korelasyon Katsayısı istatistikî analizinde ($|r|=.365$; $n=687$; $p=.000$) anlamlılık değeri ($p=.000$; $p<.05$) ,05'ten küçük olduğu için; bu iki ölçekten alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. İki ölçek arasındaki ilişkinin düzeyine korelasyon katsayısının yani etki büyüklüğünün değer aralığına bakarak karar verilmiştir. Buna göre; iki ölçek arasında orta kuvvette bir ilişki olduğu görülmektedir ($|r|=.365$; $.30<|r|\leq.60$). Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile sanal zorba olma durumlarının birbiri üzerindeki etki düzeyinin orta kuvvette olduğu söylenebilir. Buradan hareketle; sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olan sınıf öğretmeni adaylarının, yine sanal ortamlarda zorbalığa başvurduğu söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde bulgulara sunulan veriler üzerinden; araştırma amaçlarına yönelik olarak elde edilen sonuçlar açıklanmış, bu sonuçlar alan yazındaki diğer çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile karşılaştırılarak tartışma yapılmış ve son olarak araştırma sonuçlarından hareketle ilgili olan paydaşlara öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Nedir?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanların 38 ile 182 puan aralığında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin faktörlerinden alınan toplam puanların ise: “Araştırma”, “İletişimi Başlatma” ve “Eğlence” faktörlerinde 3 puan ile 21 puan arasında, “İş birliği” faktöründe 6 puan ile 42 puan arasında, “İletişim Kurma” faktöründe 2 puan ile 14 puan arasında, “İletişimi Sürdürme” faktöründe 4 puan ile 28 puan arasında, “İçerik Paylaşma” faktöründe 5 puan ile 35 puan arasında değiştiği görülmüştür.

Ölçeğin genelinde; ölçekten alınan ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının, uygulanan ölçekteki maddelerde “Kesinlikle Katılıyorum” aralığına doğru dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının genel ortalamasının 7’li likert tipinde olan bu ölçekte “4,40-5,20” puan aralığı içerisinde, yani yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Literatürdeki bazı çalışmaların sonuçları da bu sonucu destekler niteliktedir (Akıncı Vuslat ve Bat, 2010; Doğruluk, 2017; Wang, Chen, ve Liang, 2011). Mutlu (2017) yürüttüğü çalışmada, öğretmen adaylarının interneti en çok iletişim kurmak ve sosyal ağları takip etmek amacıyla kullandıklarını tespit etmiştir. Çoğunluğunu sınıf öğretmenlerinin oluşturduğu farklı branşlara sahip öğretmenler üzerine yapılan bazı araştırmalar; öğretmenlerin interneti en çok sosyal ağlara erişim sağlamak için kullandıklarını tespit etmiştir (Çolak, 2019; Günaydın, 2017; Sumuer, Esfer ve Yıldırım, 2014; Tonbuloğlu ve İşman, 2014; Tuğlu, 2013).

Ölçeğin “Araştırma” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma amaçlı olarak kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İş Birliği” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği oluşturmak amaçlı olarak kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Keskin (2014) de öğretmen, öğretmen adayı ve öğrenciler üzerine sosyal bir ağ olan Facebook’un kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik yürüttüğü çalışmada, öğretmen adaylarının Facebook’u araştırma ve iş birliği amaçlı kullanma düzeylerinin diğer gruplardan yüksek olduğunu tespit etmiştir. Diker ve Uçar (2014) da üniversite öğrencileri üzerine yürüttükleri araştırmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Öğretmen adaylarının öğrenimlerini sürdürürken sorumlu oldukları ödevler, grup çalışmaları, öğretmenlik uygulamalarının bu amaçlarla sosyal ağları kullanmalarında etkili olduğu düşünülmektedir.

Ölçeğin “İletişimi Başlatma” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan düşük çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma amaçlı olarak kullanma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişim Kurma” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma amaçlı olarak kullanma

düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı araştırma sonuçları da bu sonuçla örtüşmektedir (Ucun, 2012; Sumuer vd., 2014).

Ölçeğin “İletişimi Sürdürme” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme amaçlı olarak kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma amaçlı olarak kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Eğlence” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence amaçlı olarak kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Keskin (2014) ise öğretmen, öğretmen adayı ve öğrenciler üzerine sosyal bir ağ olan Facebook’un kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik yürüttüğü çalışmada, öğretmen adaylarının Facebook’u iletişim, eğlence ve içerik paylaşma amaçlı kullanma düzeylerinin diğer gruplardan yüksek olduğunu tespit etmiştir. Çavdar (2012) da benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan bu analizler ile ulaşılan sonuçları özetlemek gerekirse; sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları:

- Diğer ağ kullanıcıları ile iletişim başlatma:
 - Yeni arkadaşlıklar kurmak,
 - Yüz yüze söyleyemediği şeyleri sosyal ağlar aracılığıyla söylemek,
 - Samimi olmadığı kişilerle iletişim kurmak amacıyla kullanım oranlarının düşük olduğu,
- Araştırma yapmak:
 - Herhangi bir soruna çözüm yolları aramak,
 - Merak edilen konu hakkında bilgi toplamak,
 - Görüşlerini destekleyecek materyaller bulmak amacıyla kullanım oranlarının yüksek olduğu,

- Çeşitli konularda iş birliği oluşturmak:
 - Ortak ilgi alanına sahip kullanıcılarla bir araya gelmek,
 - Görev paylaşımı yapmak,
 - Etkinlik düzenlemek,
 - Etkinliklerden haberdar olmak amacıyla kullanım oranlarının yüksek olduğu,
- İletişim kurmak:
 - Görüntülü, sesli veya yazılı olarak arkadaşlarıyla sohbet etmek amacıyla kullanım oranlarının yüksek olduğu,
- Bireylerle olan iletişimlerini sürdürmek:
 - İletişim bilgilere sahip olunmayan arkadaşlara ulaşmak,
 - Eski arkadaşları bulmak,
 - Arkadaşlar ile bağlantıyı koparmamak amacıyla kullanım oranlarının yüksek olduğu,
- Başka kullanıcılara içerik paylaşmak:
 - Görsel, işitsel, yazılı içerik oluşturmak ve paylaşmak,
 - Fotoğraf ve video albümleri oluşturmak,
 - Kişisel etkinlik ajandası oluşturmak amacıyla kullanım oranlarının yüksek olduğu,
- Kendilerini eğlendirmek:
 - Komik paylaşımlara bakmak ve komik paylaşımlar yapmak,
 - Mutsuzluk nedenlerinden uzaklaşmak amacıyla kullanım oranlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları Nedir?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanların 19 ile 50 puan aralığında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin faktörlerinden alınan toplam puanların ise: “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe 7 ile 21 puan arasında, “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe 8 ile 21 puan arasında, “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe ise 4 ile 16 puan arasında değiştiği görülmüştür.

Ölçeğin genelinde; ölçekten alınan ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama beklenen ortalamadan düşük çıkmıştır. Buradan hareketle, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalma yani sanal kurban olma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal ağlarda sanal zorbalık ve sanal kurban olma üzerine yapılan bazı araştırma sonuçlarında da kurban olma durumları zorbalık yapma durumlarından yüksek çıkarak bunu destekler nitelikte bulunmuştur (Akbulut ve Erişti, 2011; Beran ve Li, 2005; Dalmaz, 2014; Elmas, 2016; Gezgin ve Çuhadar, 2012; İğdeli, 2018; Bayram ve Sayılı, 2013; İlhan, 2016; Kavuk ve Keser, 2012; Mutlu, 2017; Özdemir ve Akar, 2011).

Öğretmen adaylarının sanal kurban olma düzeylerinin 5’li likert tipi olan bu ölçekte “Hiçbir Zaman” puan aralığı içerisinde çıktığı tespit edilmiştir. En küçük puan 1,00 iken en yüksek puan 2,63 çıkmıştır. Buradan hareketle öğretmen adaylarının sanal ortamda kurban olma puanlarının “Hiçbir zaman” ile “Ara sıra” aralıklarında dağılım gösterdiği yani düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada sınıf öğretmeni adaylarının interneti ve sosyal ağları bilinçli kullandıkları ve bu durumun olumlu olduğu düşünülmektedir.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan düşük çıkmıştır. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan düşük çıkmıştır. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engelleme ve zarar verme zorbalığına maruz kalma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan düşük çıkmıştır. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorbalığına maruz kalma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan bu analizler ile ulaşılan sonuçları özetlemek gerekirse; sınıf öğretmeni adaylarının:

- Sanal ortamda cinsel zorbalığa maruz kalma:
 - Telefon numarasını gizleyerek rahatsız edici cinsel sesler çıkarma,

- İzinsiz ve uygunsuz görüntü çekme,
- Gizlice çekilen uygunsuz görüntüleri mesajla, maille başkalarına yollama, internette yayınlama ya da CD ile çoğaltıp dağıtma,
- Gizlice çekilen uygunsuz görüntüler aracılığıyla şantaj yapma,
- Birine istemediği halde cinsel içerikli mesaj veya mail atıp rahatsız etme,
- Cinsel içerikli görüntüleri veya filmi izlemeye zorlama,
- İnternet/Telefonla cinsel içerikli söylenti çıkarıp yayma yollarıyla zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin düşük olduğu,
- Sanal ortamda engelleme ve zarar vermeye maruz kalma:
 - Sohbet odası (chat) ya da oyun sitesini terk etmeye zorlama,
 - Zarar görmesini istediği kişinin adını kullanarak insanlara mesaj, mail veya video yollama,
 - Zarar vermeye neden olacak web sayfası hazırlama,
 - Mail adresini ele geçirme ve zarar verme,
 - Kişisel bilgisayarını ele geçirme ve dosyalarına kasten zarar verme,
 - Kasıtlı olarak virüslü mail yollama,
 - İnternet ya da telefon yoluyla tehdit etme,
 - Mail kutularını doldurarak mail gelmesini engelleme yollarıyla zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin düşük olduğu,
- Sanal ortamda söylenti çıkarmaya maruz kalma:
 - Birinin kullandığı telefon veya bilgisayar modeliyle alay etme,
 - Birisi hakkında elde edilen olumsuz bilgileri sanal ortamda yayma,
 - İnternet ya da telefonla küçük düşürücü söylenti çıkarıp yayma,
 - Mail ve mesaj yoluyla kişisel bilgileri yayma yollarıyla zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları Nedir?”

Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanların 19 ile 53 puan aralığında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin faktörlerinden alınan toplam puanların ise: “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe 7 ile 14 puan arasında, “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar

Verme” faktöründe 8 ile 27 puan arasında, “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe ise 4 ile 20 puan arasında değiştiği görülmüştür.

Ölçeğin genelinde; ölçekten alınan ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama beklenen ortalamadan düşük çıkmıştır. Buradan hareketle, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda zorbalık yapma yani sanal zorba olma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Baker ve Kavşut, 2007; Burnukara, 2009; Dalmaz, 2014; Elmas, 2016; İğdeli 2018; Karaca, 2019; Kavuk ve Keser, 2012; Mutlu, 2017; Özdemir ve Akar, 2011; Tanrıkulu, 2013).

Öğretmen adaylarının sanal zorba olma düzeylerinin 5’li likert tipi olan bu ölçekte “Hiçbir Zaman” puan aralığı içerisinde çıktığı tespit edilmiştir. En küçük puan 1,00 iken en yüksek puan 2,79 çıkmıştır. Buradan hareketle öğretmen adaylarının sanal ortamda zorba olma puanlarının “Hiçbir zaman” ile “Ara sıra” aralıklarında dağılım gösterdiği yani düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak literatürdeki bazı çalışmaların sonuçları bu sonuçlara zıt çıkmıştır (Karakurt, 2014; Sakallı,2015).

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan düşük çıkmıştır. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan düşük çıkmıştır. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlardaki engelleme ve zarar verme zorbalık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Li (2007) yürüttüğü çalışmada sosyal ağlarda sanal zorbalık yapanların, sanal kurban olan kişinin arkadaşları ile irtibata geçerek kurbanı listelerinden silmeleri ya da engellemelerini sağlamaya çalıştıklarını tespit etmiştir.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe; ortalama ile beklenen ortalama arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalama, beklenen ortalamadan düşük çıkmıştır. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlardaki söylenti çıkarma zorbalık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorba olma durumlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan bu analizler ile ulaşılan sonuçları özetlemek gerekirse; sınıf öğretmeni adaylarının:

- Sanal ortamda cinsel zorbalık yapma:
 - Telefon numarasını gizleyerek rahatsız edici cinsel sesler çıkarma,
 - İzinsiz ve uygunsuz görüntü çekme,
 - Gizlice çekilen uygunsuz görüntüleri mesajla, maille başkalarına yollama, internette yayınlama ya da CD ile çoğaltıp dağıtma,
 - Gizlice çekilen uygunsuz görüntüler aracılığıyla şantaj yapma,
 - Birine istemediği halde cinsel içerikli mesaj veya mail atıp rahatsız etme,
 - Cinsel içerikli görüntüleri veya filmi izlemeye zorlama,
 - İnternet/Telefonla cinsel içerikli söylenti çıkarıp yayma yollarıyla zorbalık yaparak sanal zorba olma düzeylerinin düşük olduğu,
- Sanal ortamda engelleme ve zarar verme zorbalığı yapma:
 - Sohbet odası (chat) ya da oyun sitesini terk etmeye zorlama,
 - Zarar görmesini istediği kişinin adını kullanarak insanlara mesaj, mail veya video yollama,
 - Zarar vermeye neden olacak web sayfası hazırlama,
 - Mail adresini ele geçirme ve zarar verme,
 - Kişisel bilgisayarını ele geçirme ve dosyalarına kasten zarar verme,
 - Kasıtlı olarak virüslü mail yollama,
 - İnternet ya da telefon yoluyla tehdit etme,
 - Mail kutularını doldurarak mail gelmesini engelleme yollarıyla zorbalık yaparak sanal zorba olma düzeylerinin düşük olduğu,
- Sanal ortamda söylenti çıkarma zorbalığı yapma:
 - Birinin kullandığı telefon veya bilgisayar modeliyle alay etme,
 - Birisi hakkında elde edilen olumsuz bilgileri sanal ortamda yayma,
 - İnternet ya da telefonla küçük düşürücü söylenti çıkarıp yayma,
 - Mail ve mesaj yoluyla kişisel bilgileri yayma yollarıyla zorbalık yaparak sanal zorba olma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; üniversiteler arasında en yüksek puanı olanın Gazi Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir. En düşük puanı olanın ise Ankara Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Araştırma” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi, en düşük olanın ise Ankara Üniversitesi olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İş Birliği” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi, en düşük olanın ise Ankara Üniversitesi olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği kurma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişim Başlatma” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi, en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi olduğu ve sosyal ağları iletişim başlatmak için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişim Kurma” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Hacettepe Üniversitesi, en düşük olanın ise Gazi Üniversitesi olduğu ve sosyal ağları iletişim kurmak için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Hacettepe Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişimi Sürdürme” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi, en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi, en düşük olanın ise Gazi Üniversitesi olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Eğlence” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi, en düşük olanın ise Gazi Üniversitesi olduğu ve Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence için kullanma amaçları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversitelerin geneline yönelik olarak:

- Ankara Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; iletişim başlatma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu, araştırma ve iş birliği amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; araştırma ve iş birliği amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu, iletişim kurma, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Hacettepe Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; iletişim kurma amaçlı kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu, iletişim başlatma ve iletişimi sürdürme amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki sınıf öğretmeni adaylarından düşük sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.5. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; sınıf düzeyleri arasında en yüksek puanı olanın Dördüncü Sınıf öğretmen adayları olduğu tespit edilmiştir. En düşük puanı olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adayları olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın; Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf ve Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf grupları arasında olduğu görülmüştür. Dördüncü Sınıfların ölçekten elde ettiği puan ortalamalarının, Birinci Sınıfların ve Üçüncü Sınıfların puan ortalamalarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Doğruluk (2017) yürüttüğü çalışma ile; Birinci Sınıf ve İkinci Sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının sosyal ağ kullanım alışkanlıklarının Üçüncü Sınıflarda ve Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarından yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Wang, Niiya, Mark, Reich ve Warschauer (2015) ise sınıf düzeyleri arttıkça sosyal ağları kullanım sıklığının

düşüğünü tespit etmiştir. Literatürdeki bazı çalışmalar ise sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılıkları bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır (İli, 2013; Ök, 2013).

Ölçeğin “Araştırma” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanı ise Birinci Sınıf öğretmen adaylarının oluşturduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İş Birliği” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanı ise Birinci Sınıf öğretmen adaylarının oluşturduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişim Başlatma” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Birinci Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının oluşturduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişim Kurma” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının oluşturduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir

farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişimi Sürdürme” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının oluşturduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürmek için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının oluşturduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşmak için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Birinci Sınıf ile Dördüncü Sınıf ve Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, Dördüncü Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Eğlence” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanı İkinci Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanı ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının oluşturduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence için kullanma amaçları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ve Üçüncü Sınıf ile Dördüncü Sınıf grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğundan, İkinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf düzeylerinin geneline yönelik olarak:

- Birinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; iletişim başlatma amaçlı kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu, araştırma, iş birliği amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- İkinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; eğlence amaçlı kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Üçüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; iletişimi başlatma, iletişim kurma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Dördüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; araştırma, iş birliği, iletişim kurma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.6. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; cinsiyetler arasında en yüksek puanı olanın kadın katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Sosyal ağları kullanım amaçları konusunda kadınların ve erkeklerin farklı düşündükleri, kadınların ölçeğe yönelik seçimlerinin, erkeklere göre daha fazla “Kesinlikle Katılıyorum” yönünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı araştırmaların sonuçları da bu sonucu destekler nitelikte tespit edilmiştir (Çolak, 2019; Tektaş, 2014). Literatürdeki bazı çalışmaların sonuçları ise bu araştırmanın sonuçlarına zıt çıkmıştır (Alican ve Saban, 2013; Bostancı, 2010; Kahyaoğlu ve Çelik, 2011; Lenhart ve Madden, 2007; Thelwall, 2008). Literatürdeki bazı çalışmalarda ise gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir (Doğruluk, 2017; Karakoç ve Bozkurt Avcı, 2015; Karasu ve Arıkan, 2016; Koçak, 2012). Karasu ve Arıkan (2016) yürüttükleri çalışmada, kadınların sosyal ağları ağırlıklı olarak

eğitim amaçlı kullandıklarını, erkeklerin ise ağırlıklı olarak tanışma amacı ile kullandığını tespit etmişlerdir.

Ölçeğin “Araştırma” faktöründe; kadınların araştırma faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları araştırma amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İş Birliği” faktöründe; kadınların iş birliği faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları iş birliği amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişim Başlatma” faktöründe; erkeklerin iletişim başlatma faktöründeki ortalamasının kadınlarinkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; erkeklerin sosyal ağları iletişim başlatma amacı ile kullanma düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişim Kurma” faktöründe; kadınların iletişim kurma faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları iletişim kurma amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişimi Sürdürme” faktöründe; kadınların iletişimi sürdürme faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları iletişimi sürdürme amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktöründe; kadınların içerik paylaşma faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları içerik paylaşma amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Eğlence” faktöründe; kadınların eğlence faktöründeki ortalamasının erkeklerinkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; kadınların sosyal ağları eğlence amacı ile kullanma düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyetlerin geneline yönelik olarak:

- Kadınların sosyal ağları; araştırma, iş birliği, iletişim kurma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin erkeklere göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Erkeklerin sosyal ağları; iletişim başlatma amacı ile kullanma düzeylerinin kadınlara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.7. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; en yüksek olanın günlük internet kullanım süresi “7 saat ve üzeri” olan katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. En düşük puanı olanın ise günlük internet kullanım süresi “1-2 saat” olan katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın; 1-2 saat ile 3-4 saat, 1-2 saat ile 5-6 saat, 3-4 saat ile 5-6 saat ve 7 saat ve üzeri ile 1-2 saat grupları arasında olduğu görülmüştür. Grupların ölçekten aldığı ortalama puanlara bakılarak; sınıf öğretmeni adaylarının günlük internet kullanım süreleri arttıkça, sosyal ağları kullanım amaçları ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki çalışmaların bazıları bu sonucu destekler niteliktedir (Akçay, 2011; Akıncı Vural ve Bat, 2010; Bostancı, 2010; Doğruluk, 2017; Tektaş, 2014).

Ölçeğin “Araştırma” faktöründe; günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri, en düşük olanın ise 3-4 saat grupları olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları araştırma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İş Birliği” faktöründe; günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat, en düşük olanın ise 1-2 saat grupları olduğu ve

sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6 saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iş birliği amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişim Başlatma” faktöründe; günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri, en düşük olanın ise 1-2 saat grupları olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat, 1-2 saat ile 5-6 saat, 1-2 saat ile 7 ve üzeri saat grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim başlatma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişim Kurma” faktöründe; günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat, en düşük olanın ise 1-2 saat grupları olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların 1-2 saat ile 5-6 saat, 1-2 saat ile 7 saat ve üzeri, 3-4 saat ile 5-6 saat grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6 saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişim kurma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İletişimi Sürdürme” faktöründe; günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat, en düşük olanın ise 1-2 saat grupları olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat, 1-2 saat ile 5-6 saat, 1-2 saat ile 7 saat ve üzeri ve 3-4 saat ile 5-6 saat grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6

saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları iletişimi sürdürme amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “İçerik Paylaşma” faktöründe; günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri, en düşük olanın ise 1-2 saat grupları olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat, 1-2 saat ile 5-6 saat, 1-2 saat ile 7 saat ve üzeri ve 3-4 saat ile 5-6 saat grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları içerik paylaşma amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Eğlence” faktöründe; günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri, en düşük olanın ise 1-2 saat grupları olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence için kullanma amaçları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların 1-2 saat ile 3-4 saat , 1-2 saat ile 5-6 saat, 1-2 saat ile 7 saat ve üzeri ve 3-4 saat ile 7 saat ve üzeri grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları eğlence amaçlı kullanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Günlük internet kullanım düzeylerinin geneline yönelik olarak:

- Günlük 1-2 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; iş birliği, iletişim başlatma, iletişim kurma, iletişimi sürdürme, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Günlük 3-4 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; araştırma amaçlı kullanma düzeylerinin, diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Günlük 5-6 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; iş birliği, iletişim kurma ve iletişimi sürdürme amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Günlük 7 saat ve üzeri internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları; araştırma, iletişim başlatma, içerik paylaşma ve eğlence amaçları ile kullanma düzeylerinin, diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.8. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; üniversiteler arasında en yüksek puanı olanın Ankara Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir. En düşük puanı olanın ise Gazi Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın; Gazi Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi grupları arasında olduğu görülmüştür. Grupların ölçekten aldığı ortalama puanlara bakılarak; sanal kurban olma oranının Ankara Üniversitesinde, Gazi Üniversitesinden fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Hacettepe Üniversitesi, en düşük olanın ise Gazi Üniversitesi olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Hacettepe Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi, en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda

engellenme ve zarar verilmeye maruz kalma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Ankara Üniversitesi, en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Ankara Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversitelerin geneline yönelik olarak:

- Ankara Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Hacettepe Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre yüksek olduğu, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.9. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; sınıf düzeyleri arasında en yüksek puanı olanın Birinci Sınıf öğretmen adayları olduğu tespit edilmiştir. En düşük puanı olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adayları olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın; Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ve İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf grupları arasında olduğu görülmüştür. Grupların ölçekten aldığı ortalama puanlara bakılarak; sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olan öğrencilerin oranının Birinci Sınıf düzeyinde öğrenimi sürdüren öğretmen adaylarında diğer sınıf düzeylerine göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinde öğrenim görülen sınıf düzeyleri arttıkça, bilinçlenme faaliyetleri de artacağından kurban olma durumunun azalması doğal bir beklenti iken; İkinci ve Dördüncü Sınıflardaki öğretmen adaylarının kurban olma düzeyleri Üçüncü Sınıftaki öğretmen adaylarından yüksek çıkmıştır. Bunun sebeplerinden birisi öğretmen adaylarına interneti ve sosyal ağları bilinçli kullanım konusunda sunulan eğitimlerin ve materyallerin yetersiz kalmış olabileceği düşünülmektedir. Bu sonucun aksine Tanrıkulu (2013) çalışmasında Birinci Sınıfların zorba düzeylerinin yüksek olduğu, Dördüncü Sınıfların ise zorbalık mağduru yani kurban olma düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Pepler, Craig, Connolly, Yuile, McMaster ve Jiang (2006), Kowalski ve Limber (2007) yürüttükleri çalışmalarda, zorbalık düzeyinin sınıf düzeyi ilerledikçe azaldığını tespit ederek, Tanrıkulu (2013) ile benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Literatürdeki bazı çalışmalar ise gruplar arasında anlamlı farklılıkların olmadığını tespit etmiştir (Akbulut ve Erişti, 2011; Beran ve Li, 2005; Dalmaz, 2014; Elmas, 2016; Gezgın ve Çuhadar, 2012; İğdeli, 2018; Kavuk ve Keser, 2012; Mutlu, 2017; Özdemir ve Akar, 2011).

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın Birinci Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Birinci Sınıf ile

Üçüncü Sınıf ve İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalma düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın Birinci Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalma düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın Birinci Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalma düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf düzeylerinin geneline yönelik olarak:

- Birinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının, sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarına göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Üçüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının, sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal

ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarına göre düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.10. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; cinsiyetler arasında en yüksek puanı olanın erkek katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerin sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalma, sanal kurban olma düzeylerinin kadınlarınkine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Literatürdeki bazı çalışmaların sonuçları da bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir (Arıcak, 2009; Dalmaz, 2014; Elmas, 2016; İğdeli, 2018; İlhan, 2016; Kavuk ve Keser, 2015; Özdemir ve Akar, 2011; Tanrıku, 2013). Literatürdeki bazı çalışmalar ise sanal ortamlarda zorba davranışlara kadınların erkeklerden daha fazla maruz kaldıklarını tespit etmişlerdir (Dilmaç, 2009; Schenk, Fremouw ve Keelan, 2013; Vandebosh ve Cleemput, 2009). Tüm bunlara karşılık bazı çalışmalar ise ortamlarda zorba davranışlara erkeklerin kadınlardan daha fazla maruz kaldıklarını tespit etmişlerdir (Akbulut ve Erişti, 2011; Akçan ve Öztürk, 2017; Eroğlu, 2011; Karaca, 2019; Kavuk ve Keser, 2015; Mutlu, 2017). Bu araştırmaların sonuçları arasındaki farklılıkların sebeplerinden birinin; araştırmalara dâhil edilen katılımcıların cinsiyet dağılımlarının birbirinden farklı olmasından kaynaklı olabileceği, bir diğerinin ise; katılımcıların farklı düşünsel özelliklere sahip olması nedeniyle zorba davranışlara bakış açılarının birbirinden farklı olabileceği şeklinde düşünülmektedir.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe; erkeklerin sanal ortamda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda cinsel zorbalığa maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Mutlu (2017) ise bu faktörde, kadınların erkeklere göre daha fazla zorbalığa maruz kaldıkları sonucuna ulaşmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe; erkeklerin sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir fark

bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Mutlu (2017) ise bu faktörde, erkeklerin kadınlara göre daha zorba fazla zorbalığa maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe; erkeklerin sanal ortamda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda söylenti çıkarılmaya maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Mutlu (2017) ise bu faktörde, erkeklerin kadınlara göre daha fazla zorbalığa maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyetlerin geneline yönelik olarak:

- Kadınların, sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin erkeklere göre düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Erkeklerin, sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin kadınlara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.11. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Kurban Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; en yüksek olanın günlük internet kullanım süresi “5-6 saat” olan katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. En düşük puanı olanın ise günlük internet kullanım süresi “1-2 saat” olan katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarından günlük 5-6 saat internet kullananların, sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalma düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın; 1-2 saat ile 5-6 saat grupları arasında olduğu görülmüştür. Grupların ölçekten aldığı ortalama puanlara bakılarak; sınıf öğretmeni adaylarının günlük internet kullanım süreleri arttıkça, sanal kurban olma durumlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki bazı

alışmalar da bu sonuçları destekler niteliktedir (Arıcak, Siyahhan, Uzunhasanoğlu, Sarıbeyoğlu, ıplak, Yılmaz ve Memmedov, 2008; Elmas, 2016; İğdeli, 2018; Karaca, 2019; Lindsay ve Krysik, 2012; Roland, 2002; Tanrıkulu, 2013). Literatürdeki bazı çalışmalar ise gruplar arasında anlamlı farklılıklar olmadığını tespit etmiştir (Dalmaz, 2014; Gezgin ve uhadar, 2012; Kınay, 2012; Özdemir ve Akar, 2011; Smith, Grimm, Lombard ve Wolfe, 2015).

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri, en düşük olanın ise 1-2 saat olduğu ve sınıf öğretmenleri adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmenleri adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalığa maruz kalma düzeylerinin yüksek olduğuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat, en düşük olanın ise 1-2 saat olduğuna, sınıf öğretmenleri adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların 1-2 saat ile 5-6 saat grupları arasında olduğuna tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6 saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmenleri adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin yüksek olduğuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri, en düşük olanın ise 1-2 saat olduğuna ve sınıf öğretmenleri adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmenleri adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin yüksek olduğuna ulaşılmıştır.

Günlük internet kullanım sürelerinin geneline yönelik olarak;

- Günlük 1-2 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamda cinsel zorbalığa, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Günlük 5-6 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamlarda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Günlük 7 saat ve üzeri internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamda cinsel zorbalığa ve sanal ortamlarda söylenti çıkarılmaya maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.12. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Üniversiteler Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; üniversiteler arasında en yüksek puanı olanın Gazi Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir. En düşük puanı olanın ise Hacettepe Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle, sınıf öğretmeni adayları arasında sanal ortamda zorba davranışlar sergileme oranının Gazi Üniversitesinde fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorba olma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın; Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi grupları arasında olduğu görülmüştür. Grupların ölçekten aldığı ortalama puanlara bakılarak; sanal zorba olma oranının Gazi Üniversitesinde ve Ankara Üniversitesinde, Hacettepe Üniversitesinden fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi, en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi olduğu ve Sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda cinsel zorbalık yapma durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni

adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalık yapma düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi, en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda engellenme ve zarar verme zorba durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme zorba düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe; üniversiteler arasında ortalama puanı en yüksek olanın Gazi Üniversitesi, en düşük olanın ise Hacettepe Üniversitesi olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda söylenti çıkarma zorba durumları ile öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Ankara Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin, diğer üniversitelerdeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversitelerin geneline yönelik olarak:

- Gazi Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma ve zorba düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Hacettepe Üniversitesinde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma ve zorba düzeylerinin diğer üniversitelerde öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarına göre düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.13. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; sınıf düzeyleri arasında en yüksek puanı olanın İkinci Sınıf öğretmen adayları olduğu tespit edilmiştir. En düşük puanı olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adayları olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni sanal zorba olma durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın; Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf, İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf grupları arasında olduğu görülmüştür. Grupların ölçekten aldığı ortalama puanlara bakılarak; gruplar arasında, sanal zorba olan öğrencilerin oranının İkinci Sınıf düzeyinde öğrenimi sürdüren öğretmen adaylarında diğer sınıf düzeylerine göre yüksek olduğu ve Üçüncü Sınıf düzeyinde öğrenimi sürdüren öğretmen adaylarında düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zorba davranışların Üçüncü ve Dördüncü Sınıf düzeylerinde, diğerlerine oranla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle eğitim fakültelerinde aldıkları derslerin zorba davranışlar üzerinde olumlu bir etkisi olduğu düşünülebilir. Dikmen (2015) ise yürüttüğü çalışmada gruplar arasında anlamlı bir fark bulamamakla birlikte, Dördüncü Sınıftaki öğrencilerin sanal zorbalığa duyarlık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürdeki bazı çalışmalar ise gruplar arasında anlamlı farklılıklar olmadığını tespit etmişlerdir (Baker ve Kavşut, 2007; Burnukara, 2009; Dalmaz, 2014; Elmas, 2016; İğdeli 2018; Karaca, 2019; Kavuk ve Keser, 2012; Mutlu, 2017; Özdemir ve Akar, 2011; Tanrıkulu, 2013).

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın İkinci Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanın ise Dördüncü Sınıf öğretmen adaylarının olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda cinsel zorba durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, İkinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorba düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın Birinci Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanın ise

Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda engellenme ve zarar verme zorba durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların Birinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ve İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, Birinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme zorba düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe; sınıf düzeyleri arasında ortalama puanı en yüksek olanın İkinci Sınıf öğretmen adaylarının, en düşük olanın ise Üçüncü Sınıf öğretmen adaylarının olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamda söylenti çıkarma zorba durumları ile öğrenimlerini sürdürdükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların İkinci Sınıf ile Üçüncü Sınıf ($p=,006$) grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, İkinci Sınıflarda öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin, diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf düzeylerinin geneline yönelik olarak:

- Birinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının, sanal ortamlarda cinsel zorbalık ve sanal ortamda engelleme ve zarar verme zorba düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- İkinci Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının, sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba davranışlarının diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Üçüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının, sanal ortamlarda engelleme ve zarar verme ile sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Dördüncü Sınıflarda öğrenimini sürdüren sınıf öğretmeni adaylarının, sanal ortamlarda cinsel zorbalık düzeylerinin diğer sınıflardaki sınıf öğretmeni adaylarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.14. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Cinsiyetleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; cinsiyetler arasında en yüksek puanı olanın erkek katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle, erkeklerin sanal ortamlarda zorbalık yapma, sanal zorba olma düzeylerinin kadınlarınkine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bazı çalışmaların sonuçları da bu sonucu destekler nitelikte bulunmuştur (Dikmen, 2015; Hinduja ve Patchin, 2008; Karakurt, 2014; Mutlu, 2017; Özdemir ve Akar, 2011; Patchin ve Hinduja, 2006; Slonje ve Smith, 2008; Smith vd., 2008). Literatürdeki öğretmen adayları üzerine yürütülen bazı çalışmaların sonuçlarında da erkeklerin sanal zorba olma düzeylerinin kadınlarınkine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmışlardır (Akbulut ve Erişti, 2011; Akçan ve Öztürk, 2017; Arıcak, 2009; Bayram ve Sayılı, 2013; Dalmaz, 2014; Dilmaç, 2009; Eroğlu, 2011; Eroğlu ve Güler, 2015; Fanti, Demetriou ve Hawa, 2012; İğdeli, 2018; İlhan, 2016; Karaca, 2019; Kavuk, 2011; Kavuk ve Keser, 2015; Kraft ve Wang, 2009; Li, 2007; Sakallı, 2015; Smith, Mahdavi, Carvalho ve Tippet, 2006; Tanrıku, 2013; Turan, Polat, Karapırlı, Uysal, Turan, 2011; Vandebosh ve Cleemput, 2009; Williams ve Guerra, 2007). Literatürdeki bazı çalışmalar ise kadınların sanal zorba olma düzeylerinin erkeklerinkinden yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Keith ve Martin, 2005; Owens, Shute ve Slee, 2006; Schenk, Fremouw ve Keelan, 2013; Slonje ve Smith, 2008). Çalışmaların sonuçları arasındaki farklılıkların sebeplerinden birinin, araştırma örnekleme dâhil edilen katılımcıların farklı düşünsel özelliklere sahip olması nedeniyle zorba davranışlara bakış açılarının birbirinden farklı olabileceğinden, diğerinin; araştırmaların yürütüldüğü şehirlerin büyüklüğüne bağlı olarak, bilinçli kullanıma yönelik yürütülen faaliyetlerin bireylere ulaşma olasılığının farklılaşması, bir diğerinin ise; cinsiyetlerin meylli oldukları zorbalık düzeylerinin farklılaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe; erkeklerin sanal ortamda cinsel zorbalık faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda cinsel zorbalık uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe; erkeklerin sanal ortamda engellenme ve zarar verilmeye maruz kalarak sanal kurban olma faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda engellenme ve zarar verme zorbalığı uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma” faktöründe; erkeklerin sanal ortamda söylenti çıkarma zorbalık faktöründeki ortalamasının, kadınlarınkinden yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; erkeklerin kadınlara göre daha fazla sanal ortamda söylenti çıkarma zorbalığı uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyetlerin geneline yönelik olarak:

- Kadınların, sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma ve zorba düzeylerinin erkeklere göre düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Erkeklerin, sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma ve zorba düzeylerinin kadınlara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kavuk (2011) ise ilköğretim öğrencileri üzerine yürüttüğü çalışmada aynı sonuca ulaşmıştır.

5.1.15. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Zorba Olma Durumları ile Günlük İnternet Kullanım Süreleri Arasında İstatistiki Olarak Anlamlı Fark Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ölçekten alınan puanların ortalamasında; en yüksek olanın günlük internet kullanım süresi “7 saat ve üzeri” olan katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. En düşük puanı olanın ise günlük internet kullanım süresi “1-2 saat” olan katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarından günlük 7 saat ve üzeri internet kullananların, sanal ortamlarda zorbalık yapma düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının sanal zorba olma durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Dikmen (2015) ise yürüttüğü çalışmada gruplar arası anlamlı bir farklılık bulmamakla birlikte günlük internet kullanım süresi arttıkça sanal zorbalığa karşı duyarlılığın azaldığını tespit

etmiştir. Aynı şekilde Li (2005) yürüttüğü çalışmada internet kullanım süresi arttıkça sanal zorba/kurban olma düzeylerinin de arttığını tespit etmiştir. Tanrıku (2013) günlük internet kullanım süresi dört saatten fazla olan bireylerin sanal ortamlardaki zorbalık düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. Literatürdeki bazı çalışmalar, günlük internet kullanım süresi ile sanal ortamlarda zorbaca davranışların birbiri ile doğru orantılı bir şekilde artıp azaldıkları sonucuna ulaşmışlardır (Baker ve Kavşut, 2007; Burnukara, 2009; Elmas, 2016; İğdeli, 2018; Kavuk, 2011; Kınay, 2012; Özdemir ve Akar, 2011; Tanrıku, 2013). Dalmaz (2014) ise gruplar arasında anlamlı farklılıkların olmadığını tespit etmiştir. Tüm bu çalışmaların farklı sonuçlarından hareketle; sosyal ağların ne kadar süre kullanıldığından ziyade ne kadar bilinçli bir şekilde kullanıldığının zorba davranışlara maruz kalmamak ve zorba davranışları sergilememek adına önemli olduğu düşünülmektedir.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık” faktöründe; günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri, en düşük olanın ise 1-2 saat olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalık durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda cinsel zorbalık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme” faktöründe; günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 7 saat ve üzeri, en düşük olanın ise 1-2 saat olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme zorba durumları ile günlük internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve bu farklılıkların 3-4 saat ile 7 saat ve üzeri grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 7 saat ve üzeri internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme zorbalık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin “Sanal Ortamda Söylenti” faktöründe günlük internet kullanım süreleri grupları arasında ortalama puanı en yüksek olanın 5-6 saat, en düşük olanın ise 1-2 saat olduğu ve sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorbalık durumları ile günlük

internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle; ölçek faktöründen aldığı ortalama puan diğer gruplara göre daha yüksek olduğundan, günlük 5-6 saat internet kullanım süresine sahip sınıf öğretmeni adaylarının sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorbalık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Günlük internet kullanım düzeylerinin geneline yönelik olarak:

- Günlük 1-2 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engellenme ve zarar verme ve sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Günlük 5-6 saat internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamlarda söylenti çıkarma zorba düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Günlük 7 saat ve üzeri internet erişimine sahip sınıf öğretmeni adaylarının; sanal ortamlarda cinsel zorbalık, sanal ortamlarda engelleme ve zarar verme zorba düzeylerinin diğer gruplardaki sınıf öğretmeni adaylarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.16. “Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Kurban Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

İki veri toplama aracından alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve iki ölçek arasındaki bu ilişkinin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının, onların sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalma yani sanal kurban olma durumlarına etki düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki bazı çalışma sonuçları ise; sosyal ağları kullanım düzeyleri arttıkça sanal ortamlarda zorbalık yapma yahut sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olma düzeylerinin de arttığını tespit etmişlerdir (İlhan, 2016). Kavuk ve Keser (2015) yürüttükleri çalışmada, sosyal ağları eğitim amacıyla kullananların sanal ortamlardaki zorba davranışlara daha az maruz kaldıklarını tespit etmişlerdir.

5.1.17. “Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

İki veri toplama aracından alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve iki ölçek arasındaki bu ilişkinin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçlarının; onların sanal ortamlarda zorbalık yapma yani sanal zorba olma durumlarına etki düzeyinin düşük olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları doğrudan diğer ağ kullanıcılarına zorbalık yapma amacıyla kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki bazı çalışmalar sosyal ağları diğer kullanıcılarla tanışmak için kullanan öğrencilerin sanal ortamlarda zorbalık yapma düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir (İlhan, 2016; Li, 2007; Patchin ve Hinduja, 2006). Bazı çalışmalar ise internete oyun, ödev gibi amaçlar dışında erişim sağlayan bireylerin sanal ortamlarda zorbalık düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (Eroğlu, Aktepe, Akbaba, Işık ve Özkorumak, 2015; Karaca, 2019; Kavuk, 2011; Tanrukulu, 2013).

5.1.18. “Sanal Kurban Olma Durumları ile Sanal Zorba Olma Durumları Arasında İlişki Var Mıdır?” Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

İki veri toplama aracından alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve iki ölçek arasındaki bu ilişkinin orta kuvvette olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle; sınıf öğretmeni adaylarının sanal kurban olma durumları ile sanal zorba olma durumlarının birbiri üzerindeki etki düzeyinin orta kuvvette olduğu, sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalarak sanal kurban olan sınıf öğretmeni adaylarının, yine sanal ortamlarda zorbalığa başvurduğu sonucuna ulaşılmıştır. König, Gollwitzer ve Steffgen (2010) tarafından yürütülen çalışmada, sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalan bireylerde zorbalık uygulayandan intikam alma fikri oluştuğu ve bunun da onları zorbaca davranışlar sergilemeye yönlendirdiğini tespit etmişlerdir. Diğer araştırma sonuçları arasındaki farklılığın, araştırmaların farklı yıllarda yapılması nedeniyle arada geçen süreçte interneti, sosyal ağları kullanmaya yönelik resmi ya da resmi olmayan çeşitli kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen bilinçlendirme faaliyetlerinin etkisi sonucu kullanıcıların bilinç düzeylerindeki artıştan kaynaklandığı söylenebilir.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ve literatürdeki diğer çalışmaların sonuçları ile yapılan tartışma dikkate alındığında; öğrencileri emanet ettiğimiz öğretmen adaylarının sanal ortamda sergiledikleri zorba davranışların ve maruz kaldıkları zorba davranışların yani sanal zorba ve sanal kurban olma düzeylerinin düşük olması, öğrencilere rol model olmaları ve bilinçli kullanımı öğretebilmeleri açısından oldukça önemli görülmüştür.

Araştırma ile sanal ortamlarda zorbalığa maruz kalarak kurban olma düzeyinin Birinci Sınıf düzeyindekilerde, erkeklerde ve günlük internet kullanım süresi 5-6 saat olan öğretmen adaylarında; sanal ortamlarda zorbalık yapma düzeyinin ise İkinci Sınıf düzeyindekilerde, erkeklerde ve günlük internet kullanım süresi 7 saat ve üzeri olan öğretmen adaylarında yüksek olduğu ortaya çıkarılmıştır. Öğretmen adaylarının, sosyal ağı kendilerini eğlendirmek, mutsuzluk nedenlerinden uzaklaşmak amacıyla kullanım oranlarının; İkinci Sınıf Düzeyindekilerde ve kadınlarda yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kendini mutsuz hisseden bireylerin bilinçsiz bir şekilde sosyal ağlara erişim sağlamaları, maruz kalabilecekleri zorba davranışlardan yahut denetimsiz içeriklerden etkilenme düzeylerini artıracığı düşünülmektedir. Bu nedenlerle:

- Öğretmen adaylarının eleştirel, analitik, empatik ve üst bilişsel düşünme becerilerini artıracak eğitimlere ihtiyaç duyulduğu ve bu kapsamda Yüksek Öğretim Kurulu tarafından yenilenen, 2018-2019 öğretim yılı itibari ile Birinci Sınıflardan başlanarak uygulanan Sınıf Eğitimi Lisans Programında yer alan ve Birinci Sınıflara zorunlu olarak sunulan Bilişim Teknolojileri ile seçmeli olarak sunulan Medya Okuryazarlığı derslerinin isabetli bir uygulama olacağı düşünülmekle birlikte; bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlık gibi becerilerin öğretmen adaylarına kazandırılmasına yönelik özellikle *Birinci ve İkinci Sınıflarda* seçmeli derslerden ziyade zorunlu derslerin programlara eklenmesinin katkısının daha yüksek olacağı düşünülmektedir.
- Öğretmen adaylarına, öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumlarında sanal ortamlarda zorbalığın tanımı ve zorbalığa karşı bireyin kendini hangi yollarla koruyabileceği, Emniyet Genel Müdürlüğünün Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına hangi durumlarda ulaşılmasının elzem olduğu düşünülmektedir.

- Yine aynı amaçlarla oluşturulacak öğrenci toplulukları aracılığı ile akranları tarafından yürütülen aktivitelerin öğretmen adaylarının ilgilerini çekeceği düşünülmektedir.
- Kendisini mutsuz hissederek mutsuzluğunu sanal ortamlarda gidermeye çalışan öğretmen adaylarının, sanal değil gerçek ortamda danışma sağlayabileceği rehberlik odalarının oluşturulmasının sadece zorbalıkla mücadele için değil aynı zamanda öğretmen adaylarının diğer olarak kategorize edebileceğimiz sorunlarına da yardımcı olacağı düşünülmektedir.
- Yükseköğretim kurumlarında öğretmen adayları için sayılan hizmet öncesi eğitimlerin dışında ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı'nın sanal zorbalık ve mücadele yöntemleri, sosyal ağları eğitsel bağlamda kullanma ile ilgili çalışmaları olan çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklaşa olarak yürütecekleri; gerek öğretmenler için hizmet içi eğitim gerekse öğrenciler için bilinçlendirme toplantıları düzenlemesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, Y., & Eristi, B. (2011). Cyberbullying and victimisation among Turkish University students. *Australasian Journal of Educational Technology*, 27(7), 1155-1170.
- Akca, E., & Sayımer, İ. (2017). Siber zorbalık kavramı, türleri ve ilişkili olduğu faktörler: Mevcut araştırmalar üzerinden bir değerlendirme. *Online Academic Journal of Information Technology*, 8, 1-20. http://www.ajit-e.org/?menu=pages&p=details_of_article&id=285 sayfasından erişilmiştir.
- Akca, E., Sayımer, İ., Salı, J. & Başak, B. (2014). Okulda siber zorbalığın nedenleri, türleri ve medya okuryazarlığı eğitiminin önleyici çalışmalardaki yeri. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 2, 17-30.
- Akçan, G., & Öztürk, E. (2017). The investigation of predictors of cyberbullying and cyber victimization in university students. *Forensic Research & Criminology International Journal*, 4(5). DOI: 10.15406/frcij.2017.04.00128
- Akçay, H. (2011). Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında sosyal medya kullanımı: Gümüşhane üniversitesi üzerine bir araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 137-161.
- Akgündüz, D. (2013). Fen eğitiminde harmanlanmış öğrenme ve sosyal medya destekli öğrenmenin öğrencilerin başarı, motivasyon, tutum ve kendi kendine öğrenme becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 42(191), 69-90. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/6444/2666> sayfasından erişilmiştir.

- Akıncı Vural, Z. B., & Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 20(5), 3348-3382.
- Aksaray, S. (2011). Siber zorbalık. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 405-432.
- Alican, C., & Saban, A. (2013). Ortaokul ve lise de öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanımına ilişkin tutumları: Ürgüp örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(35), 1-14.
- Anderson, T., & Sturm, B. W. (2007). Cyberbullying: From playground to computer. *Young Adult Library Services*, 5(2), 24-27. https://www.researchgate.net/publication/284063911_Cyberbullying_From_playground_to_computer sayfasından erişilmiştir.
- Arıcak, O. T. (2009). Üniversite öğrencilerindeki siber zorbalık davranışlarının bir yordayıcısı olarak psikiyatrik belirtiler. *Eurasian Journal of Educational Research*, 34, 167-184. <http://eds.a.ebscohost.com/abstract?site=eds&scope=site&jrnl=1302597X&AN=36264743&h=1L8NdRChAZVUU4y2GLcoJvH8xuAe%2fnz06yqwKhLNR22M04UxKRADa%2fbII1jfnRcrbzgiQzIOhRBsO%2bEQvaJ%2bVw%3d%3d&crl=c&resultLocal=ErrCrlNoResults&resultNs=Ehost&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d1302597X%26AN%3d36264743> sayfasından erişilmiştir.
- Arıcak, O. T., Siyahhan, S., Uzunhasanoğlu, A., Sarıbeyoğlu, S., Çıplak, S., Yılmaz, N., & Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *Cyberpsychology & Behaviour*, 11(3), 253-261. doi: 10.1089/cpb.2007.0016.
- Arıcı, H. (1998). *İstatistik: Yöntemler ve uygulamalar*. Ankara: Meteksan A.Ş.
- Aslantaş, T. (2014). *Uzaktan eğitim, uzaktan eğitim teknolojileri ve Türkiye’de bir uygulama*. <http://www.tankutaslantas.com/wp-content/uploads/2014/04/Uzaktan-E%C4%9Fitim-Uzaktan-E%C4%9Fitim-Teknolojileri-ve-T%C3%BCrkiyede-bir-Uygulama.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Ayas, T., & Horzum, M. (2010). Sanal zorba/kurban ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilgiler E-Dergisi*, 19, 1-17. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/19/04.htm> sayfasından erişilmiştir.

- Baker, Ö. E., & Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 31-42.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem.
- Bayram, N., & Sayılı, M. (2013). Üniversite öğrencileri arasındaki siber zorbalık davranışı. *İÜHFM*, 1, 107-116. <https://www.lexpera.com.tr/makaleler/universite-ogrencileri-arasinda-siber-zorbalik-davranisi-1303-4375> sayfasından erişilmiştir.
- Belsey, B. (2004). *Cyberbullying: an emerging threat to the “always on” generation*. <http://www.billbelsey.com/?cat=13> sayfasından erişilmiştir.
- Beran, T., & Li, Q. (2005). Cyber-harassment: A study of a new method for an old behavior. *Journal of Educational Computing Research*, 32(3), 265-277. <https://doi.org/10.2190/8YQM-B04H-PG4D-BLLH>
- Bostancı, M. (2010). *Sosyal medyanın gelişimi ve iletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Bozkurt Avcı, İ., & Karakoç, E. (2015). İlköğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Elâzığ örneği. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 37, 437-455.
- Buluç, B. (2010). *Eğitim bilimine giriş*. E. Karip (Ed.), *Eğitimin amaç ve işlevleri* (s. 22-49). Ankara: Pegem.
- Burnukara, P. (2009). *İlk ve orta ergenlikte geleneksel ve sanal akran zorbalığına ilişkin betimsel bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bursalıoğlu, Z. (1995). Eğitim örgütüne sistem yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 57-64.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Can, A. (2016). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri: Desen ve analiz*. A. Aypay (Ed.), *Değişkenlerin ölçümü ve örneklem* (M. Sever & Z. Avcı Yurtseven, Çev.) içinde (149-180). Ankara: Anı.

- Çavdar, O. (2012). *Fen Bilgisi öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçları ve eğitsel bağlamda kullanımları*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çetintaş, A. (2016). *Öğretmenlerin sosyal ağları kullanım durumları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çolak, B. (2019). *Öğretmenlerin sosyal ağları kullanım amaçlarının incelenmesi: Suluova örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Dalmaz, E. (2014). *Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık/mağduriyet, depresyon ve anksiyete arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Digital (2019). *Digital in 2019 global overview*. <https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates> sayfasından erişilmiştir.
- Diker, Z. & Uçar, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağları kullanım amaçlarına yönelik bir araştırma: Safranbolu meslek yüksek okulu örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 376-386.
- Dikmen, M. (2015). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlik algıları ile siber zorbalık duyarlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B. (2009). Sanal zorbalığı yordayan psikolojik ihtiyaçlar lisans öğrencileri için bir ön çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 9(3), 1291-1325. <https://docplayer.biz.tr/10441677-Sanal-zorbaligi-yordayan-psikolojik- ihtiyaclar-lisans-ogrencileri-icin-bir-on-calisma.html> sayfasından erişilmiştir.
- Doğruluk, S. (2017). *Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Dowell, E. B., Burgess, A. W., & Cavanaugh, D. J. (2009). Clustering of internet risk behaviors in a middle school student population. *Journal Of School Health*, 79(1), 547-553. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1746-1561.2009.00447.x> sayfasından erişilmiştir.

- Elmas, B. (2016). *Öğretmen adaylarının siber zorbalık ve siber mağduriyet algı düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon. <https://docplayer.biz.tr/56745622-Ogretmen-adaylarinin-sgber-zorbalik-ve-sgber-magdurgyet-algi-duzeylergngn-gncelenmesg-yuksek-lgsans-tezg.html> sayfasından erişilmiştir.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Epsilon.
- Eroğlu, Y. (2011). *Koşullu öz-değer, riskli internet davranışları ve siber zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Eroğlu, Y., & Güler N. (2011). Koşullu öz-değer, riskli internet davranışları ve siber zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 118-129. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/192377> sayfasından erişilmiştir.
- Eroğlu, Y., Aktepe, E., Akbaba, S., Işık, A., & Özkorumak, E. (2015). Siber zorbalık ve mağduriyetin yaygınlığının ve risk faktörlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(177), 93-107.
- Fanti, K. A., Demetriou, A. G., & Hawa, V. V. (2012). A longitudinal study of cyberbullying: examining risk and protective factors. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2), 168-181. <http://dx.doi.org/10.1080/17405629.2011.643169>
- Faucher, C., Jackson, M., & Cassidy, W. (2014). Cyberbullying among university students: gendered experiences, impacts, and perspectives. *Hindawi Publishing Corporation Education Research International*, 2014, 1-11. <http://dx.doi.org/10.1155/2014/698545>
- Gezgin, D. M., & Çuhadar, C. (2012). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin siber zorbalığa ilişkin duyarlılık düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 93-104.
- Günaydın, S. (2017). *Öğretmenlerin sosyal medya kullanım endişeleri ve farkındalıkları*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization. *Journal Deviant Behavior*, 29(2), 129-156. <https://doi.org/10.1080/01639620701457816>
- Horzum, M., & Ayas, T. (2010). Rehber öğretmenlerin sanal zorbalık farkındalık düzeyinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 195-205. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/218-published.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- İğdeli, F. (2018). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- İli, K. (2013). *Sosyal medya ortam ve araçlarının öğrenci davranışlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İşman, A. (2001). Teknolojinin felsefi temelleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-19.
- Kahyaoğlu, M. (2012). Ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerinin internet kullanımına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(3), 869-876.
- Kalaycı, Ş. (Ed.). (2017). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Dinamik Akademi.
- Karaca, H. (2019). *Ortaokul öğrencilerinde siber zorbalık ve mağduriyetle, internet bağımlılığı, aile işlevleri ve ebeveynlerin internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa.
- Karakurt, N. (2014). *Öğretmen adaylarının siber zorbalığa maruz kalma dereceleri ve davranışları uygulama dereceleri*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Karal, H., & Kokoç, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağ sitelerini kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 1(3), 251-263.

- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karasu, M., & Arıkan, D. (2016). Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım durumları ve medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 549-566.
https://www.researchgate.net/publication/312422229_Ogretmen_Adaylarinin_Sosyal_Medya_Kullanim_Durumlari_ve_Medya_Okuryazarlik_Duzeyleri_Arasindaki_Iliskinin_Incelenmesi sayfasından erişilmiştir.
- Kavuk, M., & Keser, H. (2015). İlköğretim okullarında siber zorbalık. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 520-535.
<http://dx.doi.org/10.16986/HUJE.2015014222>
- Kaya, Y. K. (1999). *Eğitim yönetimi: Kuram ve Türkiye'deki uygulamalar*. Ankara: Bilim
- Keith, S., & Martin, M. E. (2005). Cyber-bullying: Creating a culture of respect in a cyber-world. *Reclaiming Children And Youth*, 13, 224-228.
- Keskin, S. (2014). *Öğretmen, öğretmen adayı ve öğrencilerin sosyal ağları benimseme süreçleri ve kullanım amaçlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kınay, H. (2012). *Lise öğrencilerinin siber zorbalık duyarlılığının riskli davranış, korumacı davranış, suça maruziyet ve tehlike algısı ile ilişkisi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), 22-30.
- Köktaş, Ş. K. (2003). *Sınıf yönetimi*. Adana: Nobel.
- König, A., Gollwitzer, M., & Steffgen, G. (2010). Cyberbullying as an act of revenge?. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 20(2), 210-224.
<http://dx.doi.org/10.1375/ajgc.20.2.210>
- Kraft, E. M., & Wang, J. (2009). Effectiveness of cyber bullying prevention strategies: a study on students' perspectives international journal of cyber criminology. *International Journal of Cyber Criminology*, 3(2), 513-535.
- Küçükahmet, L. (1976). *Öğretmen yetiştiren kurum öğretmenlerinin tutumları 'Program geliştirme açısından yorum'*. Ankara: A. Ü. Eğitim Fakültesi.

- Lenhart, M., & Madden, M. (2007). *Teens, privacy and online social networks. How teens manage their online identities and personal information in the age of myspace.* https://www.pewtrusts.org/-/media/legacy/uploadedfiles/wwwpewtrustsorg/reports/society_and_the_internet/pipteensprivacysnsreportfinalpdf.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Li, Q. (2007). Bullying in the new playground: Research into cyberbullying and cyber victimisation. *Australasian Journal of Educational Technology*, 23(4), 435-454.
- Lindsay, M., & Krysik, J. (2012). Online harassment among college students. *Information, Communication & Society*, 15(5), 703–719. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.674959>
- Mazman, S. G. (2009). *Sosyal ağların benimsenme süreci ve eğitsel bağlamda kullanımı.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri.* https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/06172441_Ygretmenlik_Mesleği_Genel_Yeterlikleri.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Öğretim programları.* <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=332> sayfasından erişilmiştir.
- Mutlu, E. (2017). *Öğretmen adaylarının siber zorba davranışlara yönelik görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.
- Okçabol, R. (1986). *Sistem kavramı ve eğitim sistemimiz.* <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/download/5388/2277> sayfasından erişilmiştir.
- Owens, L., Shute, R., & Slee, P. (2006). Guess what I just heard: Indirect aggression among teenage girls in Australia. *Aggressive Behavior*, 32, 376-384.
- Ök, F. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları.* Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.

- Özcan, M. (2011). *Bilgi çağında öğretmen eğitimi, nitelikleri ve gücü*. http://portal.ted.org.tr/yayinlar/Bilgi_Caginda_Ogretmen.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Özdemir, M., & Akar, F. (2011). Lise öğrencilerinin siber-zorbalığa ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler bakımından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(4), 605-626. <http://pegem.net/dosyalar/dokuman/127974-20120116163632-ozdemir.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Özerbaş, M. A. (2005). Eğitim teknolojisi öğelerinin sistem kuramları açısından değerlendirilmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 252-268.
- Patchin, W., & Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard a preliminary look at cyberbullying. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4(2), 148-169. https://www.researchgate.net/publication/258201014_Bullies_Move_Beyond_the_Schoolyard_A_Preliminary_Look_at_Cyberbullying/download sayfasından erişilmiştir.
- Pepler, D. J., Craig, W. M., Connolly, J. A., Yuile, A., McMaster, L., & Jiang, D. (2006). A developmental perspective on bullying. *Aggressive Behavior*, 32, 376-384.
- Preeti, M. (2009). Use of social networking in a linguistically and culturally rich India, *The International Information & Library Review*, 41(3), 129-136.
- Roland, E. (2002). Bullying, depressive symptoms and suicidal thoughts. *Education Research*, 44(1), 55-67.
- Sakallı, H. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarının dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın. <http://adudspace.adu.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11607/1498/3/10083627.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Schenk, A. M., & Fremouw, W. J. (2013). Prevalence, psychological impact and coping of cyberbully victims among college students. *Journal of School Violence*, 11(1), 21–37. <https://doi.org/10.1080/15388220.2011.630310>
- Slonje, R., & Smith, P. K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology*, 49(2), 147-154. Retrieved from

https://www.researchgate.net/publication/5499414_Cyberbullying_Another_main_type_of_bullying

- Smith, K. J., Grimm, J., Lombard, A. E., & Wolfe, B. (2015). *Cyberbullying: It doesn't stop after high school graduation*. L. A. Wankel & C. Wankel (Ed), Misbehavior Online in Higher Education içinde (s. 207–242). Emerald Group Publishing Ltd. [https://doi.org/10.1108/S2044-9968\(2012\)00000005013](https://doi.org/10.1108/S2044-9968(2012)00000005013)
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvallo, M., & Tippett, N. (2006). *An investigation into cyberbullying, its forms, awareness and impact, and the relationship between age and gender in cyberbullying*. <https://www.staffscb.org.uk/Professionals/Key-Safeguarding/e-Safety/Task-to-Finish-Group/Task-to-Finish-Group-Documentation/Cyber-Bullying---Final-Report.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Staples, D. S. (2009). *Web 2.0 social networking sites*. https://www.researchgate.net/publication/290855666_Web_20_social_networking_sites sayfasından erişilmiştir.
- Sumner, E., Esfer, S. & Yıldırım, S. (2014). Teachers' Facebook use: Their use habits, intensity, self-disclosure, privacy settings, and activities on Facebook. *Educational Studies*, 40(5), 537-553.
- Şişman, M. (2014). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tanrıkulu, T., Kınay, H. & Arıca, O. (2013). Siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 38-47.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağları kullanımlarına yönelik bir araştırma. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(7), 850-870.
- Thelwall, M. (2008). Social networks, gender and friending: An analysis of myspace member profiles. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(8), 1321-1330.
- Tonbuloğlu, İ. ve İşman, A. (2014). Öğretmenlerin sosyal ağları kullanım profillerinin incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 320-338.
- Topçu, Ç., & Baker, Ö. E. (2007). *Geleneksel akran zorbalığının, siber zorbalığının ve bu iki tip zorbalık türü arasındaki ilişkinin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi*. 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Kitabı, 255.

- Tuğlu, B. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin sosyal medyayı kullanım amaçları ve sosyal medya kullanımlarına ilişkin tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Turan, N., Polat, O., Karapırlı, M., Uysal, C., & Turan, S.G. (2011). The new violence type of the era: Cyber bullying among university students Violence among university students. *Neurology Psychiatry and Brain Research*, 17(1), 21-26.
- TÜİK (2018). *Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27819> sayfasından erişilmiştir.
- TÜİK (2018). *Sabit telefon, cep telefonu ve internet abone sayısı*. <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Türk Eğitim Derneği. (2009). *Öğretmen yeterlilikleri özet rapor*. http://portal.ted.org.tr/yayinlar/Ogretmen_Yeterlik_Kitap_Ozet_rapor.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Ucun, K. (2012). *Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal ağlardan Facebook'u genel ve mesleki eğitimde kullanım amaçları*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Uluçay, D. M., & Melek, G. (2017). Türkiye'deki okullarda siber zorbalık: bir literatür değerlendirmesi. *Online Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 91-106.
https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:gWTfH0nK7sIJ:https://www.ajit-e.org/download_pdf.php%3Fid%3D288%26f%3D288_rev3.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr sayfasından erişilmiştir.
- Usluel, Y., Demir, Ö., & Çınar, M. (2014). Sosyal ağların kullanım amaçları ölçeği. *Eğitim Teknolojileri Araştırma Dergisi*, 5(2), 1-18.
https://www.researchgate.net/publication/263083553_Sosyal_Aglarin_Kullanim_Amaclari_Olcegi sayfasından erişilmiştir.
- Ümmetler İlhan, A. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerinin siber zorbalık ve internet saldırganlık düzeyleri ile sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Vandebosh, H., & Cleemput, K. V. (2009). Cyberbullying among youngsters: Profiles of bullies and victims. *New Media & Society*, 11, 1-23.
- Wang, Q., Chen, W., & Liang, Y. (2011). *The effects of social media on college students*. https://scholarsarchive.jwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1004&context=mba_student sayfasından erişilmiştir.
- Wang, Y., Niiya, M., Mark, G., Reich, S., & Warschauer, M. (2015). *Coming of age (digitally): An ecological view of social media use among college students*. 18th Conference on Computer Supported Cooperative Work & Social Computing, 571-582.
- Williams, K. R., & Guerra, N. G. (2007). Prevalence and predictors of internet bullying. *Journal Of Adolescent Health*, 41, 14-21.
- Yıldırım, A. (2013). Türkiye’de öğretmen eğitimi araştırmaları: yönelimler, sorunlar ve öncelikli alanlar. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 175-191.
- Yüksek Öğretim Kurulu (2019). *Sınıf öğretmenliği lisans programı*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Sinif_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf sayfasından erişilmiştir.

EKLER

EK 1. Sanal Zorba/Kurban Ölçeği

	BANA YAPILDI					BEN YAPTIM				
	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
Sanal Ortamda Cinsel Zorbalık										
Telefon numarasını gizleyerek rahatsız edici cinsel sesler çıkarma.										
İzinsiz ve uygunsuz görüntü çekme.										
Gizlice çekilen uygunsuz görüntüleri mesajla, maille başkalarına yollama, internette yayınlama ya da CD ile çoğaltıp dağıtma.										
Gizlice çekilen uygunsuz görüntüler aracılığıyla şantaj yapma.										
Birine istemediği halde cinsel içerikli mesaj veya mail atıp rahatsız etme.										
Cinsel içerikli görüntüleri veya filmi izlemeye zorlama.										
İnternet/Telefonla cinsel içerikli söylenti çıkarıp yayma.										
Sanal Ortamda Engelleme ve Zarar Verme										
Sohbet odası (chat) ya da oyun sitesini terk etmeye zorlama.										
Zarar görmesini istediği kişinin adını kullanarak insanlara mesaj, mail veya video yollama.										
Zarar vermeye neden olacak web sayfası hazırlama.										

Mail adresini ele geçirme ve zarar verme.														
Kişisel bilgisayarını ele geçirme ve dosyalarına kasten zarar verme.														
Kasıtlı olarak virüslü mail yollama.														
İnternet ya da telefon yoluyla tehdit etme.														
Mail kutularını doldurarak mail gelmesini engelleme.														
Sanal Ortamda Söylenti Çıkarma														
Birinin kullandığı telefon veya bilgisayar modeliyle alay etme.														
Birisi hakkında elde edilen olumsuz bilgileri sanal ortamda yayma.														
İnternet ya da telefonla küçük düşürücü söylenti çıkarıp yayma.														
Mail ve mesaj yoluyla kişisel bilgileri yayma.														

EK 2. Sanal Zorba/ Kurban Ölçeği İzin Yazısı

17.02.2019

Gmail - Ölçek kullanım izni

Cahide <cahidezolk@gmail.com>

Ölçek kullanım izni

3 ileti

Cahide <cahidezolk@gmail.com>
Alıcı: tayas@sakarya.edu.tr

15 Kasım 2017 18:48

Sayın Hocam,
Merhabalar, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalında tezli yüksek lisans yapmaktayım. Tarafınızdan geliştirilmiş olan "Sanal Zorba/Kurban" ölçeğini tez çalışmamda veri toplama aracı olarak kullanmak üzere izninizi istiyorum.

İyi çalışmalar dilerim.

Saygılarımla Fatma Cahide ÖZÇELİK.

Tuncay Ayas <tayas@sakarya.edu.tr>
Alıcı: Cahide <cahidezolk@gmail.com>

16 Kasım 2017 19:00

Merhabalar, yapacağınız çalışmada geliştirmiş olduğumuz ölçeği kullanmanızda herhangi bir sorun yoktur.

Doç. Dr. Tuncay AYAS
Sakarya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD

15 Kasım 2017 18:48 tarihinde Cahide <cahidezolk@gmail.com> yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

SANAL ZORBALIK ÖLÇEĞİ.doc
66K

Cahide <cahidezolk@gmail.com>
Alıcı: Tuncay Ayas <tayas@sakarya.edu.tr>

16 Kasım 2017 19:24

İlgi ve yardımınız için teşekkürler hocam, saygılarımla.

16 Kasım 2017 19:00 tarihinde Tuncay Ayas <tayas@sakarya.edu.tr> yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

EK 3. Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği

Maddeler (1: Kesinlikle katılmıyorum - 7: Kesinlikle katılıyorum)	1	2	3	4	5	6	7
1) Sosyal ağları herhangi bir sorunla ilgili çözüm yolları bulmak için kullanırım.							
2) Sosyal ağları merak ettiğim ya da ilgi duyduğum bir konu hakkında bilgi aramak için kullanırım.							
3) Sosyal ağları görüşlerimi destekleyecek materyaller (fotoğraf, video ve yazı vb.) bulmak için kullanırım.							
4) Sosyal ağları arkadaşlarımla herhangi bir konu ya da durum hakkında işbirliği yapmak için kullanırım.							
5) Sosyal ağları ortak ilgi alanına sahip kişilerle bir araya gelmek için kullanırım.							
6) Sosyal ağları belli bir amaçla ilgili görev paylaşımı için kullanırım.							
7) Sosyal ağları sosyo-kültürel etkinlik düzenlemek için kullanırım.							
8) Sosyal ağları ortak bir amaç oluşturmak için kullanırım.							
9) Sosyal ağları etkinliklerden haberdar olmak için kullanırım.							
10) Sosyal ağları yeni arkadaşlıklar kurmak için kullanırım.							
11) Sosyal ağları arkadaşlarıma yüz yüze söyleyemediğim şeyleri söylemek için kullanırım.							
12) Sosyal ağları samimi olmadığım arkadaşlarımla iletişim kurmak için kullanırım.							
13) Sosyal ağları arkadaşlarımla sohbet etmek (anlık iletişim, sesli ve görüntülü iletişim) için kullanırım.							
14) Sosyal ağları arkadaşlarımla mesaj alış-verişi için kullanırım.							
15) Sosyal ağları iletişim bilgilerini bilmediğim arkadaşlarıma ulaşmak için kullanırım.							

16) Sosyal ağları eski arkadaşlarımı bulmak için kullanırım.							
17) Sosyal ağları arkadaşlarımla iletişimimi sürdürmek için kullanırım.							
18) Sosyal ağları arkadaşlarımla bağlantımı koparmamak için kullanırım.							
19) Sosyal ağları herhangi bir konu hakkında içerik (resim, video ve metin vb.) oluşturmak için kullanırım.							
20) Sosyal ağları görüşlerimi desteklemek için oluşturduğum görselleri (resim ve video vb.) paylaşmak için kullanırım.							
21) Sosyal ağları fotoğraf albümü oluşturmak için kullanırım.							
22) Sosyal ağları video albümü oluşturmak için kullanırım.							
23) Sosyal ağları kişisel etkinlik günlüğü oluşturmak için kullanırım.							
24) Sosyal ağları komik paylaşımlara (söz ve karikatür vb.) bakmak için kullanırım.							
25) Sosyal ağları mutsuz olduğumda beni mutsuz eden etkenlerden uzaklaşmak için kullanırım.							
26) Sosyal ağları komik paylaşımlar (söz ve karikatür gibi) yapmak için kullanırım.							

EK 4. Sosyal Ağları Kullanım Amaçları Ölçeği İzin Yazısı

17.02.2019

Gmail - Ölçek kullanım izni

Cahide <cahidezclik@gmail.com>

Ölçek kullanım izni

3 ileti

Cahide <cahidezclik@gmail.com>
Alıcı: kocak@hacettepe.edu.tr

15 Kasım 2017 18:45

Sayın Hocam,
Merhabalar, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalında tezli yüksek lisans yapmaktayım. Tarafınızdan geliştirilmiş olan "Sosyal Ağların Kullanım Amaçları" ölçeğini tez çalışmamda veri toplama aracı olarak kullanmak üzere izninizi istiyorum.

İyi çalışmalar dilerim.

Saygılarımla Fatma Cahide ÖZÇELİK.

ömer Demir <omerdemir1986@gmail.com>

17 Kasım 2017 11:49

Alıcı: cahidezclik@gmail.com

Cc: Murat cinar <murat_cinar@rocketmail.com>, kocak <kocak@hacettepe.edu.tr>

Merhaba Hocam,
Ölçeği kullanabilirsiniz.
Çalışmanızda kolaylıklar diliyorum.

On 17 Nov 2017 11:38, "Yasemin KOÇAK USLUEL" <kocak@hacettepe.edu.tr> wrote:
[Alıntılanan metin gizlendi]

Cahide <cahidezclik@gmail.com>

17 Kasım 2017 12:19

Alıcı: ömer Demir <omerdemir1986@gmail.com>

Cc: Murat cinar <murat_cinar@rocketmail.com>, kocak@hacettepe.edu.tr

İgi ve yardımınız için teşekkürler hocam, saygılarımla.

17 Kas 2017 10:49 tarihinde "ömer Demir" <omerdemir1986@gmail.com> yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

EK 5. Kişisel Bilgiler Formu

Sizi, Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Fatma Cahide ÖZÇELİK ve danışmanı Doç. Dr. Mustafa KALE tarafından yürütülen “Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile sanal zorba/kurban olma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgilerinizi gizli tutulacaktır. Bu konuda göstermiş olduğunuz ilgi ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Mustafa KALE

Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Fatma Cahide ÖZÇELİK

(Gazi Üniversitesi/Gazi Eğitim Fakültesi/Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı)

Üniversite Adı:

- ☐ Ankara Üniversitesi
- ☐ Gazi Üniversitesi
- ☐ Hacettepe Üniversitesi

Sınıf Düzeyi:

- ☐ 1. Sınıf
- ☐ 2. Sınıf
- ☐ 3. Sınıf
- ☐ 4. Sınıf

Cinsiyet:

- ☐ Erkek
- ☐ Kadın

Günlük İnternet Kullanım Süresi:

- ☐ 1-2 saat
- ☐ 3-4 saat

- ☐ 5-6 saat
- ☐ +7 saat

İnternete Erişimde Kullanılan Teknolojik Cihazlar: (*Birden fazla kutucuk işaretlenebilir.)

- ☐ Bilgisayar
- ☐ Tablet
- ☐ Cep Telefonu

İnternette Erişim Sağlanan Yerler: (*Birden fazla kutucuk işaretlenebilir.)

- ☐ Haber siteleri
 - ☐ Dizi/Film/Anime izleme siteleri
 - ☐ Akademik içerikli siteler
 - ☐ Çevrimiçi oyun siteleri
 - ☐ Youtube vb. gibi geniş içerikli yayına sahip sitelerdeki kanallar
 - ☐ Facebook, Twitter, İnstagram,Whatsapp vb. gibi sosyal etkileşimi amaçlayan siteler
 - ☐ Diğer
- (.....)

Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağlar: (*Birden fazla kutucuk işaretlenebilir.)

- ☐ Twitter
 - ☐ Instagram
 - ☐ Facebook
 - ☐ Whatsapp
 - ☐ Youtube
 - ☐ Snapchat
 - ☐ Diğer
- (.....)

EK 6. Ankara Üniversitesi Etik Komisyon İzin Yazısı

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 32698431-044-E.86

Konu : Fatma Cahide ÖZÇELİK Hk.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 03.01.2019 tarihli ve 14267719-302.14.01-E.189 sayılı yazınız.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Fatma Cahide ÖZÇELİK'in, Doç. Dr. Mustafa KALE danışmanlığında yürüttüğü "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Zorba/Kurban Olma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" başlıklı tez çalışması kapsamında Fakültemiz Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı öğrencilerine uygulama yapma isteği dersin öğretim üyesinden izin alınması ve bizzat araştırmacının kendisi tarafından gönüllülük esasına dayalı olarak yapılması koşuluyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Fatma BIKMAZ
Dekan

Bilg.İşlt. : Zeynep ÇAKIR
Şef V. : Ramazan YASAN
Fakülte Sekreteri V. : Aydın YILDIRIM
Dekan Yardımcısı : Doç. Dr. Canay DEMİRHAN İŞCAN

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ankara Üniversitesi Cebeci Yerleşkesi Cebeci-Cankaya/Ankara /ANKARA
Telefon No: 0312 363 33 50 Belgegeçer No: 0312 363 61 45
e-posta: - internet adresi: -

Bilgi için: Zeynep ÇAKIR
Bilg.İşlt.
Telefon No: (312) 363 33 50

EK 7. Gazi Üniversitesi Etik Komisyon İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/12/2018-E.172028

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
Temel Eğitim Bölüm Başkanlığı

Sayı : 98037648-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 24/12/2018 tarihli ve 89377925-302.08.01- 169172 sayılı yazı.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitimi Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Fatma Cahide ÖZÇELİK'in, Doç.Dr. Mustafa KALE danışmanlığında "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Zorba/Kurban Olma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" isimli tez çalışması kapsamında Bölümünüz Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerine anket uygulama isteği Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı tarafından uygun bulunmaktadır.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Zeynep Fulya TEMEL
Bölüm Başkanı V.

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü P.K.06500
Teknikokullar/ANKARA
Tel:0 312 202 8134 Faks:0 (312) 202 83 87
e-Posta :ilkogretim@gazi.edu.tr İnternet Adresi :http://gef-ilkogretim.gazi.edu.tr

Bilgi için :Yasemin KUTLUĞ
Öğretmen

EK 8. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 15/04/2019-E.17512

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172-300
Konu : Fatma Cahide ÖZÇELİK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : Gazi Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 08.03.2019 tarihli ve 17311665-044.07.01-E.8524 sayılı yazısı

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitimi Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi **Fatma Cahide ÖZÇELİK**'in **Doç. Dr. Mustafa KALE** sorumluluğunda yürüttüğü "**Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Sanal Zorba/ Kurban Olma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **02 Nisan 2019** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

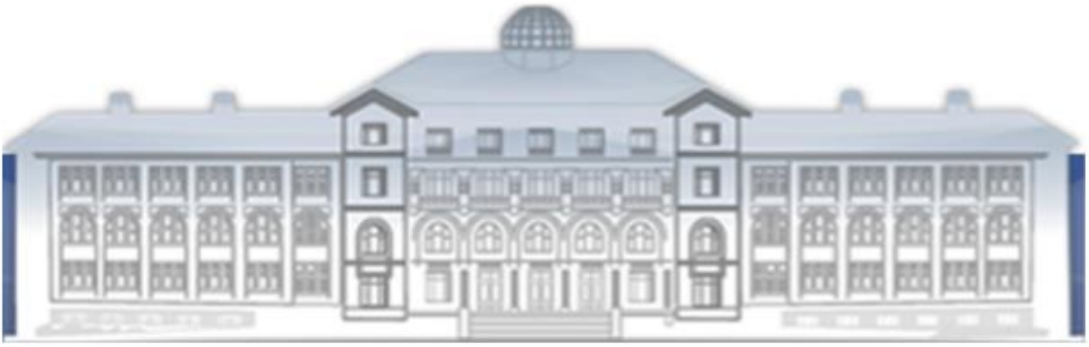
Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon:0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992 E-posta:yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet
Adresi: www.hacettepe.edu.tr

Duygu Didem İLERİ

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

“GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..”